

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Ο ρόλος της παγκοσμιοποίησης στο διεθνές
εμπόριο

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Εισηγητής: Βασιλική Τζιράκη, 456.

Επιβλέπων: Εμμανουήλ Σκουλουδάκης

©

2022

HELLENIC MEDITERRANEAN UNIVERSITY
SCHOOL OF MANAGEMENT AND ECONOMICS
SCIENCE
DEPARTMENT OF MANAGEMENT SCIENCE AND
TECHNOLOGY

**The role of globalization in international
trade**

DIPLOMA THESIS

Student: Vasiliki Tziraki, 456

Supervisor: Emmanouil Skouloudakis

©

2022

Υπεύθυνη Δήλωση: Βεβαιώνω ότι είμαι συγγραφέας αυτής της πτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην πτυχιακή εργασία. Επίσης έχω αναφέρει τις όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή και λέξεων, είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε παραφρασμένες. Επίσης βεβαιώνω ότι αυτή η πτυχιακή εργασία προετοιμάστηκε από εμένα προσωπικά ειδικά για τις απαιτήσεις του προγράμματος σπουδών του Τμήματος Διοίκησης Επιστήμης και Τεχνολογίας του ΕΛ.ΜΕ.ΠΑ.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εξέλιξη του διεθνούς εμπορίου, έχει επιφέρει θεμελιώδεις αλλαγές στην παγκόσμια κοινότητα, με κεντρικότερο ρόλο στην ανάπτυξη των διεθνών σχέσεων αρχικά ατομικά και στην συνέχεια μεταξύ των κρατών σε διάφορες γωνίες του πλανήτη. Η διακίνηση ανθρώπων, κεφαλαίων και εμπορευμάτων, επέφερε στις ανοικτές οικονομίες θεσμικές αλλαγές οι οποίες προκάλεσαν μια ραγδαία μεγέθυνση στα μακροοικονομικά τους μεγέθη. Όμως μέσα από την παγκοσμιοποίηση έχουν δημιουργηθεί διάφοροι κίνδυνοι και απειλές κατά καιρούς οι οποίες έχουν προκαλέσει σοβαρούς τριγμούς στα θεμέλια του κοινωνικού οικοδομήματος. Για τον λόγο αυτό μελετούμε στην παρούσα εργασία τις συνέπειες από την παγκοσμιοποίηση μέσα από το διεθνές εμπόριο και πως αυτές κάθε φορά αντιμετωπίζονται από τους θεσμούς και τα κράτη.

Στόχος της εργασίας είναι να εξάγουμε συμπεράσματα για το κατά πόσο υπάρχει θετική σχέση μεταξύ παγκοσμιοποίησης και ανάπτυξης και αν υπάρχουν προβλήματα και δυσλειτουργίες στο μοντέλο που ακολουθείται σήμερα από τις συνδεδεμένες χώρες.

Για να πετύχουμε το σκοπό μας, διενεργήσαμε βιβλιογραφική επισκόπηση και διαδικτυακή έρευνα, ενώ η μελέτη μας κλείνει με την μελέτη SWOT, ώστε να είμαστε σε θέση να εξάγουμε τα κύρια συμπεράσματα μας.

Λέξεις Κλειδιά: Διεθνή εμπόριο, παγκοσμιοποίηση, τεχνολογική ανάπτυξη, παγκόσμια οικονομία.

ABSTRACT

The evolution of international trade has brought about fundamental changes in the world community, with a central role in the development of international relations initially individually and then between states in various corners of the world. The trafficking of people, capital and goods resulted in open economies' institutional changes which caused a rapid growth in their macro-economic figures. But through globalization various dangers and more problems have been created from time to time which have caused serious tremors in the foundations of the social edifice. For this reason, in this thesis we study the consequences of globalization through international trade and how these are always dealt with by institutions and states. The aim of the paper is to draw conclusions on whether there is a positive relationship between globalization and development and whether there are problems and malfunctions in the model currently followed by the associated countries.

To achieve our purpose, we conducted a literature review and online research, while our study closes with the SWOT study, so that we are able to draw our main conclusions.

Key Words: International trade, globalization, technological development, global economy.

Πίνακας περιεχομένων

Πίνακας Διαγραμμάτων-Εικόνων	7
Εισαγωγή	10
1. Βασικές έννοιες και ορισμοί: Διεθνές εμπόριο και οικονομική ανάπτυξη	12
1.1. Η Έννοια του Διεθνούς Εμπορίου	13
1.2. Διακρίσεις του Διεθνούς εμπορίου	14
1.3. Ωφέλειες από το Διεθνές Εμπόριο	15
1.4. Προβλήματα και δυσλειτουργίες του διεθνούς εμπορίου	17
2. Ιστορική εξέλιξη στο διεθνές εμπόριο και ο ρόλος του στην εξέλιξη της παγκοσμιοποίησης	17
2.1. Οι 1718	
2.2. Ο οικονομικός Μερκαντιλισμός	20
2.3. Οι φιλελεύθερες απόψεις	22
2.4. Οι 2224	
2.5. Ο ρόλος της τεχνολογίας	26
3. Ο παγκόσμιος οργανισμός εμπορίου και ο θεσμικό πλαίσιο στην Ε.Ε.	
3.1. Τα βήματα έως την ολοκλήρωση του ΠΟΕ	26
3.1.1. 2727	
3.1.2. 2929	
3.2. Ε.Ε. και Π.Ο.Ε., οι σχέσεις και το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο	31
3.3. Διεθνείς εμπορικές ενώσεις και αδυναμίες του συστήματος	34
4. Η θέση της Ελλάδας στο διεθνές εμπόριο, στην παγκοσμιοποιημένη κοινωνία.	38
4.1. Υφιστάμενη κατάσταση	38
4.2. Ο γεωπολιτικός ρόλος της χώρας.4443	
4.3. Προβλήματα του κλάδου σήμερα	50
5. Δείκτες παγκοσμιοποίησης και η επίδραση τους στην κοινωνία	54
5.1. Δείκτες παγκοσμιοποίησης	54
5.1.1. Ο δείκτης KOF	55
5.1.2. Ο δείκτης A.T Kearney/Foreign policy	61
5.1.3. Ο δείκτης Ernst & Young	62
5.1.4. Ο δείκτης Maastricht Globalization Index	65
5.1.5. Ο δείκτης CSGR Globalization Index	66
5.1.6. Ο δείκτης TOP 100 COUNTRIES GLOBALIZATION INDEX	67
5.2. Διεθνές εμπόριο, μακροοικονομικά μεγέθη και οικονομική μεγέθυνση	72
6. Ωφέλειες και προβληματισμοί γύρω από την παγκοσμιοποίηση	73

6.1.	Παγκοσμιοποίηση και κράτος	73
6.2.	Παγκοσμιοποίηση και κρίση του κράτους πρόνοιας, ο κύκλος της αμφισβήτησης	74
6.3.	Η αλλαγή του διεθνούς οικονομικού περιβάλλοντος, οι συνεχείς κρίσεις και το αβέβαιο μέλλον	76
6.4.	Swot analysis πλεονεκτήματα, μειονεκτήματα, απειλές και ευκαιρίες από την παγκοσμιοποίηση.	78
7.	Συμπεράσματα-Προτάσεις	81
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ		

Πίνακας Διαγραμμάτων-Εικόνων

Πίνακας 2-1 Η θεωρία του απόλυτου πλεονεκτήματος	11
Πίνακας 2-2 η θεωρία του συγκριτικού πλεονεκτήματος	11
Πίνακας 5-1 Κατάταξη χωρών, σύμφωνα με τον δείκτη KOF, για το 2018 (https://kof.ethz.ch/en/forecasts-and-indicators/indicators/kof-globalisation-index.html)	46
Πίνακας 5-2 Οι δέκα πιο παγκοσμιοποιημένες πόλεις σύμφωνα με τον δείκτη AT Kerney,2019(https://www.kearney.com/global-cities/2019)	47
Πίνακας 5-3 Οι 60 πιο παγκοσμιοποιημένες χώρες σύμφωνα με τον δείκτη EY-2012	51
Πίνακας 5-4 TOP-50 2018	53
Πίνακας 5-6 Top-20 most globalized countries according various globalization indexes (Campus-Wide Information Systems, 2013)	56
Πίνακας 6-1 SWOT ANALYSIS για το διεθνές εμπόριο και την παγκοσμιοποίηση	65
Διάγραμμα 3-1 Εμπορικό ισοζύγιο E.E. 01-19/06-20 (Eurostat, 2021)	18
Διάγραμμα 3-2 Εμπορικό ισοζύγιο E.E. 01-20/06-21(Eurostat.2021)	18
Διάγραμμα 3-3 Χαρτογράφηση του Ευρωπαϊκού Εμπορίου (eustrade.2019)	19
Διάγραμμα 3-4 Εμπορικό ισοζύγιο της E.E. ανα περιοχή (Eurostat, 2016)	20
Διάγραμμα 4-1 Ο ελληνικός στόλος για πλοία άνω των 1000 ΚΟΧ (Lloyd's, 2016)	26
Διάγραμμα 4-2 Δείκτης επιρροής οικονομικής κρίσης στον κλάδο των ναυτιλιακών μεταφορών (UN,2011)	27
Διάγραμμα 4-3 Κύκλος Εργασιών στον Τομέα παροχής υπηρεσιων καταλυμάτων και εστίασης(ΕΛΣΤΑΤ, 2022)	27
Διάγραμμα 4-4 Αύξηση χρήσης διαδικτύου στα ελληνικά νοικοκυριά	29
Διάγραμμα 4-5 Κλαδική μελέτη για τα εμπόδια στις ελληνικές εξαγωγές (ICAP, 2018)	36
Διάγραμμα 4-6 Μειονεκτήματα των εξαγωγών	38
Διάγραμμα 4-7 Εξαγωγές αγαθών το 2016.(UN COMTRADE, 2016)	38
Εικόνα 3-1 Η ευρασιατική οικονομική ένωση	22
Εικόνα 4-1 Η Ελλάδα στην Ευρώπη σε αριθμούς (πηγή, Καθημερινή)	35
Εικόνα 5-1 World map of score changes between 2000 and 2012. (Figge Martins, 2014)	52

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΕΠ (Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν)

Ε.Ε (Ευρωπαϊκή ένωση)

ΕΟΚ (Ευρωπαϊκή οικονομική κοινότητα).

Δ.Ν.Τ (Διεθνές νομισματικό ταμείο).

ΗΠΑ(Ηνωμένες πολιτείες Αμερικής)

Η-Ο(Hecksher-Ohlin).

Κ.Λ.Π(και τα λοιπά)

ΜΚΟ (μη κερδοσκοπικές οργανώσεις)

Ο.Ο.Σ.Α(Οργανισμός Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας).

Π.Ο.Ε(παγκόσμιο οργανισμό εμπορίου)

Π.Χ(παραδείγματος χάρη)

ΦΠΑ(Φόρος προστιθέμενης αξίας).

Εισαγωγή

Το εμπόριο μεταξύ των λαών, καταγράφεται από τα πρώτα βήματα της δημιουργίας οργανωμένων κοινωνιών από τον άνθρωπο και είναι συνυφασμένο με την ανάπτυξη διαπροσωπικών και διακοινοτικών σχέσεων, δίνοντας την δυνατότητα στους ανθρώπους σε όλα τα μέρη της γης που αναπτύσσονται εμπορικές σχέσεις να απολαμβάνουν τα οφέλη μιας ανακατανομής των φυσικών πόρων και των υλικών αγαθών.

Ιδιαίτερα δε, από τον 17^ο και 18^ο αιώνα, η ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου ως έννοια στα πλαίσια της οικονομικής σκέψης γνωρίζει παροιμιώδη άνθηση. Καθώς οι καταναλωτικές ανάγκες των ανθρώπων εξελίσσονται, οι πολιτικές αυτάρκειας των κρατών αποτέλεσαν ουτοπία και για τον λόγο αυτό στράφηκαν εντατικά στην ανάπτυξη εμπορικών δρόμων και σχέσεων, γεγονός που έγινε πλέον ταυτόσημο με την έννοια της παγκόσμιας αγοράς και της παγκοσμιοποιημένης κοινωνίας.

Στις περιοχές που αναπτύχθηκε το εμπόριο και η οικονομία, παρατηρούνται και οι σημαντικότερες εξελίξεις σε πολιτιστικά και κοινωνικά ζητήματα, ενώ δεν θα πρέπει να υποβαθμιστεί το γεγονός, ότι στο βωμό της διάνοιξης νέων εμπορικών δρόμων και σχέσεων, δημιουργήθηκαν συμμαχίες μεταξύ εθνών και λαών, αλλά και αντιδράσεις, εξεγέρσεις και πολεμικές συγκρούσεις για την επικράτηση του ισχυρότερου και την μετέπειτα κάρπωση των φυσικών και υλικών πόρων προς όφελος της ενδυνάμωσης της παραγωγικής και εμπορικής του βάσης.

Το διεθνές εμπόριο, είναι και η αιτία ανάπτυξης νέων μεθόδων παραγωγής, καθώς με την συνεργασία διαφόρων επιστημών και την ανακάλυψη νέων πόρων δόθηκε η δυνατότητα, για την τεχνολογική εξέλιξη και πρόοδο η οποία με την σειρά της οδήγησε στην βιομηχανική επανάσταση του 19^{ου} αιώνα και στην έκρηξη της βιομηχανίας και της παραγωγής καταναλωτικών αγαθών. Εδώ τέθηκε για πρώτη φορά και το ερώτημα, αν οι διεθνείς εμπορικοί δρόμοι δημιούργησαν την ικανότητα για παραγωγή ή αν αποτέλεσαν αναγκαία συνθήκη ώστε να διοχετευθούν τα σύγχρονα βιομηχανικά προϊόντα τα οποία αντικατέστησαν συνήθειες και ανάγκες αιώνων σε όλα τα μήκη και τα πλάτη του πλανήτη.

Σήμερα, η περαιτέρω ανάπτυξη της τεχνολογίας και κυρίως των δικτύων επικοινωνιών και μεταφορών, έχουν δημιουργήσει τις συνθήκες εκείνες, ώστε η παγκοσμιοποίηση στα εμπορικά δίκτυα να μοιάζει ως μη αναστρέψιμη. Οι

παραδοσιακές συμμαχίες αιώνων έχουν πλέον εκφραστεί σε ομοσπονδιακό και θεσμικό επίπεδο, ενώ η ταχύτητα των επιδράσεων από τις εξελίξεις γίνεται πλέον σε ζωντανό χρόνο, αλλάζοντας για πάντα την ζωή των ανθρώπων.

Στην παρούσα εργασία, εξετάζουμε τις βασικές έννοιες και τους ορισμούς γύρω από το διεθνές εμπόριο και την παγκοσμιοποίηση, καθώς και το ρόλο τους στην οικονομική ανάπτυξη. Παρακολουθούμε τις συνθήκες και τις αιτίες μέσα από τις οποίες ευνοήθηκε και θεμελιώθηκε η έννοια της παγκοσμιοποίησης εξαιτίας του διεθνούς εμπορίου, ενώ μελετούμε το πλαίσιο λειτουργίας των εμπορικών σχέσεων σε περιφερειακό και σε παγκόσμιο επίπεδο. Διερευνούμε τον ρόλο της χώρας μας στα παγκόσμια τεκταινόμενα μέσα από την παρακολούθηση των δεικτών επίδρασης της παγκοσμιοποίησης της κοινωνίας καθώς και τις τρέχουσες εξελίξεις.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι, μέσα από την μελέτη των παραπάνω παραμέτρων να τεκμηριωθούν τα ερευνητικά μας ερωτήματα γύρω από τις ωφέλειες και τις αδυναμίες του παγκόσμιου εμπορικού συστήματος τόσο σε τοπικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, με στόχο να αναδειχθούν οι προοπτικές και οι κίνδυνοι που υπάρχουν σε αυτού του είδους τα συστήματα.

Για να πετύχουμε τον σκοπό μας, εκπονήσαμε την παρούσα μελέτη μέσω της διεθνούς βιβλιογραφικής ανασκόπησης, της διαδικτυακής έρευνας και των σύγχρονων τάσεων και εξελίξεων, ώστε να καταλήξουμε στην κατάρτιση ουσιωδών συμπερασμάτων αλλά και προτάσεων γύρω από τα βασικά ερωτήματα.

Η μελέτη διακρίνεται σε τρία μέρη, την εισαγωγή, το κυρίως μέρος και τα συμπεράσματα στο τέλος της. Μέσα από την έρευνα δόθηκε η δυνατότητα καταγραφής σημαντικών πληροφοριών και δεδομένων γεγονός που καθιστά την εργασία σημαντική προς εμβάθυνση για τον εκάστοτε μελλοντικό ερευνητή.

1ο. Κεφάλαιο: Βασικές έννοιες και ορισμοί: Διεθνές εμπόριο και οικονομική ανάπτυξη

1.1. Η Έννοια του Διεθνούς Εμπορίου

Το εμπόριο και οι συναλλαγές, μεταξύ διαφορετικών κρατών οι οποίες φέρνουν σε επαφή διαφορετικές εθνικές οικονομίες, δημιουργούν τις ονομαζόμενες Διεθνείς Εμπορικές Σχέσεις, και το σύνολο του εξωτερικού εμπορίου μεταξύ των χωρών (εισαγωγές και εξαγωγές), μέσα σε μια συνήθως ετήσια χρονική περίοδο, ονομάζεται Διεθνές ή Παγκόσμιο Εμπόριο (International or World Trade) (Γεωργακόπουλος, 1989).

Το Διεθνές Εμπόριο, δημιουργήθηκε ώστε να καλύψει τις συνεχώς αυξανόμενες καταναλωτικές ανάγκες των κατοίκων των διαφόρων οικονομιών σε όλο τον πλανήτη με προϊόντα και μελετάτε από πολλές απόψεις η συμβολή του ή όχι στην οικονομική ανάπτυξη και ευημερία των λαών.(Τσουνής, 2015).

Ουσιαστικά, όσον αφορά τις αντιλήψεις για το Διεθνές Εμπόριο, υπάρχουν τρεις τάσεις για τον ρόλο που επιτελεί: Στο ένα άκρο, έχουμε τις παραδοσιακές αντιλήψεις περί εμπορίου, το οποίο σύμφωνα με αυτές, αποτελεί τον σημαντικότερο παράγοντα για την ανάπτυξη μιας χώρας, στο κέντρο υπάρχει η στρουκτουραλιστική αντίληψη, η οποία υποστηρίζει ότι το διεθνές εμπόριο έχει ευθύνη στην άνιση κατανομή των ωφελειών, κυρίως λόγω των τάσεων επιδείνωσης στους εμπορικούς όρους των υπό ανάπτυξη χωρών. Στο άλλο άκρο υπάρχει η θεωρία της εξάρτησης η οποία συνοπτικά υποστηρίζει ότι το διεθνές εμπόριο είναι ο βασικότερος παράγοντας διαιώνισης των ανισοτήτων μεταξύ αναπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών (Πουρναράκης, 1990).

Το βασικότερο πρόβλημα των υπό ανάπτυξη χωρών, είναι η στενότητα των παραγωγικών συντελεστών και κυρίως του παραγωγικού συντελεστή Κεφάλαιο. Αυτό συνεπάγεται χαμηλή αποδοτικότητα στην συνάρτηση παραγωγής και αυτό με την σειρά του οδηγεί σε χαμηλά κατά κεφαλήν εισοδήματα, συρρίκνωση των αποταμιεύσεων και επενδύσεων γεγονός που οδηγεί σε έναν « φαύλο κύκλο» ανεπάρκειας κεφαλαίων και φτώχειας.

Η περιορισμένη δυνατότητα για υψηλή απόδοση και υψηλότερα αποθέματα παραγωγής, οδηγεί και στην μείωση της δυνατότητας εξαγωγών γεγονός που οδηγεί σε μόνιμα ελλειμματικό εμπορικό διεθνές ισοζύγιο. Η ανεπάρκεια αγαθών, οδηγεί παράλληλα στην ολοένα αυξανόμενη ανάγκη για εισαγωγές, οδηγώντας τις εθνικές οικονομίες σε διόγκωση των εξωτερικών χρεών και διεύρυνση του χάσματος με τις ήδη ανεπτυγμένες βιομηχανικές χώρες (Peter, 1999)

1.2. Διακρίσεις του Διεθνούς εμπορίου

Εξετάζοντας την ορολογία των εμπορικών συναλλαγών, θα βρούμε πολυάριθμες διακρίσεις του εμπορίου, ανάλογα την φύση, τους συμβαλλόμενους, το αντικείμενο, τον τρόπο μεταφοράς και πληρωμής και πολλές άλλες.

Για την παρούσα μελέτη, μας ενδιαφέρει κυρίως η διάκριση του εμπορίου σε Εσωτερικό και Εξωτερικό εμπόριο. Εσωτερικό εμπόριο, ονομάζεται το εμπόριο το οποίο διεξάγεται εντός των ορίων ενός συγκεκριμένου κράτους και αφορά μόνο την διακίνηση αγαθών εντός της εσωτερικής αγοράς (Παπαδιοδώρου, 2002).

Ως εξωτερικό εμπόριο, χαρακτηρίζεται το εμπόριο το οποίο αφορά είτε τις εισαγωγές είτε τις εξαγωγές αγαθών καθώς και το διαμετακομιστικό εμπόριο αγαθών, με τρίτες χώρες. Οι εισαγωγές αγαθών, αφορούν τις εισαγωγές πόρων, α' υλών, εμπορευμάτων και προϊόντων από μια Τρίτη χώρα. Οι εισαγωγές θεωρούνται κοστοβόρες όσον αφορά το συνάλλαγμα, καθώς η εισαγωγή από μια ξένη χώρα προαπαιτεί την πληρωμή στο νόμισμα της χώρας αυτής, γεγονός το οποίο είναι εφικτό μόνο με την ύπαρξη « συναλλαγματικών αποθεμάτων» στην Κεντρική Τράπεζα της εκάστοτε χώρας. Για να δημιουργηθούν συναλλαγματικά αποθέματα, θα πρέπει να υπάρχει εισροή συναλλάγματος η οποία προκύπτει με την σειρά της από τις εξαγωγές της χώρας σε προϊόντα και υπηρεσίες.

Πολλές φορές, καθώς όπως προαναφέραμε οι εισαγωγές είναι κοστοβόρες, τα κράτη έχουν ιστορικά προβεί σε περιορισμούς ή ακόμα και σε ολικές απαγορεύσεις εισαγωγών εμπορευμάτων με διάφορους τρόπους , είτε με ποσοτικό περιορισμό με βάση ποσοστώσεις είτε με δασμολογικές επιβαρύνσεις οι οποίες καθιστούν ασύμφορες τις εισαγωγές αυτές.

Αντίθετα το εξαγωγικό εμπόριο, επιδιώκεται και υποστηρίζεται σε όλες τις χώρες καθώς ενισχύει όπως είδαμε τα συναλλαγματικά αποθέματα. Πολλά κράτη για να υποστηρίξουν τις εξαγωγές τους υιοθετούν κίνητρα για τις εξαγωγικές επιχειρήσεις, όπως φοροαπαλλαγές, διευκολύνσεις πιστώσεων, εκπτώσεις εισφορών, επιδοτήσεις ή μέχρι και επιχορηγήσεις.

Τέλος, το διαμετακομιστικό εμπόριο, αφορά την προσωρινή εισαγωγή στο κράτος εμπορευμάτων, με σκοπό όχι την εγχώρια κατανάλωση αλλά την μετακομιδή τους σε άλλη χώρα. Σε αυτήν την περίπτωση, η χώρα έχει κυρίως έμμεσες ωφέλειες, καθώς ενισχύεται η απασχόληση, δημιουργούνται εγκαταστάσεις, υπάρχει εισροή φόρων και τελών κλπ.(Τσουνής, 2015)

1.3. Ωφέλειες από το Διεθνές Εμπόριο

Είναι αδιαμφισβήτητο το γεγονός ότι το διεθνές εμπόριο είναι από τους θεμελιώδεις παράγοντες ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας. Σύμφωνα με τον μεγάλο θεωρητικό D.Robertson, το διεθνές εμπόριο αποτελεί την ατμομηχανή της προόδου του 19^{ου} αιώνα, η οποία με επίκεντρο την Μ. Βρετανία, οδήγησε σε σημαντική αύξηση των εξαγωγών (Γεωργακόπουλος, 1989)

Με την επέκταση των διεθνών εμπορικών σχέσεων, προκαλείται αναζήτηση νέων αγορών για την τοποθέτηση των παραγόμενων προϊόντων, οι οποίες ανακαλύπτονται και καλύπτονται μέσα από τις έρευνες Marketing, που αποτελούν μέρος του σχεδιασμού παραγωγής του κάθε προϊόντος ή υπηρεσίας. Παράλληλα, δημιουργούνται σχέσεις μέσω των οποίων καλύπτονται αμοιβαία ανάγκες μεταξύ των χωρών που συναλλάσσονται ανάλογα τις ελλείψεις της καθεμιάς.

Επιπλέον, δημιουργείται η δυνατότητα κάλυψης των αναγκών σε αποθέματα ποσοτήτων σε φυσικούς πόρους, ά υλες, είδη πρώτης ανάγκης κλπ., ενώ παράλληλα προκαλείται μια διεθνής αναδιάρθρωση στην κατανομή των παραγωγικών δυνάμεων, μέσω της διαμόρφωσης της χρήσης των παραγωγικών μέσων.

Με τον τρόπο αυτό, προκαλείται καταμερισμός των παραγωγικών δραστηριοτήτων, μέσα από το συγκριτικό πλεονέκτημα της κάθε χώρας, ενώ δημιουργείται υγιής ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων σε ένα πολύ μεγαλύτερο διεθνές πεδίο, με

αποτέλεσμα την συνεχή προσπάθεια για παραγωγική και οργανωτική βελτίωση, στην ποιότητα και στο κόστος. (Χολέβας, 1997)

Η κάθε χώρα, μπορεί να θέσει ως στρατηγικό της σκοπό και στόχο, την αύξηση της συμμετοχής της στον όγκο των διεθνών συναλλαγών, ο οποίος προκαλεί περαιτέρω οικονομική ανάπτυξη και ευημερία. Η ανταλλαγή γνώσεων, εμπειρίας και διαφορετικής κουλτούρας προκαλεί μια άνοδο του Πολιτιστικού επιπέδου των λαών, δημιουργώντας μια κοινή διεθνή πολυπολιτισμική ταυτότητα.

Επιπλέον, οι τεχνολογικές γνώσεις και βελτιώσεις, η χρήση νέων μεθόδων παραγωγής και οργάνωσης, το διεθνές μάρκετινγκ και η διαφήμιση, προάγουν την κουλτούρα του νέου κόσμου και της σύγχρονης εποχής. (Παπαδιοδώρου, 2002)

1.4. Προβλήματα και δυσλειτουργίες του διεθνούς εμπορίου

Παρά την ιλιγγιώδη επέκταση των διεθνών σχέσεων, το 1990, μόνο το 15% περίπου της παγκόσμιας παραγωγής αποτελεί αντικείμενο διεθνών συναλλαγών, γεγονός το οποίο επισημαίνει το χάσμα μεταξύ των δύο παραμέτρων (Πουρναράκης, 1990)

Τον 20^ο αιώνα, μεταξύ των ετών 1928-1958, εμφανίστηκε σταδιακή επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης του διεθνούς εμπορίου, με την μέση ετήσια αύξηση στα μη εμπόλεμα χρόνια να αντιστοιχεί μόλις στο 30% της μέσης ετήσιας αύξησης του προηγούμενου αιώνα. Το ½ περίπου του διεθνούς εμπορίου, διεξάγεται μεταξύ των υψηλής ανάπτυξης χωρών, το 40% από ανεπτυγμένες σε μη ανεπτυγμένες, και το 22% από μη ανεπτυγμένες σε ανεπτυγμένες χώρες, ενώ το εμπόριο μεταξύ μη ανεπτυγμένων χωρών είναι μόλις της τάξης του 9%.

Η υστέρηση που παρατηρείται στο εξαγωγικό εμπόριο των φτωχότερων χωρών είναι και ο σημαντικότερος παράγοντας επιβράδυνσης στον ρυθμό επέκτασης του διεθνούς εμπορίου, ενώ οι χώρες που ξεχώρισαν στην παραγωγή και εμπορία βιομηχανικών αγαθών, ήταν οι ΗΠΑ, Ιαπωνία, χώρες της Δυτικής Ευρώπης, πετρελαιοπαραγωγούς χώρες καθώς και οι χώρες των αναδυόμενων οικονομιών της Άπω Ανατολής. (Πουρναράκης, 1990)

Τον 21^ο αιώνα, στον διεθνή ανταγωνισμό ευνοήθηκαν ιδιαίτερα οι πιο πλούσιες χώρες οι οποίες είχαν την δυνατότητα διάθεσης υψηλών κεφαλαίων και εξειδικευμένης εργασίας, ή περισσότερους φυσικούς πόρους, γεγονός το οποίο

διεύρυνε ακόμα περισσότερο τις ανισότητες μεταξύ ανεπτυγμένων και υπό ανάπτυξη χωρών.

Τα καύσιμα και η ενέργεια διαδραματίζουν τον σημαντικότερο ρόλο στις διεθνείς συναλλαγές, καθώς μικρός σχετικά αριθμός χωρών, διαχειρίζεται το σύνολο του όγκου των απαραίτητων αυτών φυσικών πόρων, ενώ οι ανάγκες εισαγωγών σε καύσιμες ύλες είναι τεράστιες σε όλο τον πλανήτη.

Πολλές χώρες, από την άλλη, έχουν συνδέσει άρρηκτα την οικονομική τους ανάπτυξη ή ακόμα και την ύπαρξη τους με την ανάπτυξη των εξαγωγών τους, σε σύγκριση με το ΑΕΠ τους, γεγονός το οποίο τις κάνει πολύ ευάλωτες και ευπαθείς σε διεθνείς μεταβολές και διακυμάνσεις.

Επιπλέον, οι διεθνείς συναλλαγές, έχουν καθιερωθεί να γίνονται σε κοινά αποδεκτά νομίσματα, όπως το δολάριο, το γιεν ή το ευρώ, γεγονός που προκαλεί αναταράξεις στα συναλλαγματικά αποθέματα των χωρών, τα οποία αν δεν επαρκούν μπορεί να προκαλέσουν μείωση ή ακόμη και ανυπαρξία εισαγωγικού εμπορίου. (Τσουνης, 2015)

Ο δε ελεύθερος ανταγωνισμός, μπορεί σε διεθνές επίπεδο να οδηγήσει σε πλήρη αφανισμό στις επιχειρήσεις οι οποίες δεν μπορούν να ανταποκριθούν στην κούρσα των διεθνών συναλλαγών, γεγονός το οποίο μπορεί να προκαλέσει μακροοικονομικές αστοχίες, όπως την αύξηση της ανεργίας, την μείωση των εισοδημάτων, της κατανάλωσης και κατά συνέπεια της αποταμίευσης και των επενδύσεων των νοικοκυριών. (Χολέβας, 1997)

2ο. Κεφάλαιο: Ιστορική εξέλιξη στο διεθνές εμπόριο και ο ρόλος του στην εξέλιξη της παγκοσμιοποίησης

2.1. Οι κλασικές θεωρίες γύρω από το διεθνές εμπόριο

Από τα πρώιμα χρόνια της ανάπτυξης του Διεθνούς Εμπορίου, αναπτύχθηκαν διάφορες οικονομικές θεωρίες για τις εμπορευματικές ροές μεταξύ των κρατών. Η κυριότερη κλασική θεωρία εκφράζεται από την θεωρία των Εμποροκρατών ή Μερκαντιλιστών. Ο Μερκαντιλισμός, ήταν ένα οικονομικό δόγμα το οποίο εμφανίστηκε και επικράτησε τον 16^ο, τον 17^ο και των αρχών του 18^{ου} αιώνα. Βασικά στοιχεία του Μερκαντιλισμού, ήταν η εθνικοποίηση των οικονομιών και η οικονομική δραστηριότητα με σκοπό την επίτευξη των στόχων του κράτους. Οι οπαδοί του Μερκαντιλισμού έδιναν πολύ μεγάλη σημασία, στο εθνικό πλούτο, ο οποίος υπολογίζεται με βάση πολύτιμα μέταλλα (χρυσό και ασήμι) που κατείχε η εκάστοτε χώρα στο κρατικό της θησαυροφυλάκιο. Οι Μερκαντιλιστές, βάσει των παραπάνω κριτηρίων επιδίωκαν τις εξαγωγές με σκοπό την εισροή πολύτιμων μετάλλων και αποφεύγουν τις εισαγωγές οι οποίες μειώναν τον εθνικό πλούτο της χώρας. Επιθυμούσαν ένα διαρκώς πλεονασματικό εμπορικό ισοζύγιο, γεγονός όμως το οποίο δεν ωφελούσε τις διεθνείς εμπορικές σχέσεις καθώς όλες οι εθνικές οικονομίες επιθυμούσαν μόνο να εξάγουν χωρίς να εισάγουν, και το οποίο συνεπάγεται την μείωση των παγκόσμιων συναλλαγών (Βάμβουκας,2016), (Τσουνής, 2015)

Η εμποροκρατία όπως ονομάστηκε αυτή , ήταν ελεγχόμενη από το κράτος, οπότε δημιουργήσω ένα είδος προστατευτισμού και δεσποτισμού της οικονομίας, μέσω υψηλών δασμών στις εισαγωγές, κινήτρων για εξαγωγές, εισροή πολύτιμων μετάλλων ή ακόμα και απαγόρευση των εισαγωγών. Επιπλέον, προσπαθούσαν να αποκτήσει η κάθε χώρα, ανταγωνιστική παραγωγική και βιομηχανική δύναμη

μειώνοντας τις εισροές πρώτων υλών από το εξωτερικό και σταθεροποιώντας τους μισθούς έτσι ώστε να μειώσει το κόστος εργασίας και των πρώτων υλών.

Η αύξηση όμως των πολύτιμων μετάλλων, οδηγούσε σε συνεχή αύξηση των τιμών, οδηγώντας στον σκεπτικισμό του ώριμου μερκαντισμού, όπως ο David Hume, ο οποίος το 1752, διατύπωσε την άποψη του Price-specie-flow mechanism, μέσω της οποίας εξηγούσε ότι η αυξανόμενη εισροή χρυσού, οδηγεί σε αύξηση των αποθεμάτων επομένως και των τιμών, γεγονός το οποίο θα βλάψει την ανταγωνιστικότητα της χώρας. Για να αντισταθμιστεί αυτό το γεγονός, θα πρέπει οι εξαγωγές να μειωθούν έτσι ώστε να εξισορροπηθεί το θετικό πλεόνασμα του εμπορικού ισοζυγίου. Το μοντέλο αυτό, θεωρήθηκε ως αυτορυθμιζόμενο από τους επόμενους οικονομικούς αναλυτές και χαρακτηρίστηκε το πρώτο οικονομικό μοντέλο κατά τον Krugman.

Στον ύστερο Μερκαντισμό, θα συναντήσουμε και τις πρώιμες φιλελεύθερες απόψεις οι οποίες βασίζονται στις θεωρίες της παραγωγής και όχι του εμπορίου, χρησιμοποιώντας επαγωγικές αναλύσεις, με κορυφαίο έργο, το βιβλίο του Adam Smith «ο πλούτος των εθνών» το 1772 (Πουλιδάκης, 2020)

2.2. Ο οικονομικός Μερκαντισμός

Ο Μερκαντισμός ή εμποροκρατία, όρος που προκύπτει από τον διεθνή αγγλικό όρο Mercantilism, χαρακτηρίζει ένα οικονομικό σύστημα και μια οικονομική φιλοσοφία που βασίζεται στην συσσώρευση πολύτιμων μετάλλων και χρήματος, το οποίο το ταυτίζει με το χρήμα. Οι μερκαντιστές, πιστεύουν ότι το χρήμα είναι πλούτος και η συσσώρευση χρημάτων σημαίνει συσσώρευση πλούτου. Από την άλλη η δαπάνη χρημάτων μειώνει τον πλούτο των ανθρώπων. Για τον λόγο αυτό, οι εμποροκράτες προσπαθούσαν να ενισχύσουν και τις εξαγωγές με αντάλλαγμα την συσσώρευση μετάλλων και πλούτου και εμποδίζουν αν δεν απαγόρευσε τις εισαγωγές, οι οποίες θεωρούσαν ότι μείωναν τον εθνικό πλούτο, γεγονός το οποίο οδηγούσε στην ονομαζόμενη μερκαντιστική εμμονή με το θετικό εμπορικό ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών.

Οι νεότεροι οικονομολόγοι, αντιτείνουν ότι το χρήμα θεωρείται πλούτος μόνο ως μέσο αγοραστικής δύναμης, καθώς σου δίνει την δυνατότητα να καταναλώνεις και να χρησιμοποιείς οικονομικά αγαθά και υπηρεσίες, αλλιώς δεν έχει καμία χρησιμότητα.

Οι σκληροπυρηνικοί Μερκαντιλιστές, θεωρούν ότι οι δισεκατομμυριούχοι δεν θα πρέπει να δαπανούν «να σπαταλούν» χρήμα « πλούτο» για να απολαμβάνουν αγαθά και υπηρεσίες γιατί έτσι μειώνουν τον πλούτο τους. Σύμφωνα με τον εμμονικό Μερκαντιλισμό, όλοι θα πρέπει να ξοδεύουν μόνο τα απολύτως απαραίτητα για την επιβίωση τους και τα υπόλοιπα να διατηρούν αναλλοίωτα. Εδώ δημιουργείται το παράδοξο ενώ οι Μερκαντιλιστές έχουν τυφλή πίστη στην συσσώρευση χρήματος, δεν αποδέχονται τις βασικές του λειτουργίες, δηλαδή την λειτουργία του ως μέσο ανταλλαγής, αποταμίευση, μονάδα αποτίμησης και κοστολόγησης και πρότυπο αναβολής πληρωμής.

Το χρήμα στην περίπτωση των Μερκαντιλιστών, γίνεται αυτοσκοπός και ξοδεύεται μόνο στην περίπτωση που μπορεί να αποφέρει περισσότερο χρήμα πίσω, εθελουφλώντας δηλαδή μόνο προς την μία πλευρά του μέσου ανταλλαγής, αφού ναι μεν εκτιμούν την πλευρά της πώλησης όχι όμως και την πλευρά της αγοράς.

Επίσης οι Μερκαντιλιστές, παραβλέπουν ή εθελουφλούν στην έννοια της διαχρονικής αξίας του χρήματος, καθώς δεν τους ενδιαφέρει η ποσότητα των αγαθών που μπορούν να αγοράσουν σε κάθε περίοδο, αλλά το τυπωμένο νόμισμα πάνω στο χρήμα.

Πολλές εθνικές κυβερνήσεις και δεσποτικές ηγεσίες, γοητεύεται παλαιότερα από τέτοιου είδους πρακτικές, απέκρυπταν όμως και μία πραγματικότητα η οποία όταν εφαρμόζεται, οδηγούσε στο χάσμα μεταξύ των κατόχων πλούτου και των απλών ανθρώπων οι οποίοι ουσιαστικά οδηγούνται σε καθεστώς απόλυτης ανέχειας ή ακόμα χειρότερα υπό καθεστώς δουλείας.

Η δουλεία για τους Μερκαντιλιστές, θα ήταν μια ιδανική κατάσταση για τους ίδιους τους δούλους, καθώς αυτοί θα πληρώνονταν καθημερινά για την εργασία τους με χρήματα τα οποία δεν θα μπορούσαν να τα ξοδεύουν πουθενά και δεν θα τα αντάλλασσαν ποτέ για αγαθά και υπηρεσίες, γεγονός το οποίο χαρακτηρίζεται ως άτοπο.¹

Γενικότερα, ο Μερκαντιλισμός στον πυρήνα του χαρακτηρίζεται από ένα σύνολο αντιφατικών θεωριών και ιδεών προστατευτισμού και εμποροκρατισμού προς όφελος των δεσποτικών ηγεσιών παλαιότερων εποχών, θεωρίες οι οποίες ουσιαστικά

¹ [Βασικά Οικονομικά: Οι Μερκαντιλιστές και η λατρεία του χρήματος - Ελεύθερη Αγορά \(eleutheri agora.gr\)](http://www.eleutheri-agera.gr)

κατέρρευσαν με την εμφάνιση του ρεύματος του φιλελευθερισμού και των ιστορικών οικονομολόγων του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα.

2.3. Οι φιλελεύθερες απόψεις

Ο Adam Smith, ο οποίος θεωρείται ο πατέρας της θεωρίας της ελεύθερης αγοράς, επομένως και του οικονομικού φιλελευθερισμού, θεμελίωσε όσον αφορά στις διεθνείς εμπορικές σχέσεις, την ονομαζόμενη αρχή του «Απόλυτου Πλεονεκτήματος». Η θεωρία του αυτή βασίζεται στην πασίγνωστη και θεμελιώδη θεωρία του περί «αόρατου χεριού» στην ισορροπία της αγοράς και στην ελευθερία των συναλλαγών, μέσω των οποίων επιτυγχάνεται η οικονομική ευημερία των χωρών.

Πιο συγκεκριμένα, οι χώρες αποκτούν το απόλυτο πλεονέκτημα στην παραγωγή των προϊόντων, όταν καταφέρνουν να παράγουν ένα προϊόν σε χαμηλότερο κόστος σε σχέση με μια άλλη χώρα (Πουρναράκης, 1990)

Χώρες	Αγαθό X	Αγαθό Y
Χώρα A	9	1
Χώρα B	3	5

Πίνακας 2-1 Η θεωρία του απόλυτου πλεονεκτήματος

Με βάση τον παραπάνω πίνακα, μια χώρα A για να παράγει το αγαθό X, έχει κόστος 9 χρηματικές μονάδες, ενώ η Χώρα B, απαιτούνται 3 μονάδες για την παραγωγή του ίδιου αγαθού X. Αντίστοιχα, η Χώρα A, θυσιάζει 1 χρηματική μονάδα για το αγαθό Y, ενώ η Χώρα B, 5 χρηματικές μονάδες για το ίδιο αγαθό.

Επομένως, η Χώρα A έχει απόλυτο πλεονέκτημα στο αγαθό Y, και η χώρα B στο αγαθό X. Επομένως συμφέρει και τις δύο χώρες να εισάγουν τα πιο φθηνά προϊόντα σε σχέση με τα δικά τους το οποίο θα χαμηλώσει το κόστος παραγωγής και θα βελτιώσει την ανταγωνιστικότητά τους. (Αλογοσκούφης, 2012, Βάμβουκας, 2016)

Βέβαια, η θεωρία του Smith, εμπεριέχει την υπερ απλουστευτική υπόθεση, ότι η κάθε χώρα διαθέτει απόλυτο πλεονέκτημα σε ένα μόνο αγαθό, το οποίο στην πραγματικότητα, δεν ισχύει παρά σε απειροελάχιστες περιπτώσεις. Επομένως, όταν μια χώρα διαθέτει πλεονέκτημα σε πάνω από ένα αγαθά, δημιουργούνται στρεβλώσεις και δεν μπορεί να εξηγηθεί επαρκώς η αναγκαιότητα του διεθνούς εμπορίου. (Τσουνής, 2015)

Στον προβληματισμό και στην ανεπάρκεια της θεωρίας του Smith, ήρθε να απαντήσει ο άλλος κλασικός θεωρητικός οικονομολόγος, David Ricardo, στο έργο του «Αρχές Πολιτικής Οικονομίας και Φορολογίας» το 1817. Σε αυτό, ο Ricardo, διατύπωσε την άποψη του, γύρω από το διεθνές εμπόριο, λέγοντας ότι οι χώρες έχουν ωφέλεια από την συμμετοχή τους στο διεθνές εμπόριο, ακόμα και αν δεν έχει το απόλυτο πλεονέκτημα σε κανέναν κλάδο παραγωγής. (Ρουβά, 2016)

Χώρες	Αγαθό X	Αγαθό Y	Κε	ΚExY
Χώρα Α	100	120	1.2	0.83
Χώρα Β	90	80	0.88	1.125

Πίνακας 2-2 η θεωρία του συγκριτικού πλεονεκτήματος

Ο Ricardo, όπως παρατηρούμε και στον παραπάνω πίνακα, προσέθεσε στην θεωρία του Smith, την έννοια του Κόστους Ευκαιρίας στην παραγωγή των αγαθών. Δηλαδή, πόσες μονάδες από κάθε αγαθό θα πρέπει να θυσιάσει η κάθε χώρα για να παράγει ένα δεύτερο αγαθό, και το αντίστροφο. Για να υπολογιστεί το κόστος ευκαιρίας πχ του Αγαθού Α, στην χώρα Α, διαιρούμε τις χρηματικές μονάδες που απαιτούνται για να παραχθεί μια μονάδα αγαθού Α, προς τις χρηματικές μονάδες που απαιτούνται για να παραχθεί μια μονάδα Y. Αντίστοιχα γίνονται οι υπολογισμοί για όλα τα αγαθά. Ολοκληρώνοντας την σκέψη του ο σπουδαίος θεωρητικός λέει, ότι μια χώρα έχει συγκριτικό πλεονέκτημα στα αγαθά τα οποία καταφέρνει να παράγει με χαμηλότερο κόστος ευκαιρίας, σε σχέση με τα αντίστοιχα αγαθά άλλων χωρών. Επομένως τα αγαθά τα οποία αποδεικνύεται ότι έχουν υψηλότερο κόστος ευκαιρίας, θα πρέπει να

αναζητηθούν από τρίτες χώρες, εξηγώντας έτσι τις ωφέλειες του διεθνούς εμπορίου. (Αλογοσκούφης, 2012, Τσουνής, 2015, Βάμβουκας, 2016)

Οι κλασικές θεωρίες του Διεθνούς εμπορίου, ευαγγελίζονται την επιτάχυνση και την μεγέθυνση των εμπορικών συναλλαγών, με σκοπό την οικονομική ευημερία των χωρών. Υπόκεινται όμως σε σημαντικούς περιορισμούς, οι οποίοι εξελίχθηκαν σε προβληματισμούς και σε αναζήτηση νέων προτάσεων των 20^ο αιώνα.

Το ρικαρντιανό μοντέλο, παρά την θεωρητική αρτιότητα, του προϋποθέτει ακραία εξειδίκευση, καθώς και την ύπαρξη ενός μόνο παραγωγικού συντελεστή, του συντελεστή εργασία, παραβλέποντας έτσι τα υπόλοιπα μέσα παραγωγής (γη, κεφάλαιο, επιχειρηματικότητα), ενώ παράλληλα δέχεται ότι επικρατεί παντού πλήρης ανταγωνισμός, χωρίς κρατικές παρεμβάσεις και προστατευτισμό γεγονός το οποίο θεωρείται ουτοπικό. Τα παραπάνω, προβληματίζουν τους οικονομολόγους, μήπως τελικά παρά την παραδοχή των ωφελειών του Διεθνούς Εμπορίου, οι ανισότητες μέσω των άνισων ανταλλαγών εμπορευμάτων, οδηγούν εντέλει σε συνθήκες αναπτυξιακής ανισορροπίας και διεύρυνσης της ψαλίδας μεταξύ ανεπτυγμένων και μη ανεπτυγμένων χωρών και οικονομιών. (Τσουνής, 2015)

2.4. Οι κλασικές θεωρίες και οι μεταβολές μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο

Η νεοκλασική θεωρία, εμφανίστηκε μέσα από την «οριακή σχολή» της οικονομικής επιστήμης στα τέλη του 19^{ου} αιώνα και επικράτησε ως οικονομική θεωρία μέχρι και την δεκαετία του 1960. Ακόμα και μέχρι σήμερα, γίνονται μελέτες εμπειρικής επαλήθευσης στην προσπάθεια για την άμβλυνση ορισμένων περιορισμών.

Οι βασικές υποθέσεις στις οποίες στηρίζεται η νεοκλασική θεωρία είναι ότι η καμπύλη παραγωγής, στηρίζεται σε δύο κύριους παραγωγικούς συντελεστές, το Κεφάλαιο και την Εργασία, σε αντιπαραβολή με τον μοναδικό παραγωγικό συντελεστή της κλασικής θεωρίας. Οι συντελεστές αυτοί δεν υπόκεινται σε καθεστώς κινητικότητας μεταξύ των χωρών. Επιπλέον, οι συναρτήσεις παραγωγής διαφόρων χωρών για το ίδιο αγαθό είναι ίδιες, ξανά σε αντιπαραβολή με τις διαφορετικές συναρτήσεις παραγωγής ανα χώρα της κλασικής σκέψης. (Κωστελέτου, Ν)

Οι καταναλωτικές προτιμήσεις δημιουργούν καμπύλες αδιαφορίας, επικρατεί τέλειος ανταγωνισμός και πλήρη απασχόληση των συντελεστών.

Το κόστος παραγωγής είναι αύξον, σε αντίθεση με το σταθερό κόστος της κλασικής θεωρίας γεγονός το οποίο δημιουργεί μια Καμπύλη Παραγωγικών Δυνατοτήτων με κοίλη καμπύλη προς την αρχή των αξόνων.

Στην νεοκλασική θεωρία, Ισορροπία στην αγορά πριν την έναρξη του εμπορίου έχουμε εκεί όπου εφάπτεται οι κοινωνική καμπύλη αδιαφορίας με την καμπύλη παραγωγικών δυνατοτήτων της οικονομίας. Ανάμεσα σε δύο χώρες οι καμπύλες αδιαφορίας είναι παράλληλες και η αξία των αγαθών, μετριέται σε αξία άλλων αγαθών, τα οποία μπορούν να παραχθούν με την ίδια ποσότητα παραγωγικών συντελεστών. Επομένως το διεθνές εμπόριο οφέλη στην αποτελεσματικότερη κατανομή της παραγωγής αγαθών με βάση το κόστος ευκαιρίας τους. (Τσουνής, 2015)

Μια άλλη νεοκλασική άποψη που αναπτύχθηκε στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, ήταν το θεώρημα Heckscher-Ohlin, το οποίο βασίζεται στην παραδοχή πως το διεθνές εμπόριο, δεν οφείλεται μόνο στην διαφορά κόστους ευκαιρίας της εργασίας μεταξύ άλλων χωρών, αλλά και της διαφοράς κατοχή φυσικών πόρων μεταξύ των χωρών. Η άποψη αυτή θεωρήθηκε πιο ρεαλιστική καθώς εισήγαγε την συνεισφορά όλων των συντελεστών παραγωγής στα ζητήματα του διεθνούς εμπορίου, γεγονός που την έκανε ευρέως αποδεκτή στην διεθνή οικονομική σκέψη.

Οι βασικές παραδοχές του Θεωρήματος H-O είναι:

- Οι συντελεστές παραγωγής κινούνται ελεύθερα εντός της χώρας όχι όμως και διεθνώς.
- Οι συναρτήσεις παραγωγής είναι ομοιογενείς
- Οι εξεταζόμενες χώρες διαθέτουν την ίδια τεχνολογία και οι συντελεστές έχουν την ίδια αποδοτικότητα
- Η μοναδική διαφορά, στις εν λόγω χώρες είναι ότι διαφέρουν στα αποθέματα πόρων.

Η έννοια της σχετικής αφθονίας που εισήχθη με το εν λόγω θεώρημα, ήταν ότι εφόσον μια χώρα διαθέτει σχετική αφθονία σε κάποιο παραγωγικό συντελεστή και μια άλλη χώρα αφθονία σε άλλον παραγωγικό συντελεστή, προκύπτει η προοπτική και η ανάγκη ανταλλαγής πόρων και επομένως ανάπτυξης διεθνούς εμπορίου.

Σύμφωνα με νεότερες προσθήκες στο θεώρημα, οι ανεπτυγμένες χώρες θα πρέπει να ενδιαφέρονται για κλάδους έντασης ανθρώπινου κεφαλαίου, δηλαδή κλάδους υψηλής τεχνολογίας, οι μεσαία ανεπτυγμένες χώρες σε παραδοσιακούς κλάδους εντάσεως κεφαλαίου και οι υπό ανάπτυξη χώρες σε κλάδους έντασης εργασίας (Krugman, 2015)

Το 1953, ο νομπελίστας οικονομολόγος Wassily Leontief, δημοσίευσε την μελέτη του η οποία έμεινε παγκοσμίως γνωστή με το όνομα «το παράδοξο του Leontief». Στην μελέτη αυτή, ο Leontief, παρουσίασε μέσα από το πεδία έρευνας τους στις οικονομίες, των ΗΠΑ, της Ιαπωνίας και της Δυτικής Ευρώπης το εξής φαινόμενο. Οι εξαγωγές των ΗΠΑ, ήταν λιγότερο εξαγωγές έντασης κεφαλαίου και περισσότερο εντάσεως εργασίας ενώ οι εισαγωγές ήταν περισσότερο έντασης κεφαλαίου και λιγότερο εντάσεως εργασίας. (Παπαδιοδώρου, 2012).

Στο παράδοξο αυτό, δεν δόθηκαν εμπειριστατωμένες απαντήσεις, και οι μελετητές του ζητήματος έκαναν δεκτό ότι η παραγωγή των νέων προϊόντων των ΗΠΑ, ήταν βασισμένη στις νέες τεχνολογίες. Το γεγονός αυτό, θα μπορούσε να εξηγηθεί από το ενδεχόμενο τα νέα προϊόντα αυτά, ήταν χαμηλότερης έντασης κεφαλαίου από αυτά των οποίων η παραγωγή απαιτούσε ώριμη τεχνολογία η οποία θα έχει δοκιμαστεί σε βάθος χρόνου έως ότου καταστεί κατάλληλη για μαζική παραγωγή. Με την έννοια αυτή, οι ΗΠΑ, υπήρχε το ενδεχόμενο να εξάγουν προϊόντα με βάση την εξειδικευμένη εργασία και την καινοτομία, ενώ από την άλλη εισήγαγαν προϊόντα βαριάς βιομηχανίας εντάσεως κεφαλαίου. (Peter, 1999)

2.5. Ο ρόλος της τεχνολογίας

Η ανάπτυξη και η εξέλιξη της τεχνολογίας, αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες διαμόρφωσης των διεθνών εμπορικών σχέσεων, η σχέση αυτή μπορεί όμως να θεωρηθεί και αμφίδρομη. Για τον λόγο αυτό, έχουν αναπτυχθεί σημαντικές θεωρίες γύρω από τον ρόλο και την χρήση της τεχνολογίας στο διεθνές εμπόριο. Είναι δεδομένο ότι χωρίς την εξέλιξη της τεχνολογίας, στο επίπεδο των μεταφορών και των επικοινωνιών δεν θα ήταν εφικτή η επέκταση του διεθνούς εμπορίου σε όλο τον πλανήτη, από την άλλη όμως, αυτή ακριβώς η επέκταση, οδήγησε στην ανακάλυψη και στην ανάπτυξη αγνώστων σε παλαιότερες εποχές περιοχών, οι οποίες

με την σειρά τους συνέδραμαν στην παγκόσμια οικονομία, με καινούριους φυσικούς πόρους, με καινοτομία και ανάπτυξη νέων παραγωγικών μεθόδων. (Vernon, 1966)

Υπάρχουν θεωρίες οι οποίες, αναγνωρίζουν την τεχνολογία, ως ένα θεμελιώδες στοιχείο της διεθνούς ανταγωνιστικότητας, για τις χώρες όμως με υψηλούς μισθούς, (Pavitt, 1988), αλλά και θεωρίες, που υποστηρίζουν ότι ο τεχνολογικός παράγοντας, είναι εξίσου σημαντικός, στο να εξηγηθούν οι εξαγωγικές επιδόσεις των επιχειρήσεων (Kumar & Sidhartan, 1994).

Ακόμα, στην θεωρία της ενδογενούς ανάπτυξης, υποστηρίζεται ότι η εξέλιξη, η προσαρμοστικότητα η καινοτομία και η μίμηση, αποτελούν τις σημαντικότερες παραμέτρους για την πρόοδο της τεχνολογίας σε ένα κράτος. Η μίμηση και η προσαρμοστικότητα των τεχνολογικών εξελίξεων, αποτελούν σημαντική πηγή προόδου για την πλειοψηφία των ανεπτυγμένων χωρών ενώ επιπλέον λειτουργούν ως μια επιτυχής διαδικασία κάλυψης (Hoffman, 2013). Οι χώρες δε, οι οποίες καταφέρνουν να δημιουργήσουν τεχνολογική καινοτομία, μπορούν να επωφεληθούν από την βραχυπρόθεσμη βελτίωση του εξωτερικού τους εμπορικού ισοζυγίου, καθώς θα αυξηθούν οι εξαγωγές τους.

Διάφορες μελέτες, έχουν δείξει, ότι υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ της τεχνολογικής καινοτομίας και των εξαγωγικών επιδόσεων, η οποία δημιουργεί πλεονεκτήματα κόστους, ενώ ταυτόχρονα έχει αποδειχθεί, ότι οι εμπλεκόμενοι στις διεθνείς συναλλαγές, προσαρμόζονται και εξελίσσονται πιο γρήγορα μέσα από διαδικασίες μάθησης, στις διεθνείς αγορές και μπορούν πιο εύκολα και γρήγορα να αναπτύξουν τις ικανότητες και τις δεξιότητες τους (Crespi et al, 2008)

Ένας βασικός περιορισμός στην διάχυση της τεχνολογίας στο διεθνές περιβάλλον, είναι η στενότητα πόρων και άνιση κατανομή τους στις επιχειρήσεις. Η έλλειψη χρηματοοικονομικών πόρων, έχει αρνητική επίδραση στις τεχνολογικές επιδόσεις των επιχειρήσεων, με τις διοικήσεις να λαμβάνουν κρίσιμες και δύσκολες αποφάσεις στην κατανομή τους. Ιδιαίτερα στην Ελλάδα, που οι πλειονότητα των επιχειρήσεων θεωρούνται Μικρομεσαίες, ο περιορισμός γίνεται ακόμα πιο έντονος με τις αποφάσεις που πρέπει να ληφθούν να αφορούν αυξητικές δραστηριότητες με περιορισμένα οικονομικά, τεχνολογικά και ανθρώπινα μέσα.

3ο. Κεφάλαιο: Ο παγκόσμιος οργανισμός εμπορίου και το θεσμικό πλαίσιο στην Ε.Ε.

Όλες οι παραπάνω μεταβολές στις σχέσεις και στις συνθήκες, οδήγησαν στην ανάπτυξη θεσμών οι οποίοι καλούνται να επιτελέσουν ρυθμιστικό ρόλο στις διεθνείς εμπορικές και οικονομικές σχέσεις μεταξύ των κρατών, έτσι ώστε να προάγονται και να προστατεύονται οι ορθοί κανόνες και πρακτικές στις εμπορικές και οικονομικές συναλλαγές μεταξύ των κρατών.

Ο μεγαλύτερος οργανισμός με ρυθμιστικό και εποπτικό ρόλο στις εμπορικές σχέσεις είναι ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου. Τα θεμέλια του Διεθνούς Οργανισμού Εμπορίου, τέθηκαν το 1948 με την υπογραφή της Χάρτας της Αβάνας, από 54 κράτη που προέβλεπε την δημιουργία του (Κότιος, 2004). Το Αμερικάνικο Κογκρέσο όμως δεν κύρωσε ποτέ την συνθήκη αυτή, με αποτέλεσμα να παραμείνει σε ισχύ η προηγούμενη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου, που είχε υπογραφεί το 1947 από 23 χώρες στην Γενεύη. Η GATT (General Agreement on Tariffs and Trade- Gatt) ήταν μια προσωρινή συμφωνία η οποία υπογράφηκε ώστε να δρομολογηθεί εγκαίρως η απελευθέρωση του εμπορίου έως ότου ολοκληρωθεί η ίδρυση του ΔΟΕ.

3.1 Τα βήματα έως την ολοκλήρωση του ΠΟΕ

Η συμφωνία της GATT, ήταν συμβατή με την αμερικάνικη νομοθεσία και έτσι δεν χρειάζεται περαιτέρω επικύρωση από το Αμερικανικό Κογκρέσο, όμως παρά τον προσωρινό της χαρακτήρα αποτέλεσε το θεσμικό πλαίσιο της διεθνούς εμπορικής πολιτικής για σχεδόν 50 χρόνια, προάγοντας και ρυθμίζοντας την ομαλή εμπορική ανάπτυξη των συμβαλλόμενων μερών (Bergsten, 2001).

Το πλαίσιο της GATT, δεν ήταν μια άκαμπτη συνθήκη η οποία παρέμεινε στατική, αντίθετα, λειτούργησε με χαρακτηριστική ευελιξία και ελαστικότητα, τόσο ως προς το γεωγραφικό όσο και ως προς το θεματικό πλαίσιο της διεύρυνσης, διαδικασία η οποία εξελισσόταν μέσω των επονομαζόμενων γύρων εμπορικών διαπραγματεύσεων.

Έως το 1994, τα μέλη της GATT, έφτασαν τα 123, ενώ σταδιακά άρχισε να αλλάζει και η εμπορική ατζέντα. Τα πρώτα χρόνια μέσα από 6 γύρους διαπραγματεύσεων ρυθμίστηκε η σχετική μείωση των δασμών μεταξύ των συμβαλλόμενων και το 1966, υιοθετήθηκε το IV τμήμα της συνθήκης το οποίο είχε ως αντικείμενο την προώθηση της διευκόλυνσης πρόσβασης στις διεθνείς αγορές των αναπτυσσόμενων χωρών. (Hudec, 1987).

Τα επόμενα χρόνια, τα συμβαλλόμενα μέρη μετά την μείωση των δασμών ασχολήθηκαν με άλλα ρυθμιστικά ζητήματα, τα οποία σε γενικές γραμμές ήταν οι επιδοτήσεις, οι τεχνικές προδιαγραφές, οι δημόσιες συμβάσεις το ντάμπινγκ και άλλα θέματα (Windham, 1986). Την δεκαετία του '80, ενσωματώθηκαν οι κλάδοι του αγροτικού εμπορίου και της κλωστοϋφαντουργίας, δημιουργώντας έτσι δύο πλαίσια πυλώνες που αφορούσαν στις υπηρεσίες και στην προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας (General Agreement on Trade in Services-GATS & Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights-TRIPS)

Κατά την διάρκεια του γύρου διαπραγματεύσεων της Ουρουγουάης το 1994, αποφασίστηκε η οριστική δημιουργία του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, ως οργανισμού ομπρέλα, των τριών προαναφερόμενων πυλώνων, δηλαδή της GATT, της GATS και της TRIPS (Senti, 1994. Jackson 1998. Senti.2000)

3.1.1 Το κύριο αντικείμενο δράσης και η οργανωτική διάρθρωση του ΠΟΕ

Ο ρόλος του ΠΟΕ είναι πολύπλευρος και έχει ως κύριους άξονες δράσης την εποπτεία των ασκούμενων εξωτερικών και εμπορικών πολιτικών των συμβαλλόμενων μελών, την ρύθμιση και διευθέτηση των μεταξύ τους διαφορών καθώς και παρεμβάσεις για την προστασία του περιβάλλοντος. Παράλληλα, χαράσσει πολιτικές για την ευνοϊκή μεταχείριση των αναπτυσσόμενων χωρών και τους παρέχει βοήθεια για την ισότιμη μεταχείριση τους.

Ο ΠΟΕ διοικείται από το Γενικό Συμβούλιο, το οποίο ασχολείται με τα τρέχοντα και τα λειτουργικά θέματα του Οργανισμού και συμμετέχει σε επιμέρους οργανισμούς

και επιθεωρεί τις εκάστοτε εμπορικές πολιτικές των μελών του. Το Συμβούλιο αποτελείται από μόνιμες αντιπροσωπείες των κρατών μελών και υπό την καθοδήγηση του λειτουργούν τρία ειδικά συμβούλια:

- Συμβούλιο Εμπορίου Υπηρεσιών
- Συμβούλιο Εμπορίου Αγαθών
- Συμβούλιο Δικαιωμάτων Πνευματικής Ιδιοκτησίας ²(Όμως το ανώτερο όργανο του ΠΟΕ είναι η Υπουργική Συνδιάσκεψη, η οποία είναι υπεύθυνη για την χάραξη της πολιτικής και των επιμέρους στόχων και στρατηγικών του Οργανισμού. Η Υπουργική Συνδιάσκεψη συγκαλείται κάθε δύο χρόνια και τα θέματα των αρμοδιοτήτων της είναι όλα όσα άπτονται των πλαισίων του ΠΟΕ.

Εκτός από τα παραπάνω διοικητικά όργανα στον ΠΟΕ λειτουργούν οι εξής επιτροπές:

- Επιτροπή περιορισμού του ισοζυγίου πληρωμών, η οποία παρακολουθεί τους περιορισμούς που επιβάλλουν τα μέλη για την εξισορρόπηση του ισοζυγίου πληρωμών τους και παρεμβαίνει συμβουλευτικά.
- Επιτροπή εμπορίου αγαθών, η οποία απασχολείται με ζητήματα όπως οι επιδοτήσεις, το anti dumping control, τα εμπόδια τεχνικής φύσης στο εμπόριο, η πρόσβαση στην αγορά, άδειες εισαγωγών κ.α.
- Επιτροπή για τα GATS και τα TIPS, με αντίστοιχες με την παραπάνω επιτροπή αρμοδιότητες
- Επιτροπή Ελέγχου Εμπορικών Πολιτικών, η οποία συντάσσει και δημοσιεύει τους διαδικαστικούς κανόνες και τις πολιτικές
- Επιτροπή Επίλυσης Διαφορών, η οποία παρεμβαίνει συντάσσοντας και δημοσιεύοντας τους αντίστοιχους κανόνες για την επίλυση διαφορών μεταξύ των κρατών μελών του Οργανισμού.³

² [World Trade Organization - Home page - Global trade \(wto.org\)](http://www.wto.org)

³ ([World Trade Organization - Home page - Global trade \(wto.org\)](http://www.wto.org))

3.1.2 Ο ρόλος του ΠΟΕ, ως ρυθμιστή της διεθνούς εμπορικής τάξης

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η λειτουργία του ΠΟΕ, βασίζεται στην ευρεία συναίνεση και στην διαπραγμάτευση μεταξύ των μελών του. Η επιτυχής λειτουργία του δίνει το σχετικό πλαίσιο και αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την μείωση των εμπορικών φραγμών, την ομαλοποίηση και την τροποποίηση των διεθνών κανόνων εμπορικών συναλλαγών (Κότιος, 2004, Blackhurst, 1997).

Οι γύροι των διαπραγματεύσεων έχουν μεγάλη χρονική διάρκεια και διεξάγονται στην Γενεύη. Το όνομα του γύρου κάθε φορά δίνεται συνήθως από την πόλη που επιλέγεται για να πραγματοποιηθεί η προπαρασκευαστική διάσκεψη για την έναρξή τους. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου δεν έχει παρεμβατικό ρόλο στους γύρους των διαπραγματεύσεων και ο ρόλος του αφορά στην παροχή των κατάλληλων τεχνικών προδιαγραφών, εξοπλισμού και ανθρώπινου δυναμικού ώστε να υλοποιηθούν οι συναντήσεις αυτές, ενώ οι τελικές αποφάσεις λαμβάνονται μόνο από τα κράτη μέλη του Οργανισμού. Παλαιότερα, οι διαπραγματεύσεις γινόταν μεταξύ των αναπτυγμένων κρατών και οι όποιες αποφάσεις επί της αρχής του ευνοούμενου κράτους ίσχυαν και για όλα τα κράτη μέλη, άσχετα αν συμμετείχαν ή όχι στις διαπραγματεύσεις.

Στα πιο πολύπλοκα θέματα και στις επιμέρους συμφωνίες οι οποίες ονομαζόταν κώδικες η παραπάνω αρχή δεν ίσχυε γιατί πολλές από αυτές δεν υπογράφεται από όλα τα μέλη. Ιδιαίτερα εάν τα θέματα άπτονταν αρμοδιοτήτων εσωτερικής οικονομικής πολιτικής της εκάστοτε χώρας ακολουθούνταν διαφορετικές μέθοδοι διαπραγμάτευσης. (Windham.1996). Για παράδειγμα στον γύρο της Ουρουγουάης, σημειώθηκαν σημαντικές αλλαγές, όπως οι διεύρυνση της θεματολογίας και των εμπλεκόμενων ομάδων κρατών, κυρίως σε χώρες μεταξύ ανεπτυγμένου Βορρά και αναπτυσσόμενου Νότου. Οι αλλαγές αυτές ονομάστηκαν “single package approach” το οποίο σήμαινε ότι όλες οι συμφωνίες, εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις, θα έπρεπε να συνυπογράφονται από όλα τα κράτη μέλη, έτσι ώστε να μειωθεί όσο γίνεται η “GATT a la carte” ” όπως ονομαζόταν οι προηγούμενες μέθοδοι.

Επιπλέον, βελτιώθηκαν οι αρχικοί μηχανισμοί επίλυσης διαφορών, καθώς οι αρχικά προβλεπόμενοι του 1947, αποδείχτηκαν ανεπαρκείς, χρονοβοροι και ατελέσφοροι (Στάγκος, 1991, Jackson.1998)

Στην σχετική συμφωνία της Ουρουγουάης, υπήρξαν βελτιώσεις και δημιουργήθηκαν δύο πιο αποτελεσματικοί μηχανισμοί για την τήρηση των κανόνων δικαίου. Τα βασικά σημεία των βελτιωτικών προσθηκών είναι:

- Η αναγνώριση ως κεντρικού στοιχείου για την επίτευξη ασφάλειας και προβλεψιμότητας, της εκάστοτε συμφωνίας.
- Η σύσταση ενός μόνιμου Οργάνου Διευθέτησης Διαφορών και ενός Οργάνου Εφέσεων
- Ο ορισμός χρονικών ορίων και διαδικασίας ως προς την διευθέτηση
- Αποδοχή των εισηγήσεων των Panels των διαπραγματεύσεων εάν δεν απορριφθούν ομόφωνα από το αρμόδιο όργανο.
- Καθιέρωση εποπτείας στην εφαρμογή των αποφάσεων.(Jackson, 1998)

Εκτός από τα παραπάνω, στην συμφωνία υπάρχει πρόβλεψη για ρυθμιστικούς κανόνες, σε περιπτώσεις που δίνονται επιδοτήσεις από τα κράτη για την προώθηση των εξαγωγών, καθώς το γεγονός αυτό δημιουργεί δυσλειτουργίες και νοθεύει τον πλήρη ανταγωνισμό μεταξύ των κρατών αφού δεν τηρούνται οι αρχές των ίσων ευκαιριών στο εμπόριο και στην κερδοφορία που κυριαρχεί στην παγκόσμια οικονομία (Σατλάνης, 2007).

Σύμφωνα με το άρθρο XVI της GATT, ορίζεται ότι κάθε συμβαλλόμενο μέρος είναι υποχρεωμένο να ενημερώνει τα υπόλοιπα μέλη για τις επιδοτήσεις και τις ενισχύσεις οι οποίες χορηγούνται στις επιχειρήσεις, το είδος, την έκτασης τους καθώς και τις άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις τους. Οι επιδοτήσεις δημιουργούν στρεβλώσεις στο εμπορικό ισοζύγιο, καθώς με την πτώση του κόστους των παραγωγών τα εγχώρια προϊόντα πωλούνται σε ελκυστικότερες τιμές από τα ξένα ενώ επιπλέον δίνουν την δυνατότητα για αύξηση των εξαγωγών, γεγονός το οποίο θίγει την ανταγωνιστικότητα των υπολοίπων κρατών μελών.

Μάλιστα στην συνθήκη, υπάρχει πρόβλεψη για τυποποίηση των επιδοτήσεων σε τρεις κατηγορίες:

- Τις απαγορευμένες, που αφορούν τις ενισχύσεις εξαγωγών και όσες προσδίδουν συγκριτικό πλεονέκτημα στα εγχώρια έναντι των ξένων εμπορευμάτων.
- Τις αναστρέψιμες που δεν είναι απαγορευτικές, αλλά μπορεί να μετατραπούν και να διακοπούν στις εξής περιπτώσεις:

όταν από την ενίσχυση βλάπτεται ή απειλείται με ύπαρξη σοβαρής βλάβης ή ζημίας, εγχώρια βιομηχανία, κλάδος κλπ. ή δημιουργεί καθυστερήσεις στην δημιουργία του.

όταν εξαλείφονται τα πλεονεκτήματα ενός κράτους από μια δασμολογική συμφωνία με έτερο κράτος που χορηγεί την επιδότηση σε εγχώριους ανταγωνιστές, επιχειρήσεων της αντισυμβαλλόμενης χώρας

όταν λόγω των ενισχύσεων το κράτος ζημιώνεται εμπορικά, καθώς αποκλείεται η πρόσβαση του από αγορές τρίτων χωρών και εξαιτίας αυτού δεν μπορεί να επιβάλλει αντισταθμιστικά τέλη ή δασμούς (άρθρα 5,6 GATT)

- Τέλος υπάρχουν και οι επιτρεπόμενες ενισχύσεις, οι οποίες δεν επηρεάζουν τον ανταγωνισμό ή τα σχετικά πλεονεκτήματα, όπως οι ενισχύσεις της περιφερειακής ανάπτυξης, ερευνητικής δραστηριότητας και καινοτομίας κλπ⁴.

3.2 Ε.Ε. και Π.Ο.Ε., οι σχέσεις και το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο

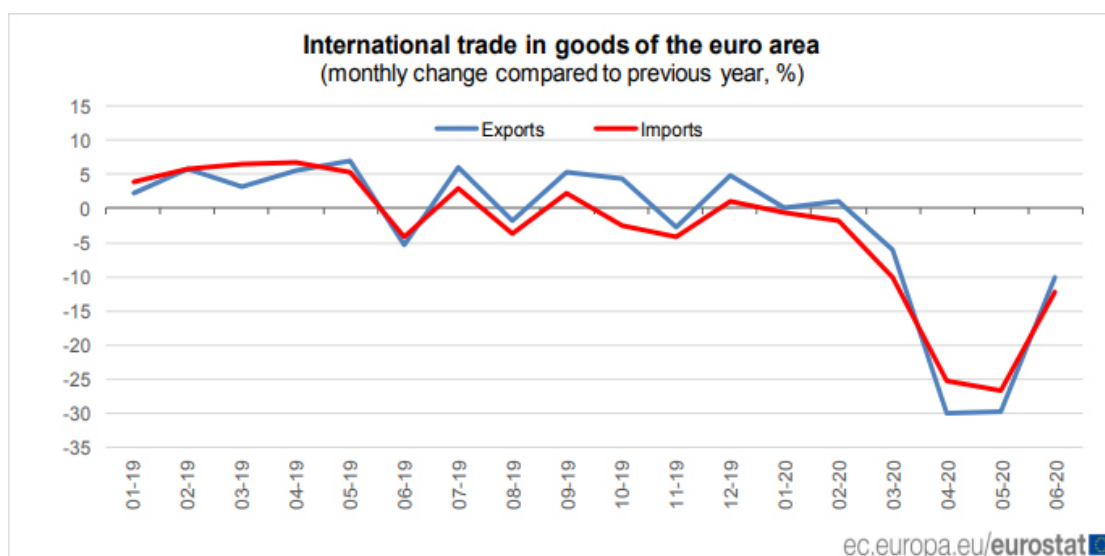
Η Ευρωπαϊκή Ένωση, φέρει στην ιδρυτική της συνθήκη ως βασικό άξονα προτεραιοτήτων της την κοινή εμπορική πολιτική, ενώ με την Συνθήκη της Λισαβόνας ο ρόλος αυτός ενδυναμώθηκε περαιτέρω. Η Ε.Ε. τα τελευταία χρόνια, έχει απομακρυνθεί από την λογική παραγωγής προϊόντων υψηλής έντασης εργασίας και έχει στραφεί στην δημιουργία προϊόντων υψηλής αξίας εμπορικού σήματος. Το γεγονός αυτό καθώς και ο ανοικτός χαρακτήρας της οικονομίας μεταξύ των μελών της καθιστούν το εμπόριο ζωτικής σημασίας και τις συμφωνίες για να ξεπεραστούν οι φραγμοί στο εμπόριο και στις διεθνείς συναλλαγές επιβεβλημένες.

Η Ε.Ε. έχει κατορθώσει να συμπεριλαμβάνεται στις τρεις μεγαλύτερες οικονομίες του κόσμου, με την Κίνα και τις ΗΠΑ, να συμπληρώνουν την τριάδα. Το ΑΕγχπ της Ε.Ε. ανέρχεται στα 13 τρις ευρώ, ενώ περισσότερες από 30 εκ. θέσεις απασχόλησης σχετίζονται στην Ε.Ε. με το εξωτερικό εμπόριο. Ο τύπος της ανοικτής οικονομίας, η ψηφιοποίηση και η καινοτομία έχουν επιβάλλει το στίγμα τους στην οργάνωση του διεθνούς εμπορίου με την Ε.Ε. να αποτελεί βασικό πυλώνα υποστήριξης του Π.Ο.Ε., ως συστατικό σταθερότητας και παγκόσμιας οικονομικής και εμπορικής ανάπτυξης.

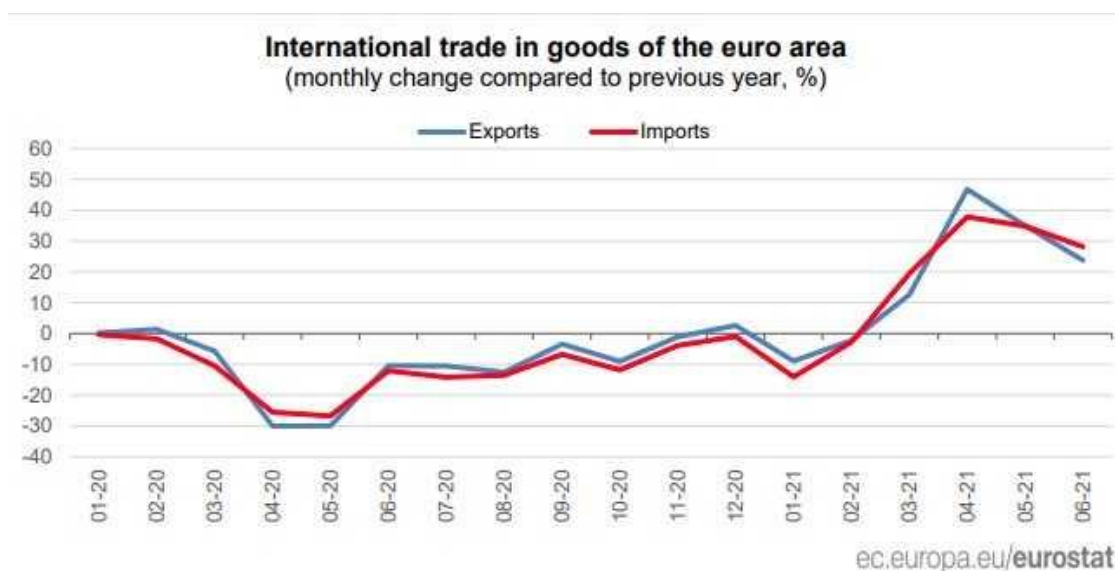
Η Ε.Ε. αποτελεί ένα από τα ιδρυτικά μέλη του Π.Ο.Ε. το 1994 και έναν από τους μεγαλύτερους χρήστες και ωφελούμενους του μηχανισμού επίλυσης διαφορών στα

⁴ [WTO | GATT documents](#)

πλαίσια του οργανισμού. Χαρακτηριστικά, η Ε.Ε., έχει εμπλακεί σε 194 υποθέσεις διαφορών σε άλλες ως ενάγων και σε άλλες ως εναγόμενη. Επίσης συμμετάσχει ως τρίτο μέρος σε υποθέσεις άλλων χωρών ως παρατηρητής, εκπροσωπούμενη σε όλες τις υποθέσεις από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, επιδιώκοντας την διασφάλιση, την αποσαφήνιση και την βελτίωση των συμφωνιών και των αποφάσεων, μέσω γνωμοδοτικών επιτροπών. (Παπαδόπουλος, 1999)

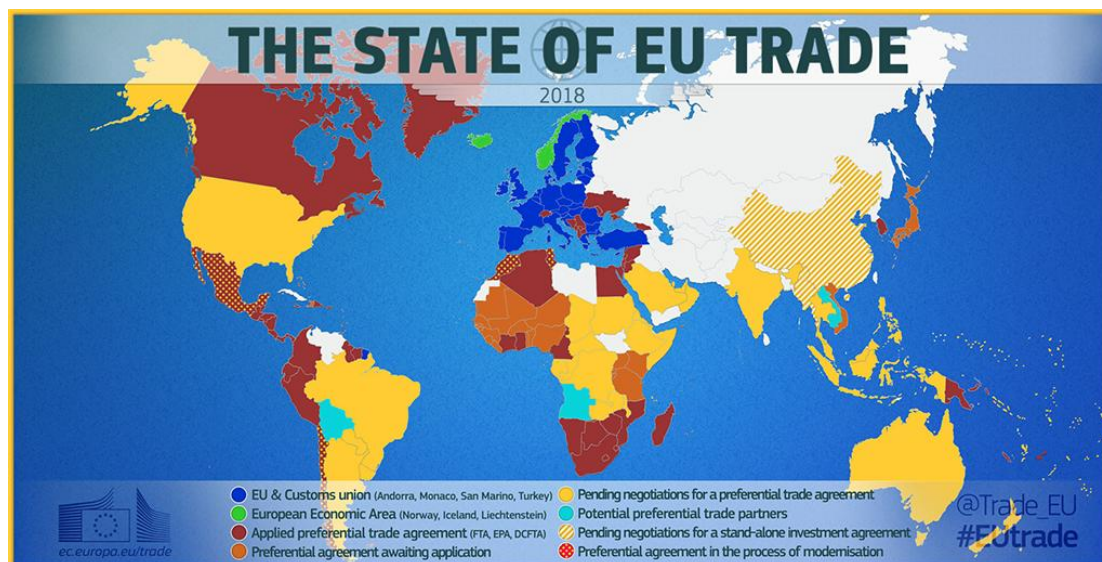
Διάγραμμα 3-1 Εμπορικό ισοζύγιο Ε.Ε. 01-19/06-20 (Eurostat, 2021)

Διάγραμμα 3-2 Εμπορικό ισοζύγιο Ε.Ε. 01-20/06-21 (Eurostat, 2021)

Από την ίδρυση της η Ε.Ε. μελετά τρόπους εκσυγχρονισμού του συστήματος παγκόσμιων εμπορικών συναλλαγών, είτε κατ' ιδίαν είτε μέσω του εκσυγχρονισμού

των δομών και των εργαλείων του Π.Ο.Ε. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ανέκαθεν υπήρξε υποστηρικτής του δίκαιου και αποτελεσματικού διεθνούς εμπορίου, θεμελιωμένου σε ένα σύστημα δίκαιης πρόσβασης των επιχειρήσεων στις εξωτερικές αγορές, έτσι ώστε να ενισχυθεί η οικονομική ανάπτυξη εσωτερικά και εξωτερικά των χωρών μελών. (Χαραλάμπης, 1998)

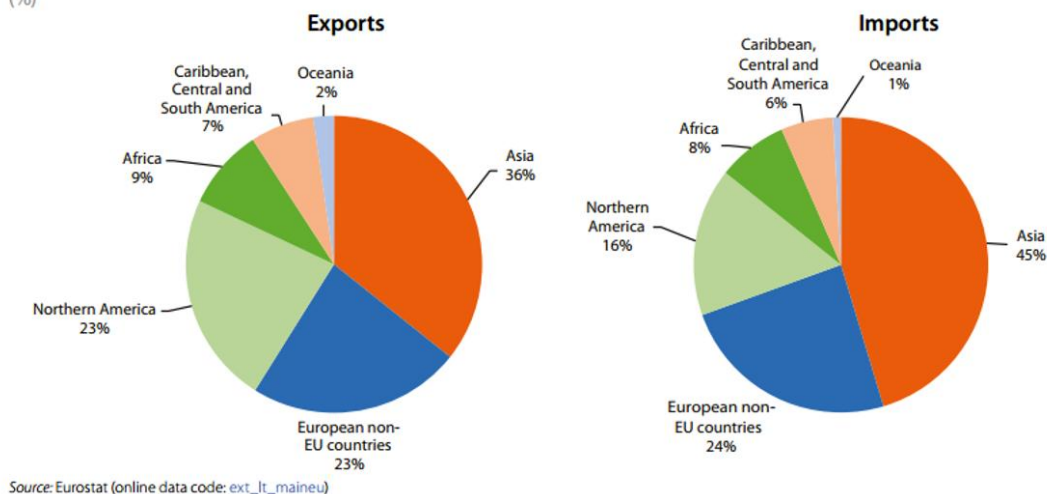

Διάγραμμα 3-3 Χαρτογράφηση του Ευρωπαϊκού Εμπορίου (eutrade.2019)

Βέβαια όπως παρατηρούμε στα σχήματα 3-1, 3-2, τα τελευταία χρόνια, η οικονομική κρίση σε παγκόσμιο επίπεδο, καθώς και η επιδημία COVID-19, αποκάλυψαν τις αδυναμίες και τις δυσλειτουργίες του συστήματος, υποδηλώνοντας και την αλλαγή του διεθνούς συστήματος εμπορικών συναλλαγών την τελευταία εικοσαετία. Νέες χώρες σε μετάβαση και αναπτυσσόμενοι παίζουν κυρίαρχο ρόλο αλλάζοντας τα δεδομένα, ενώ βιώνουν μια φάση διαρκούς οικονομικής ανάπτυξης με την Ε.Ε. να επισημαίνει την ανάγκη για μεταβολή των πολιτικών από το διαπραγματευτικό επίπεδο σε κανονιστικό πλαίσιο μέσω καινοτόμων προσεγγίσεων (σχήμα 3-3).

Στα παρακάτω διαγράμματα, παρακολουθούμε τις εισαγωγές και τις εξαγωγές συνολικά για την Ε.Ε., για το έτος 2015, ανά περιοχή συνεργασίας. Βλέπουμε ότι την μερίδα του λέοντος και στις εισαγωγές και στις εξαγωγές, καταλαμβάνει η περιοχή της Ασίας, με δεύτερη και στις δύο περιπτώσεις τις χώρες της Ευρώπης που δεν ανήκουν στην Ε.Ε., και τρίτη την Β.Αμερική. Τα γραφήματα αυτά είναι ιδιαίτερα σημαντικά καθώς μας αποκαλύπτουν ουσιαστικά τους στρατηγικούς εταίρους της Ε.Ε.

Figure 1.10: EU-28 international trade by partner region, 2015
(%)

Διάγραμμα 3-4 Εμπορικό ισοζύγιο της Ε.Ε. ανα περιοχή (Eurostat, 2016)

3.3 Διεθνείς εμπορικές ενώσεις και αδυναμίες του συστήματος

Μετά τους Παγκόσμιους Πολέμους τα κράτη παγκοσμίως εργάστηκαν εντατικά με σκοπό την διεύρυνση των τοπικών αγορών και την δημιουργία σταθερών συνθηκών στο διεθνές εμπόριο με σκοπό την παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη. Σε γενικές γραμμές η προσπάθεια στέφθηκε με επιτυχία, καθώς είχε ως αποτέλεσμα την ιλιγγιώδη αύξηση των διεθνών συναλλαγών, την αύξηση της απασχόλησης και της διεθνούς ανάπτυξης, την αποφυγή προηγούμενων ανταγωνισμών και ρύθμιση επιμέρους διαφωνιών.

Η διεύρυνση της διεθνούς οικονομικής αλληλεξάρτησης παρουσιάζει σημαντικές θετικές επιπτώσεις, μέσα από την συνεργασία των συμβαλλόμενων χωρών και τα εμπορικά ανοίγματα έχουν οδηγήσει στην προοδευτική ολοκλήρωση των εθνικών και των διεθνών αγορών, στο φαινόμενο που πλέον μεταβλήθηκε από την διεθνοποίηση στην παγκοσμιοποίηση.

Όμως, παρά τις θετικές επιπτώσεις και τα οφέλη που χαρακτηρίζουν τις συμβαλλόμενες στο διεθνές σύστημα συναλλαγών χώρες, ο ΠΟΕ, σηματοδοτεί και κάποιες εγγενείς αδυναμίες του συστήματος (Molsberger and Kotios, 1990, Senti, 2000). Οι χαρακτηριστικότερες από αυτές είναι:

Οι πολλές εξαιρέσεις από τους βασικούς κανόνες. Σε κάθε βασική αρχή η οποία συμφωνείται, αντιστοιχούν πλείστες όσες εξαιρέσεις, καθώς αφορούν επιμέρους σχέσεις των κρατών μελών και αποτελούν βασικές συνιστώσες του συστήματος.

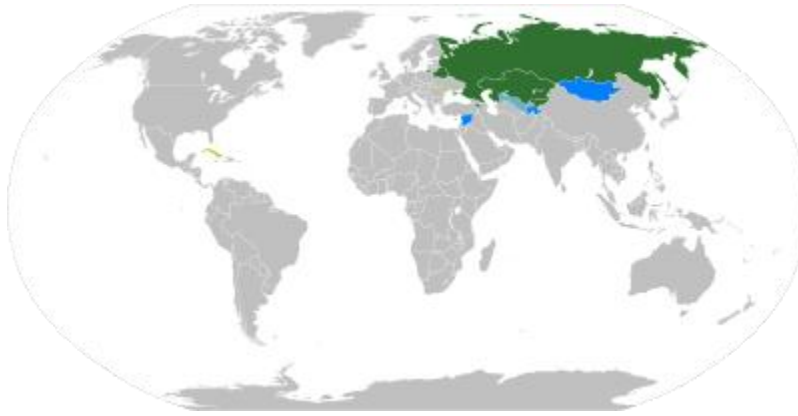
Οι μερκαντιλιστικές απόψεις πολλών κρατών-μελών. Οι παραδοσιακές μερκαντιλιστικές αντιλήψεις δεν έχουν εξαλειφθεί ακόμα και πολλά κράτη θεωρούν το άνοιγμα των συνόρων παραχώρηση αναζητώντας για αυτήν αντίστοιχα αντισταθμιστικά οφέλη, παραβλέποντας το γεγονός των ωφελειών του διεθνούς εμπορίου.

Η συναίνεση και η ετερογένεια των μελών. Οι αποφάσεις του ΠΟΕ, αναφέραμε και πιο πριν ότι λαμβάνονται με απόλυτη συναίνεση των μελών εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων. Η συνθήκη αυτή, σε συνδυασμό με την αρχή της «μία ψήφου ανα χώρα» ναί μεν βοήθησε στην σταθερή μετεξέλιξη του συστήματος και στην αύξηση των μελών του, όμως παρουσιάζει και σημαντικότερες χρονικές υστερήσεις και δυσκαμψίες στην λήψη καίριων αποφάσεων.

Επιπλέον, ενώ στο παρελθόν ουσιαστικά οι δύο πόλοι των διαπραγματεύσεων ήταν οι ΗΠΑ με την Ε.Ε., από τον γύρο της Ουρουγουάης και ειδικά από τον γύρο της Ντόχα και μετά, το σύστημα έγινε περισσότερο πολυκεντρικό, με αύξηση του βαθμού ετερογένειας, με δημιουργία νέων ομάδων αναπτυσσόμενων κρατών μέσα στον ΠΟΕ, οι οποίες αναζητούν να διαπραγματευτούν ισότιμα και να συνδιαμορφώσουν τις όποιες αποφάσεις. Μιά τέτοια διεθνής ομάδα κρατών εντός του ΠΟΕ, ήταν και η «Ομάδα 21» η οποία πρωτοεμφανίστηκε στην υπουργική συνδιάσκεψη του Cancun.

Στα πρότυπα του ΠΟΕ και της Ε.Ε. με παρεμφερείς αρμοδιότητες ή και σε πολλές περιπτώσεις ανταγωνιστικές προς αυτές, έχουν δημιουργηθεί την τελευταία 20ετία πολλές διεθνείς ομάδες κρατών με απώτερο σκοπό την διασφάλιση των οικονομικών τους συμφερόντων και στην ανάπτυξη των μεταξύ τους εμπορικών και οικονομικών σχέσεων.

Μια από τις πιο σημαντικές Διεθνείς Ενώσεις, κυρίως λόγω της συμμετοχής της Ρωσίας είναι η Ευρασιατική Οικονομική Ένωση (EAEU), η οποία ουσιαστικά αποτέλεσε διάδοχη κατάσταση της Ευρασιατικής Οικονομικής Κοινότητας και τέθηκε σε ισχύ με την υπογραφή της συνθήκης στις 29 Μαΐου 2014, μεταξύ της Ρωσίας, της Λευκορωσίας και του Καζακστάν.

Κράτη μέλη της Ευρασιατικής Οικονομικής Ένωσης

διαφιλονικούμενη χερσόνησος της Κριμαίας

Λοιπά υποψήφια μέλη

Εικόνα 3-1 Η ευρασιατική οικονομική ένωση

Η Ευρασιατική Οικονομική Ένωση(εικ.3-1), περιλαμβάνει κοινή αγορά με αριθμό 183 εκ κατοίκων και ένα κοινό ΑΕΠ που ξεπερνά τα 4 τρις δολάρια ΗΠΑ. Η UOA, λειτουργεί στην βάση διακυβερνητικών επιτροπών και θεσμών, με τις κυβερνήσεις να εκπροσωπούνται στο Συμβούλιο της Ευρασιατικής Επιτροπής.⁵

Μια άλλη οικονομική ένωση κρατών είναι η Οικονομική Ένωση Λατινικής Αμερικής, η οποία περιλαμβάνει τα κράτη της Λατινικής Αμερικής, ενώ υπο δημιουργία βρίσκονται :

- Η Αραβική Τελωνειακή Ένωση, που ξεκίνησε το 2020
- Η Αφρικανική Οικονομική Κοινότητα, που θα ολοκληρωθεί το 2023

Παράλληλα έχουν δημιουργηθεί πολυάριθμες ζώνες ελεύθερου εμπορίου μεταξύ γειτονικών κρατών όπως:

- Ασιατική Ζώνη Ελεύθερου Εμπορίου
- Ζώνη Ελεύθερου Εμπορίου Κεντρικής Ευρώπης
- Ζώνη Ελεύθερου Εμπορίου της Κοινοπολιτείας Ανεξάρτητων Κρατών
- Κοινή Αγορά Νοτίου και Ανατολικής Αφρικής
- Ευρύτερη Αραβική Ζώνη Ελεύθερου Εμπορίου
- Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου Βόρειας Αμερικής
- Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου Νότιας Ασίας

⁵ (<http://latino.foxnews.com/latino/news/2014/12/23/eurasian-economic-union-is-born-burdened-by-russian-crisis/>)

- Ένωση της Κεντρικής Αμερικής
- Υπερατλαντική Οικονομική Συνεργασία

Αντίστοιχα έχουν δημιουργηθεί διάφορες Τελωνειακές Ενώσεις, Κοινές Αγορές, Νομισματικές Ενώσεις κλπ.

Όλες αυτές οι εξελίξεις δείχνουν δύο πράγματα κυρίως. Αρχικά ότι το μοντέλο των Διεθνών Ενώσεων στο πλαίσιο των συναινετικών και ρυθμιστικών αποφάσεων του ΠΟΕ, έχει ωφελήσει σημαντικά την παγκόσμια αγορά και για τον λόγο αυτό δημιουργούνται συνεχώς νέα μοντέλα ενώσεων. Κατά δεύτερον, ο κατακερματισμός των Διεθνών Ενώσεων δείχνει την τάση για πολιτικοποίηση των κινήσεων σε μια κατάσταση αναβίωσης του παλιού δίπολου, πλούσιος Βορράς, φτωχός αλλά αναπτυσσόμενος πλέον Νότος και σε μια διαρκή προσπάθεια των κρατών να διασφαλίσουν την οικονομική και εμπορική τους υπόσταση και την συμμετοχή τους στις μελλοντικές εξελίξεις.

Μέσα σε όλες αυτές τις μεταβολές και τις εξελίξεις, στο επόμενο κεφάλαιο θα εξετάσουμε την στάση και τη θέση της Ελλάδας, στο παγκόσμιο εμπορικό σύστημα και στις διάφορες διεθνείς εμπορικές ενώσεις.

4ο. Κεφάλαιο: Η θέση της Ελλάδας στο διεθνές εμπόριο, στην παγκοσμιοποιημένη κοινωνία.

Η Ελλάδα λόγω της θέσης, ανέκαθεν διαδραμάτισε και διαδραματίζει, σημαίνοντα ρόλο ως εμπορικό σταυροδρόμι μεταξύ χωρών και ηπείρων, καθώς αποτελεί διεθνές «πέραςμα» από και προς την Ευρώπη και την Ανατολή, αλλά και την Αφρική.

4.1 Υφιστάμενη κατάσταση

Οι Έλληνες είναι κατεξοχήν ναυτικός και εμπορικός λαός από τα αρχαία χρόνια έως και σήμερα. Από τους πρώτους ανεπτυγμένους πολιτισμούς των μινωιτών και των μυκηναίων, έως τους βυζαντινούς εμπορικούς δρόμους, το ενετικό θαλάσσιο εμπόριο, έως και την Οθωμανική κατοχή, όπου ξανά οι Έλληνες επικρατούσαν στην θάλασσα, δείχνοντας ότι το εμπόριο και η ναυτοσύνη βρίσκεται στο αίμα μας, αφού και σήμερα ο μεγαλύτερος εμπορικός στόλος ανήκει άμεσα ή έμμεσα σε Έλληνες εφοπλιστές.

Από την δεκαετία του '90 και έπειτα ριζικές αλλαγές, επήλθαν στο παγκόσμιο οικονομικό στερέωμα γεγονός το οποίο επέφερε σοβαρές μεταβολές και σε εθνικό επίπεδο. Η απελευθέρωση των αγορών εμπορευμάτων, χρήματος, κεφαλαίου και υπηρεσιών, η εξέλιξη της τεχνολογίας και η επέκταση του διεθνούς φυσικού και ηλεκτρονικού εμπορίου έχουν πολλαπλασιάσει τις διεθνείς εμπορικές σχέσεις. Στην πλειοψηφία τους τα προϊόντα που αγοράζουν πλέον οι καταναλωτές είναι προϊόντα εισαγωγής, οι πολυεθνικές εταιρείες έχουν αποκτήσει παραρτήματα σε διάφορες χώρες και θεσμικοί επενδυτές δραστηριοποιούνται σε μεγάλο φάσμα χωρών και οικονομιών προκειμένου να μεγιστοποιήσουν την απόδοση των επενδύσεων τους.

Η Ελλάδα σε όλες αυτές τις εξελίξεις, είναι αναγκασμένη να προσαρμοστεί για να μπορέσει να επιβιώσει και να έχει μια ευοίωνη προοπτική για το μέλλον, με βασικότερους τομείς μεταβολών τους παρακάτω.

Η προσαρμογή των επιχειρήσεων και των εργαζομένων. Οι ελληνικές επιχειρήσεις δέχονται πλέον πιέσεις από τον διεθνή ανταγωνισμό και δεν απολαμβάνουν τον προστατευτισμό των προηγούμενων δεκαετιών. Προκειμένου λοιπόν να διατηρήσουν το μερίδιο στην αγορά ή και να το διευρύνουν παρατηρούνται τα εξής φαινόμενα:

Οι συνενώσεις ή συγχωνεύσεις εταιρειών σε εθνική ή σε παγκόσμια κλίμακα.

- Η συρρίκνωση των επιμέρους δραστηριοτήτων των εταιρειών

- Η δικτύωση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων έτσι ώστε να αντιμετωπίζουν από κοινού το κόστος και τα ζητήματα του κλάδου τους.

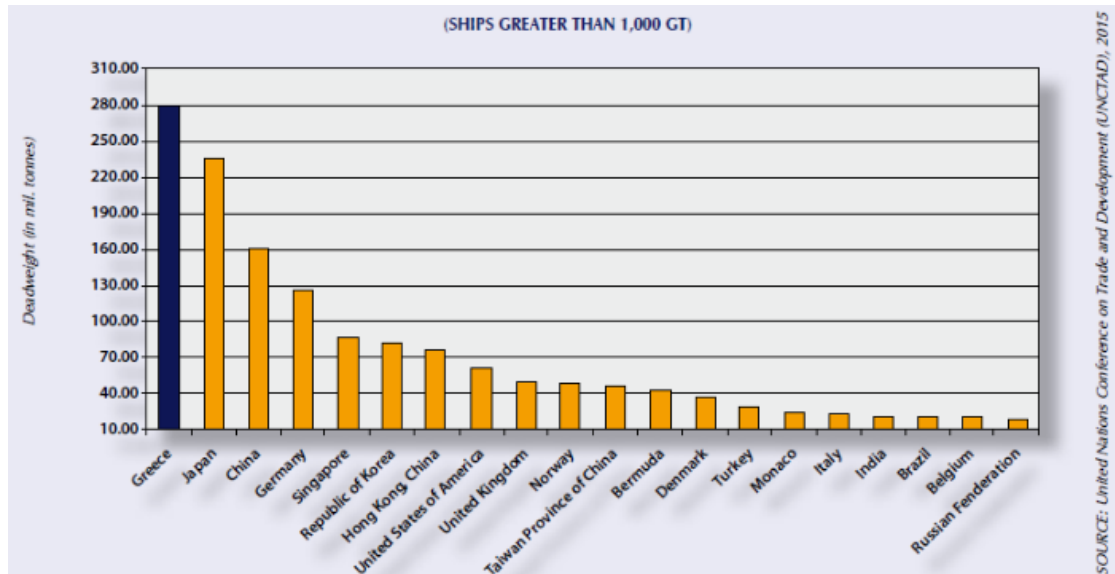
Οι Ελληνικές εμπορικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις χαρακτηρίζονται από κατακερματισμό δραστηριοτήτων και μικρο μεσαίο μέγεθος. Το μέσο μέγεθος εργατικού δυναμικού στην Ελλάδα είναι 3 εργαζόμενοι, ενώ το αντίστοιχο ευρωπαϊκό είναι έξι. Το μικρό μέγεθος και ο κατακερματισμός, δημιουργούν σημαντικά εμπόδια χρηματοληπτικής και πιστοδοτικής ικανότητας, ενώ αποτελούν και τροχοπέδη στην ανάπτυξη οικονομιών κλίμακας. Επιπλέον, σημαντικές ελλείψεις παρουσιάζονται στην οργάνωση, στην εισαγωγή ΤΠΕ καθώς και στην έρευνα και ανάπτυξη, ενώ οι δραστηριότητες και οι πολιτικές προσανατολίζονται μόνο στην τοπική και εγχώρια αγορά. (Χριστοδουλάκης, 1998)

Ο αγροτικός τομέας από την άλλη, έχει υποστεί τα τελευταία χρόνια δομικές αλλαγές κυρίως μέσα από την Κοινή Αγροτική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο Έλληνας αγρότης εμφανίζεται στις μελέτες ως καλύτερα μορφωμένος με συχνό φαινόμενο την παράλληλη απασχόληση στον 21^ο αιώνα, ενώ ο χαρακτήρας των αγροτικών επιχειρήσεων παραμένει οικογενειοκεντρική με μικρό μέγεθος.

Τα τελευταία χρόνια, παρατηρείται το φαινόμενο του Ευρωπαϊκού Νότου και η προσπάθεια για εκσυγχρονισμό, με προσπάθειες και πολιτικές για ενεργητικότερη απασχόληση των νεαρών ατόμων και των γυναικών στην παραγωγική δραστηριότητα(Δασκαλόπουλος, 2000)'. Η παραγωγή αγροτικών προϊόντων, ήταν και παραμένει ένα από τα κυρίαρχα προϊόντα του εξαγωγικού μας εμπορίου καθώς κατέχει περίπου το 30% των συνολικών εξαγωγών. Όπως όμως και στις υπόλοιπες επιχειρήσεις και οι αγρότες, πλέον έχουν αντιληφθεί τον σκληρό ανταγωνισμό που δέχονται από την παγκοσμιοποιημένη παραγωγή και προσπαθούν μέσω της αυτοοργάνωσης και των δικτύων να ανταπεξέλθουν στο αυξημένο κόστος παραγωγής και στα μείζονα προβλήματα του κλάδου.(Μπίτα, 2000).

Η ναυτιλία, αποτελεί παραδοσιακή κερδοσ παραγωγική δύναμη στην χώρα με τις καθαρές εισπράξεις που προέρχονται από αυτήν να αποτελούν το 3,7 % του ΑΕΠ για το 2014 και την ποσοστιαία συμβολή στο ΑΕΠ, να φτάνει στο 4,8%. Ο ελληνόκτητος εμπορικός στόλος έρχεται πρώτος σε παγκόσμιο επίπεδο, αντιπροσωπεύοντας το

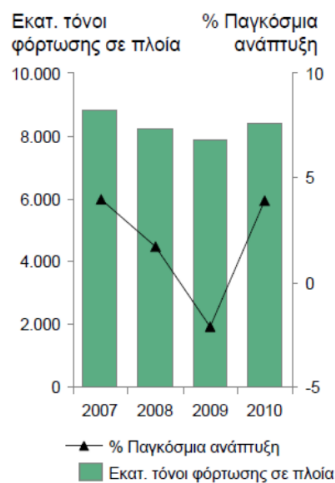
15,2% συνολικής χωρητικότητας, γεγονός το οποίο δηλώνει την σημασία και την ιδιαιτερότητα του τομέα για την ελληνική οικονομία.

Διάγραμμα 4-1 Ο ελληνικός στόλος για πλοία άνω των 1000 ΚΟΧ (Lloyd's, 2016)

Ειδικότερα, ο ελληνόκτητος στόλος, ελέγχει το 30,14% του παγκόσμιου αριθμού δεξαμενόπλοιων, το 21,18 του παγκόσμιου στόλου φορτηγών και το 16,61% του παγκόσμιου στόλου μεταφορών χημικών και παραγώγων πετρελαίου (σχ.4.1) (Βενιαμής, 2016).

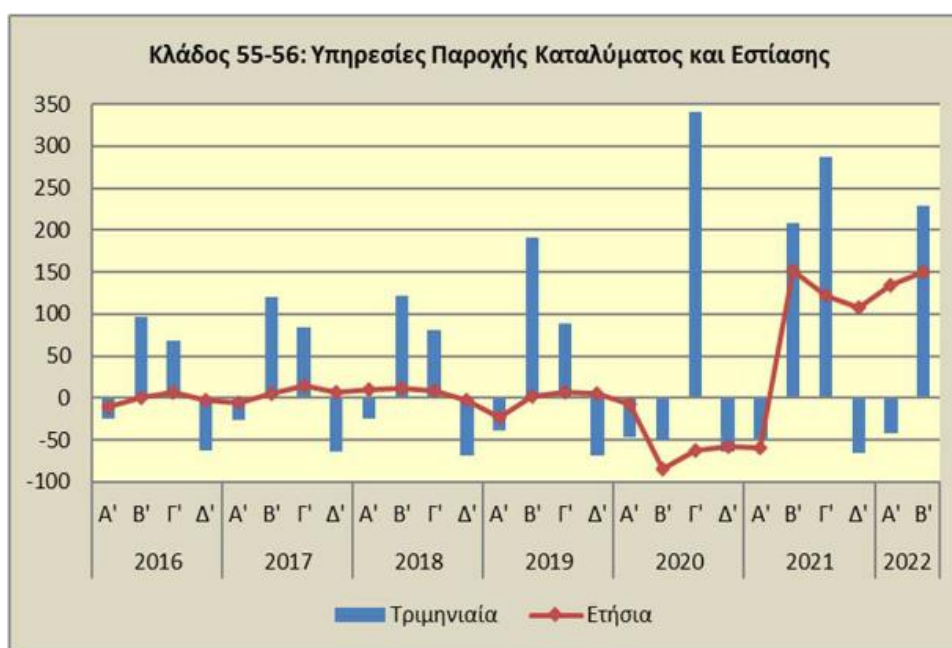
Η παγκόσμια οικονομική κρίση, επηρέασε σημαντικά το εξαγωγικό εμπόριο και τις ναυτιλιακές μεταφορές, την περίοδο 2008-2010, όμως τα στοιχεία δείχνουν ότι ο κλάδος ανακάμπτει γρήγορα.(σχημ.4.2)

Διάγραμμα 4-2 Δείκτης επιρροής οικονομικής κρίσης στον κλάδο των ναυτιλιακών μεταφορών (UN,2011)

Ο επόμενος βασικός πυλώνας διεθνούς εμπορικού ισοζυγίου της χώρας είναι ο τουρισμός, ο οποίος αποτελεί και την βαριά βιομηχανία της χώρας. Εκατομμύρια τουριστών συρρέουν κάθε χρόνο στην χώρα μας, δίνοντας σημαντική οικονομική ώθηση στο εμπόριο και στις υπηρεσίες, ενώ αυξάνουν τα συναλλαγματικά διαθέσιμα.

Η οικονομική και υγειονομική κρίση, επηρέασαν σημαντικά την τουριστική κίνηση την τελευταία δεκαετία, όμως τα στοιχεία δείχνουν ότι τα μεγέθη επανέρχονται στην προ covid εποχή, όπως παρατηρούμε και στο διάγραμμα 4.3

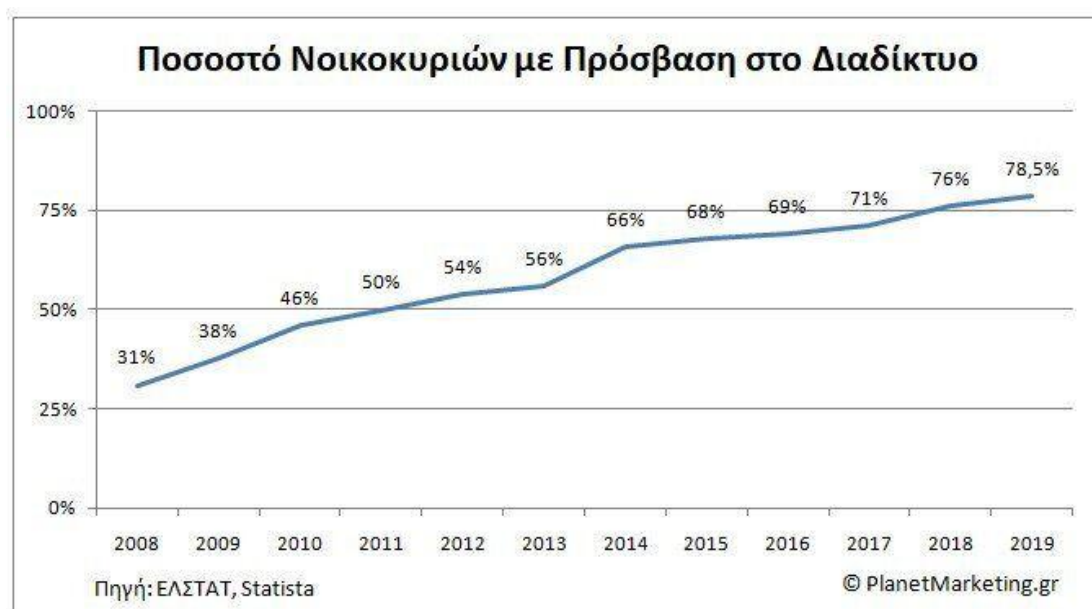

Διάγραμμα 4-3 Κύκλος Εργασιών στον Τομέα παροχής υπηρεσιων καταλυμάτων και εστίασης(ΕΛΣΤΑΤ, 2022)

Ο σύγχρονος και αναδυόμενος κλάδος οικονομικής δραστηριότητας στην Ελλάδα, ο οποίος μπορεί να αποφέρει σημαντικά οφέλη στις επιχειρήσεις είναι το ηλεκτρονικό εμπόριο και η χρήση ΤΠΕ. Η εξέλιξη της τεχνολογίας και η εξάπλωση του διαδικτύου, έχουν δώσει την δυνατότητα στους υφιστάμενους ή τους δυνητικούς επιχειρηματίες να μπορούν να προωθήσουν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους σε κάθε γωνιά του πλανήτη, δίνοντας στον όρο παγκόσμια ολοκλήρωση άλλη έννοια και πραγματική διάσταση. Σε κλάσματα δευτερολέπτου υπάρχει η δυνατότητα να εκτελεστούν διεθνείς συναλλαγές μεταξύ χωρών οι οποίες έχουν χιλιάδες χιλιόμετρα μεταξύ τους και να αγοραστούν ή να πωληθούν προϊόντα από κατοίκους διαφορετικών περιοχών. Με την χρήση του διαδικτύου το ηλεκτρονικό εμπόριο δίνει την δυνατότητα χρήσης προϊόντων και υπηρεσιών, σε σημεία του πλανήτη που δεν θα υπάρχει η δυνατότητα χωρίς αυτό, δημιουργώντας έναν νέο άξονα και τομέα

δραστηριοτήτων. Στην Ελλάδα, η ψηφιοποίηση και η διασύνδεση μέσω του ηλεκτρονικού εμπορίου με χώρες του εξωτερικού βρίσκεται σε χαμηλό επίπεδο ακόμα, παρά τις περιφερειακές πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στερώντας από τους επιχειρηματίες την δυνατότητα περαιτέρω επέκτασης και θεμελίωσης οικονομικών κλίμακας.

Το ηλεκτρονικό εμπόριο, περιλαμβάνει συναλλαγές B2B και B2C, καθώς και B2PA ή PA2C, με σταθερά αυξητικές τάσεις στην Ελληνική αγορά. Η δε υγειονομική κρίση, εκτίναξε την χρήση του διαδικτύου και των ηλεκτρονικών παραγγελιών, είτε από ανάγκη είτε από επιλογή, δίνοντας περαιτέρω ώθηση στις επιχειρήσεις στην Ελλάδα, να επενδύσουν και να εφαρμόσουν τεχνολογίες πληροφορικής στις επιχειρήσεις τους ώστε να ανταποκριθούν στις τρέχουσες και μελλοντικές εξελίξεις⁶

Διάγραμμα 4-4 Αύξηση χρήσης διαδικτύου στα ελληνικά νοικοκυριά

Ανεξάρτητα από την υγειονομική κρίση, τα στοιχεία δείχνουν ότι τα επόμενα χρόνια το ηλεκτρονικό εμπόριο θα κυριαρχήσει και για τον λόγο αυτό θα πρέπει και οι επιχειρήσεις να προσαρμοστούν ανάλογα εάν δεν θέλουν να χάσουν το τρένο της βιωσιμότητας (διαγρ.4-4). Ειδικά η Ελλάδα, θα πρέπει να εκμεταλλευτεί το γεγονός της στρατηγικής της σημασίας θέσης, ώστε να αποτελέσει στο μέλλον, μεταφορικό, εμπορικό και τεχνολογικό κόμβο ο οποίος θα εξυπηρετεί τις διεθνείς εμπορικές διαδρομές.

⁶ (https://www.huffingtonpost.gr/entry/e-epidrase-tes-pandemias-toe-koronoioe-sto-elektroniko-emporio-tes-elladas_gr_5e846510c5b6871702a76151)

4.2. Ο γεωπολιτικός ρόλος της χώρας

Είναι δεδομένο και εύκολα αντιληπτό, ότι η Ελλάδα αποτελεί μέγιστης σημασίας γεωπολιτικό παίκτη στην ανατολική μεσόγειο και στην Ευρώπη γενικότερα. Τα τελευταία χρόνια δεν, υπάρχει η εκτίμηση ότι η Ελλάδα ενισχύεται και σταδιακά καθίσταται κύρια πύλη διαμετακομιστικού εμπορίου στην νοτιοανατολική Ευρώπη.

Η στρατηγική συνεργασία με την COSCO στο λιμάνι του Πειραιά, η προβλήτα 6 στο λιμάνι της Θεσσαλονίκης, ο ενεργειακός κόμβος της Αλεξανδρούπολης, όπως και το εμπορικό της λιμάνι, τα καινούρια οδικά και σιδηροδρομικά δίκτυα, καθώς και τα μεγάλα εμπορευματικά κέντρα, όπως η αξιοποίηση του στρατοπέδου Γκόνου, είναι μερικά από τα στοιχεία που δείχνουν ότι η Ελλάδα αποτελεί παίκτη διεθνούς γεωπολιτικής σημασίας. Ιδιαίτερα δε λόγω της υγειονομικής κρίσης, όπου στις διεθνείς αλυσίδες παρατηρείται το φαινόμενο του “near shoring” δηλαδή, η τάση να μεταφέρονται τα εργοστάσια και τα εμπορευματικά κέντρα πιο κοντά στην Ευρώπη αντί να διασπείρονται σε διάφορα μέλη της υφελίου, που έχουν ως μοναδικό κριτήριο το φθηνότερο κόστος, έχει ωφελήσει ιδιαίτερος την εμπορευματική κίνηση στην Ελλάδα. Αυτό αποτυπώνεται και από τον δείκτη LSCI, ο οποίος μετράει την κίνηση των κοντεινερ πλοίων στα ελληνικά λιμάνια, καθώς και το πόσες επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται σε παράλληλες του λιμένος δραστηριότητες, κατατάσσει την Ελλάδα στην 20^η θέση το 2019, από την 61^η θέση την οποία κατείχε πριν από 8 χρόνια.

Επιπλέον οι εφοδιαστικές αλυσίδες, χαράζουν έναν νέο εξαγωγικό και ψηφιακό προσανατολισμό, γεγονός το οποίο αποτελεί πρόκληση για την κλάδο, ενώ παράλληλα από την πολιτική και την έρευνα αγοράς που επαφίενται στους retailers, πλέον οι διοικήσεις logistics, έχουν αρχίσει μόνες τους να διερευνούν τις τάσεις και τις ανάγκες των καταναλωτών ώστε να ανταποκριθούν στην ζήτηση.

Στην νέα εποχή, η τεχνητή νοημοσύνη, το blockchain, τα clouds, οι «εμβολιασμένες» εφοδιαστικές αλυσίδες, αποτελούν τις απαραίτητες προδιαγραφές για την επιτυχή μετάβαση των ελληνικών επιχειρήσεων. Σήμερα οι επενδύσεις στον συγκεκριμένο τομέα είναι πολύ μικρές σε σχέση με τα διεθνή μεγέθη, παρόλο που η επιλογή είναι μονόδρομος, με την πρόσφατη εξαγγελία της Microsoft για την δημιουργία υπολογιστικού νέφους στην Ελλάδα, να αποτελεί μια πρώτης τάξεως ευκαιρία για τις

επιχειρήσεις να ενισχύσουν τις ψηφιακές τους υποδομές και τον ρόλο τους στην γεωπολιτική σκακιέρα⁷.

Επιπλέον, εκτός από τα παραπάνω, οι ανακαλύψεις σημαντικών κοιτασμάτων ενεργειακών πόρων στην ανατολική μεσόγειο, η πολιτική αστάθεια σε χώρες όπως η Ρωσία και η Τουρκία που αποτελούν κόμβους και παραγωγούς φυσικών πόρων, η αστάθεια στην Λιβύη και την Συρία, δημιουργούν νέα γεωπολιτικά και οικονομικά δεδομένα, για την ΝΑ Μεσόγειο, καθιστώντας την ως μία περιοχή παγκόσμιου ενεργειακού ενδιαφέροντος η οποία αναζητά πυλώνες σταθερότητας και εμπλεκόμενες χώρες φιλικές προς την Δύση. Για τον λόγο αυτό οι επιδιώξεις της Ελλάδας στα επόμενα χρόνια θα πρέπει να είναι:

- Να διαφοροποιήσει όσο το δυνατόν περισσότερο τις πηγές και τις οδούς ενέργειας ώστε να καταστεί ενεργειακά ασφαλής.
- Να εδραιωθεί ως σοβαρός παράγοντας μεταφοράς ενέργειας προς την Ευρώπη και ή δυνατόν και ως ρευστός κόμβος διαμόρφωσης τιμών ενέργειας σε όλη την ΝΑ Ευρώπη.
- Να συμμετάσχει ενεργά σε πρωτοβουλίες για την ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας, της ασφαλούς και εύρυθμα λειτουργούσα περιφερειακής αγοράς ενέργειας στην περιοχή.

Με την συμμετοχή σε διάφορα προγράμματα κατασκευής αγωγών ενέργειας όπως π χ ο East med, θα δώσουν την δυνατότητα για:

- Αναβάθμιση της ενεργειακής ασφάλειας
- Διαφοροποίηση των πηγών και των διαδρομών μεταφοράς ενέργειας
- Μείωση της εξάρτησης από τον μοναδικό προμηθευτή της Ευρώπης σε φυσικό αέριο, την Ρωσία
- Διασφάλιση χαμηλότερων ανταγωνιστικών τιμών και προώθηση της οικονομικής σταθερότητας.

Με τον τρόπο αυτό, συνδυαστικά η Ελλάδα τα επόμενα χρόνια, μέσα στο ρευστό περιβάλλον που δημιουργείται μπορεί να αποτελέσει κομβικό ρόλο στην ΝΑ

⁷ <http://bigbusiness.gr/index.php/epixeiriseis/emporio/51913-enisxyetai-o-rolos-tis-elladas-sto-diethnes-diametakomistiko-emporio>

Μεσόγειο και να καταστεί ο ακρογωνιαίος λίθος στο χτίσιμο της ενεργειακής ασφάλειας, της εμπορευματικής κίνησης και της χρήσης καινοτόμων τεχνολογιών στο διεθνές εμπορικό γίγνεσθαι.⁸ Διεθνείς συνεργασίες και σχέσεις

Μετά το πέρας του β' παγκοσμίου πολέμου, οι κυβερνήσεις της Ελλάδας, είδαν ότι η θέση της Ελλάδας στο παγκόσμιο γεωπολιτικό στερέωμα, θα πρέπει να συνδεθεί με την τύχη των Διεθνών Οικονομικών Οργανισμών, καθώς αυτό της προσέφερε σημαντικά πλεονεκτήματα σε σχέση με τις γειτονικές χώρες καθώς και ευκαιρίες για οικονομική ανάπτυξη και σταθερότητα..

Η Ελλάδα συμμετέχει ενεργά στις διεθνείς διαβουλεύσεις και στην λήψη αποφάσεων για την περιοχή, κερδίζοντας επάξια τον τίτλο της πιο σταθερής πολιτικά χώρας στην ευρύτερη περιοχή μετά το τέλος του «ψυχρού πολέμου» . Συνεχίζοντας την πολυετή παράδοση, η Ελλάδα, προωθεί στο πλαίσιο της διεθνούς διπλωματίας τις ελληνικές θέσεις και τα ελληνικά συμφέροντα πάντα με γνώμονα το διεθνές δίκαιο.

Οι κύριοι οικονομικοί οργανισμοί στους οποίους συμμετέχει η Ελλάδα, είναι κατεξοχήν η Ευρωπαϊκή Ένωση, ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.), ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου και φυσικά το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, όπως και η Παγκόσμια Τράπεζα, θεμελιώθηκαν με το τέλος του Β Παγκόσμιου Πολέμου, ως αποτέλεσμα της διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών στο Bretton Woods το 1944, με σκοπό την χρηματοδότηση της ανοικοδόμησης της Ευρώπης μετά το τέλος του πολέμου⁹

Το Δ.Ν.Τ. είναι ένας διεθνής οργανισμός, με 189 κράτη μέλη, με βασικούς σκοπούς και άξονες δραστηριοτήτων, την ενίσχυση της διεθνούς νομισματικής συνεργασίας, την χρηματοοικονομική και χρηματοπιστωτική σταθερότητα, την ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου, την προώθηση της απασχόλησης, την βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη καθώς και την άμβλυνση των ανισοτήτων και της φτώχειας σε παγκόσμιο επίπεδο.

⁸ <http://bigbusiness.gr/index.php/epixeiriseis/emporio/51913-enisxyetai-o-rolos-tis-elladas-sto-diethnes-diametakomistiko-emporio>

⁹ (www.imf.org)

Επίσης θα είχε υπό την επίβλεψη του τις οικονομίες οι οποίες πιέζονται από μειούμενη ζήτηση με σκοπό την πρόληψη της ύφεσης και την παροχή όποτε κρίνεται αναγκαίο, δανειοδότησης σε χώρες που βρίσκεται σε καθεστώς ύφεσης ώστε να αναζωογονήσει την συνολική ζήτηση. (Feldstein, 1998)

Η Ελλάδα, έγινε μέλος του ΔΝΤ, στις 27 Δεκεμβρίου του 1945. Ως ποσοστό μεριδίου επί του συνόλου το οποίο καθορίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις της χώρας απέναντι στο ΔΝΤ, έχει οριστεί το 0,378%. Από το 2010, η Ελλάδα έγινε αποδέκτης του συλλογικού χρηματοδοτικού πακέτου το οποίο προέρχεται από το ΔΝΤ και από χώρες μέλη της Ευρωζώνης, το οποίο ανέρχεται σε 110 εκ. Ευρώ με την προοπτική τριετούς εκταμίευσης. (D.S.Kahn, 2010)

Η Ελλάδα την περίοδο 2010-2015, έμεινε στο επίκεντρο των συζητήσεων του ΔΝΤ και της Ε.Ε., καθώς είχε περιέλθει σε αδυναμία αποπληρωμής των δανείων της και μια ενδεχόμενη στάση πληρωμών και εξόδου από το ευρώ θα είχε σημαντικότερες συνέπειες για όλη την Παγκόσμια οικονομική κοινότητα. Έτσι το 2015 η Ε.Ε, το ΔΝΤ, και η Ευρωπαϊκή Τράπεζα συμφώνησαν σε νέο σχέδιο διάσωσης με μεγαλύτερη ευελιξία από πλευράς των θεσμών, λαμβάνοντας υπόψη και την κοινωνική και πολιτική κατάσταση στην χώρα. Το νέο πρόγραμμα, βασίζεται σε μεταρρυθμίσεις σε βάθος χρόνου και επιτυχούς ολοκλήρωσης των δεσμεύσεων έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η εύρυθμη χρηματοδότηση από τους θεσμούς.

Η ορθή επιλογή των δημοσιονομικών μέτρων και των μεταρρυθμίσεων που επιβλήθηκαν στην ελληνική κοινωνία και οικονομία, αποτελούν πλέον αντικείμενο μελέτης για το αν και κατά πόσο εξυπηρετούσαν ισόρροπα τους απαιτούμενους στόχους σε ένα βιώσιμο μακροπρόθεσμα δημοσιονομικό και φορολογικό περιβάλλον.

Ο Ο.Ο.Σ.Α., αποτελεί τον διάδοχο οργανισμό του Οργανισμού Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας, ο οποίος μετά το τέλος του β παγκοσμίου πολέμου, είχε την επίβλεψη και τον συντονισμό εφαρμογής του σχεδίου Μάρσαλ, στην Ευρώπη για την παλινόρθωση των κρατών από τον πόλεμο. Το 1960, 20 χώρες υπέγραψαν την συνθήκη ίδρυσης του ΟΟΣΑ, με την Ελλάδα να ανήκει στην πρώτη ομάδα χωρών, που επικύρωσαν την συνθήκη το 1961. Ο ΟΟΣΑ, απαρτίζεται από 35 κράτη μέλη και συνεργάζεται με 70 ακόμη χώρες και διεθνείς οργανισμούς στα πλαίσια της

ανάπτυξης και εφαρμογής πολιτικών σχετικά με τον σεβασμό στην δημοκρατική διακυβέρνηση και στην οικονομία της αγοράς.¹⁰

Έλληνες εμπειρογνώμονες, συμμετέχουν στις επιτροπές και τις ομάδες έργου του Οργανισμού, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων, του ρόλου και τους στόχους της Γενικής Διεύθυνσης του οργανισμού. Επιπλέον συμμετάσχουν σε δίκτυα διάχυσης και αξιολόγησης δεδομένων προκειμένου να σχεδιαστούν και να εφαρμοστούν στρατηγικές και πολιτικές στους βασικούς τομείς ενδιαφέροντος.(Τούντας, 2017)

Για την συμμετοχή της Ελλάδας στην Ε.Ε. δεν θα αναφερθούμε εκτενώς, καθώς λίγο πολύ το θέμα είναι γνωστό και αναλυμένο, όμως θα σημειώσουμε κάποια χαρακτηριστικά σημεία της σχέσης αυτής.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως και οι προηγούμενες ενώσεις, έχουν τις ρίζες τους στο τέλος του Β Παγκοσμίου Πολέμου, καθώς οι Ευρωπαίοι μετά την λήξη τους παίρνουν την απόφαση να κάνουν ότι είναι δυνατόν προκειμένου να αποφευχθούν στο μέλλον τέτοιες καταστάσεις. Έτσι το 1950, παρουσιάζεται από τον Γάλλο υπουργό εξωτερικών R. Schumann, σχέδιο ευρύτερης συνεργασίας των ευρωπαϊκών χωρών και το 1951, υπογράφεται από 6 χώρες η Συνθήκη για την Ένωση Άνθρακα και Χάλυβα. Οι χώρες αυτές είναι το Βέλγιο, η Γαλλία, η Ολλανδία, το Λουξεμβούργο, η Γερμανία και η Ιταλία.

Η συνεργασία επεκτείνεται σταδιακά και σε άλλους τομείς, έτσι το 1957, υπογράφεται η Συνθήκη της Ρώμης, με την οποία ιδρύεται η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα. Μέσα σε αυτήν με βάση την συνθήκη, τα εμπορεύματα, οι υπηρεσίες και τα πρόσωπα θα έχουν πλέον την δυνατότητα να κυκλοφορούν ελεύθερα δημιουργώντας μια κοινή αγορά, δημιουργώντας την μεγαλύτερη εμπορική ένωση στον κόσμο.

Η Ελλάδα, με την δεύτερη διεύρυνση της ΕΟΚ, το 1981, γίνεται το δέκατο μέλος της, συμμετάσχει με 21 ευρωβουλευτές, στο ευρωκοινοβούλιο και με μέλη στις διάφορες επιτροπές και τα συμβούλια της Ε.Ε. Η είσοδος της Ελλάδας στην ΕΟΚ, αποτελεί μια σημαντικότερη εξέλιξη καθώς έδωσε την δυνατότητα στην χώρα να σταθεροποιηθεί πολιτικά και να εξελίξει τους δημοκρατικούς της θεσμούς, με την παράλληλη τεχνική και χρηματοδοτική στήριξη της Κοινότητας, παράγοντες οι οποίοι συνέβαλαν

¹⁰ www.oecd.org

ιδιαίτερα στην ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό της χώρας. Επιπλέον, αποτελεί μία ευκαιρία η χώρα να ενταχθεί σε μια ομάδα χωρών αποτελώντας το ανατολικό της σύνορο γεγονός το οποίο άμβλυε την γεωπολιτική και στρατιωτική απειλή της γειτονικής Τουρκίας, καθώς και την έντονη αλληλεξάρτηση από την μετεμφυλιακή περίοδο με την Αμερική.(Τούντας, 2017)

Μέσω της ΕΟΚ, η Ελλάδα είχε την τύχη και την στρατηγική επιλογή της έγκρισης και της χρήσης των Μεσογειακών Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων που συνεχίστηκαν με τα πακέτα Delor, χρηματοδοτικά προγράμματα τα οποία διατέθηκαν για την ανάπτυξη της οικονομίας, την στήριξη των επιχειρήσεων και της απασχόλησης.

Η ΕΟΚ, το 1992, μετασχηματίζεται με την συνθήκη του Μάαστριχτ, σε Ευρωπαϊκή Ένωση, με την οποία θεσπίζονται κανόνες για κοινή νομισματική ένωση, κοινή αγορά, ελεύθερη διακίνηση προσώπων, υπηρεσιών και εμπορευμάτων εντός της Ε.Ε. και πολλές άλλες θεσμικές μεταρρυθμίσεις.

Η Ελλάδα, εισέρχεται το 2001, στην ζώνη του Ευρώ, με τα ΜΟΠ να ενσωματώνονται πλέον στα ΚΠΣ (Α, Β, Γ), τα οποία διαμορφώθηκαν και υλοποιήθηκαν στις ενδιαφερόμενες περιφέρειες. Στα επόμενα χρόνια, το ΚΠΣ, μετατρέπεται σε ΕΣΠΑ, χρηματοδοτικά προγράμματα τα οποία τρέχουν έως και σήμερα για την στήριξη κεντρικών αξόνων στρατηγικής περιφερειακής ανάπτυξης

Η Ελλάδα στην Ευρώπη με αριθμούς

4,9 δισ.

λαμβάνει η Ελλάδα από την Ευρωπαϊκή Ένωση κάθε χρόνο (2018)

1,5 δισ.

δίνει η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση κάθε χρόνο (2018)

180 δισ.

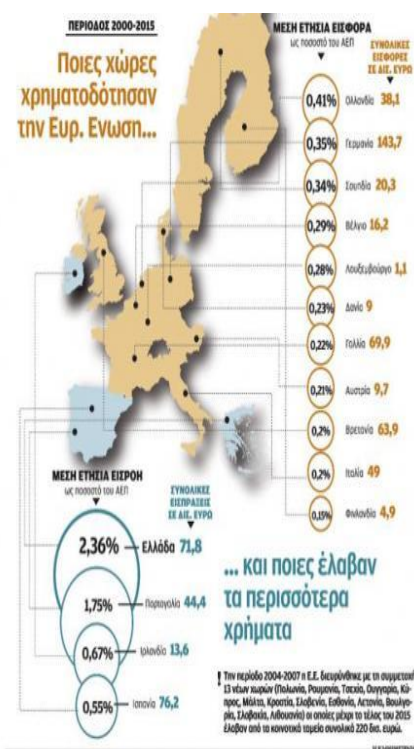
Εκτίμηση των χρημάτων που έχουν μπει στην ελληνική οικονομία από τα Ταμεία Συνοχής και την Κοινή Αγροτική Πολιτική της Ε.Ε. τα τελευταία 40 χρόνια

11.441

έργα έγιναν στην Ελλάδα με ευρωπαϊκά χρήματα την επταετία 2007-2013

256,6 δισ.

τα συνολικά ευρωπαϊκά κεφάλαια που εκταμιεύθηκαν για τη στήριξη της ελληνικής οικονομίας την περίοδο 2010-2018 (καθαρή συμμετοχή Ε.Ε. εκτός ΔΝΤ)

Εικόνα 4-1 Η Ελλάδα στην Ευρώπη σε αριθμούς (πηγή, Καθημερινή)

Βέβαια, εκτός από τα θετικά, η δυσκολότερη περίοδος στην σχέση Ελλάδας-Ε.Ε., υπήρξε η περίοδος 2010-2018, όπου η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση, μεταδόθηκε και στην Ελλάδα και μετατράπηκε σε κρίση χρέους και σε δημοσιονομική κρίση, με αποτέλεσμα η Ελλάδα να φτάσει στο σημείο να μην μπορεί να εξυπηρετήσει τις δανειακές της υποχρεώσεις προς την Ε.Ε., και να φτάσει ένα βήμα πριν την χρεοκοπία και την έξοδο από το Ευρώ. (Darvas,2011)

Η Ε.Ε., την περίοδο αυτή σε συνεργασία με το ΔΝΤ και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, διαμόρφωσαν ένα μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα διάσωσης για την Ελληνική Οικονομία, το οποίο αναφέρθηκε και παραπάνω. Το πρόγραμμα έπειτα από διαπραγματεύσεις περιλάμβανε δημοσιονομικές μεταρρυθμίσεις και παροχή ρευστότητας έπειτα από τήρηση των δεσμεύσεων, έτσι ώστε να αποφευχθεί η ελληνική χρεοκοπία, γεγονός όμως το οποίο προκάλεσε σημαντικές αλλαγές στο φορολογικό, δημοσιονομικό και εργατικό σύστημα στην Ελλάδα και είχε σημαντικές πολιτικές επιπτώσεις στις κυβερνήσεις που το επωμίστηκαν. (Baldwin, 2010) Η Ελλάδα, εξήλθε από τον δημοσιονομικό έλεγχο το 2018 και πλέον είναι σε θέση να χαράσσει με περισσότερη αισιοδοξία και ρεαλιστικότητα την επόμενη μέρα στην εθνική οικονομία.

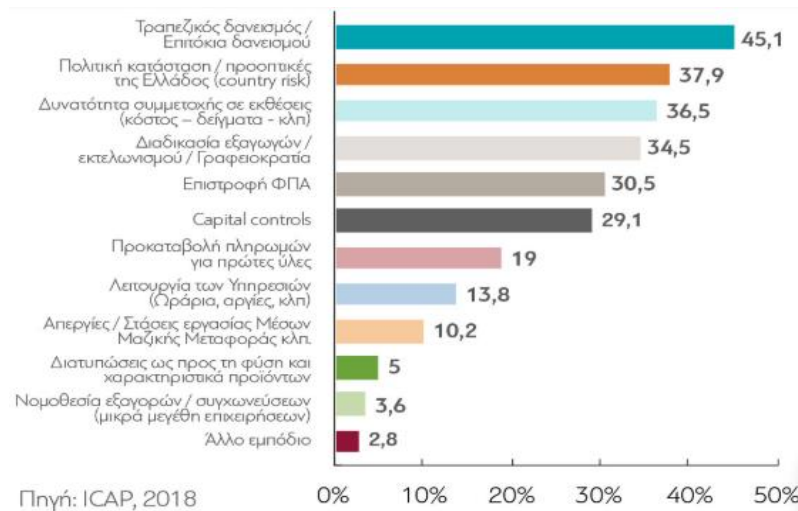
Αφήσαμε τελευταίο τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου, αφού πάνω σε αυτόν εστιάζεται η μελέτη μας, καθώς η Ελλάδα αποτελεί μέλος του από το 1948, στα πλαίσια του ΟΗΕ. Η Ελλάδα, όπως και η Ε.Ε. στο σύνολο της συμμετέχει ατομικά και ενωσιακά στον ΠΟΕ, με στόχο την ευρύτερη συναίνεση και την επίτευξη συμφωνιών έτσι ώστε να δημιουργηθούν οι απαραίτητες εκείνες συνθήκες για την ανάπτυξη του Διεθνούς Εμπορίου αλλά και των επιμέρους οικονομικών στόχων της χώρας.

Η γεωγραφική θέση, η οικονομική στρατηγική επιλογή, η πολιτική κατάσταση και τα φυσικά πλεονεκτήματα της χώρας, την καταστούν πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξη συγκεκριμένων αξόνων εμπορικής δραστηριότητας, όπως ο τουρισμός, η ναυτιλία, οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, οι τεχνολογικές καινοτομίες και οι μεταφορές γεγονός το οποίο αναγνωρίζεται και προωθείται αντίστοιχα και από τον ΠΟΕ.

4.3. Προβλήματα του κλάδου σήμερα

Η παγκόσμια οικονομική κρίση καθώς και η επιδημία του COVID-19, έδειξαν σημαντικές δομικές αδυναμίες του ελληνικού συστήματος εξαγωγών, γεγονός το οποίο επηρεάζει αρνητικά το εμπορικό ισοζύγιο της χώρας.

Τα κυριότερα προβλήματα των εξαγωγικών επιχειρήσεων, βάσει έρευνας της ICAP, το 2018, συνοψίζονται στο παρακάτω γράφημα

Διάγραμμα 4-5 Κλαδική μελέτη για τα εμπόδια στις ελληνικές εξαγωγές (ICAP, 2018)

Το συμπέρασμα το οποίο εξάγεται από την έρευνα, είναι ότι η Ελλάδα αποτελεί ουσιαστικά μια περίπτωση μικρής και ημι κλειστής οικονομίας, το μοντέλο της οποίας συνθέτουν, η υπερβολική συμμετοχή των υπηρεσιών στο σύνολο των εξαγωγών, με ποσοστό συμμετοχής άνω του 50%, την μεγάλη εξάρτηση από τα πετρελαιοειδή, με ποσοστό άνω του 32% και την χαμηλή συμμετοχή του βιομηχανικού και του γεωργικού τομέα στο σύνολο των εξαγωγών με 24% και 10% αντίστοιχα.

Η Ελλάδα εξάγει σε γειτονικές φτωχότερες κυρίως χώρες, με την μεγαλύτερη μερίδα να καταλαμβάνουν πολύ λίγες μεγάλες επιχειρήσεις.(διαγρ.4-6) Οι κυριότερες αδυναμίες κατηγοριοποιούνται στα εξής:

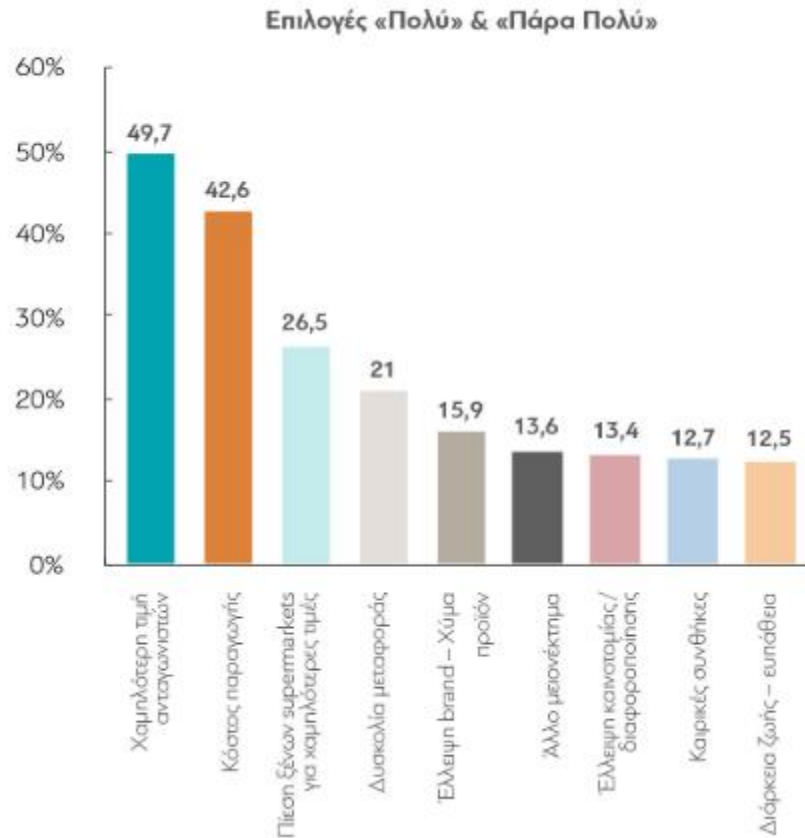
- Δυσλειτουργίες του δημόσιου τομέα, κατακερματισμός αρμοδιοτήτων, γραφειοκρατία.
- Η υψηλή φορολογία και η καθυστέρηση επιστροφής ΦΠΑ, καθώς και οι συνεχείς δημοσιονομικές και νομοθετικές μεταβολές.
- Η δυσκολία πρόσβασης στον τραπεζικό δανεισμό και το κόστος ασφάλισης των εξαγωγών
- Η έλλειψη πολιτικών προώθησης των ελληνικών προϊόντων στις ξένες αγορές.

Όσον αφορά τις ίδιες τις επιχειρήσεις, παρουσιάζουν τα εξής

- Έλλειψη ανταγωνιστικότητας και ισχνό Branding,

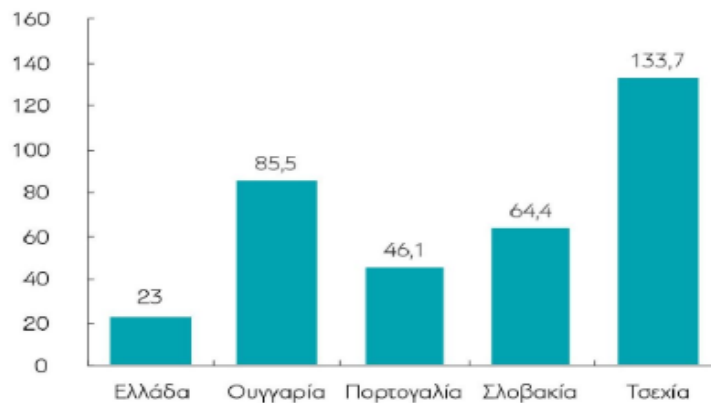
- Υψηλό κόστος παραγωγής, ισχνά εξωτερικά δίκτυα πωλήσεων, κατακερματισμός και συρρίκνωση επιχειρήσεων.

Μειονεκτήματα των εξαγωγίμων προϊόντων σας

Διάγραμμα 4-6 Μειονεκτήματα των εξαγωγών

Διάγραμμα: Εξαγωγές Αγαθών Το 2016 (δισ. ευρώ)

Πηγή: UN COMTRADE

Διάγραμμα 4-7 Εξαγωγές αγαθών το 2016. (UN COMTRADE, 2016)

Για τον λόγο αυτό, οι παραπάνω έρευνες καταλήγουν σε σειρά προτάσεων και λύσεων για την προώθηση των ελληνικών εξαγωγών όπως οι εξής:

- Βελτίωση λειτουργίας και θεσμικού πλαισίου δημοσίου τομέα, με ενθάρρυνση του εξαγωγικού προφίλ
- Προσέλκυση ξένων επενδύσεων υψηλής τεχνολογίας
- Βελτίωση υποδομών επικοινωνιών και μεταφορών
- Αξιοποίηση διπλωματικών δικτύων για την προώθηση των εξαγωγών
- Επενδύσεις σε έρευνα και καινοτομία
- Απλοποίηση φορολογικής νομοθεσίας, άμεση επιστροφή ΦΠΑ
- Στρατηγικές δημιουργίας Branding
- Μείωση κόστους λειτουργίας και παραγωγής
- Ανάπτυξη και αξιοποίηση ανθρώπινου δυναμικού
- Διασύνδεση ερευνητικού και πανεπιστημιακού τομέα με τις επιχειρήσεις
- Συνεργασίες με διεθνή δίκτυα, εκθέσεις και εξαγωγικές επιχειρήσεις.¹¹

Με τον τρόπο αυτό, υπάρχει η δυνατότητα οι ελληνικές εξαγωγές να αποτελέσουν στο μέλλον έναν ισχυρό άξονα οικονομικής ανάπτυξης για την χώρα μας και ένα πυλώνα σταθερότητας και διεθνής εδραίωσης στον οικονομικό χάρτη.

¹¹ (<https://banks.com.gr/poia-provlimata-antimetopizei-ellinikos-eksagogikos-tomeas-lyseis-antimetopisis>)

5ο. Κεφάλαιο: Δείκτες παγκοσμιοποίησης και η επίδραση τους στην κοινωνία

Οι αδιαμφισβήτητες ωφέλειες της παγκοσμιοποίησης και της ανάπτυξης των διεθνών σχέσεων και του εμπορίου μεταξύ των εθνών, δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν προβληματισμοί και συζητήσεις γύρω από τις γενικότερες μακροπρόθεσμες συνέπειες που μπορεί να επιφέρει η καινούρια αυτή συνθήκη. Από τον άκρατο απλοισμό και την υπερτίμηση των ωφελειών, έως τις ακραίες αντιθέσεις μεταξύ των ανεπτυγμένων και υπό ανάπτυξη κρατών, δεν είναι λίγοι αυτοί που επισημαίνουν τους κινδύνους που προκύπτουν από το άνοιγμα των αγορών και της διεύρυνσης των εισοδηματικών ανισοτήτων.

Παράγοντας εξισορρόπησης και άμβλυνσης των αρνητικών συνεπειών, θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να είναι οι διεθνείς οργανισμοί ελέγχου και τα θεσμοθετημένα όργανα κάθε χώρας, δηλαδή οι κυβερνήσεις και οι ελεγκτικοί τους μηχανισμοί. Το ερώτημα που γεννάται όμως είναι κατά πόσον μπορεί ένα σύγχρονο κράτος μικρό ή μεσαίο να αντιμετωπίσει την επερχόμενη παγκόσμια αλλαγή των συστημάτων.

5.1. Δείκτες παγκοσμιοποίησης

Η έννοια της παγκοσμιοποίησης αποτελεί μια ευρεία και αοριστη σε γενικές γραμμές έννοιας, έτσι ώστε να μην μπορεί να μετρηθεί αποτελεσματικά και επακριβώς ως σύνολο ή ως διαδικασία. Ο όρος παγκοσμιοποίηση, περιλαμβάνει αρκετά περίπλοκους ορισμούς, λόγω των πολλαπλών μορφών που λαμβάνει, όμως με ποσοτικούς δείκτες μπορούν να μετρηθούν κάποιες από τις διαδικασίες, χωρίς αυτές να μπορούν να αποδώσουν με ακρίβεια την συνολική εικόνα (Μποζίνης, 2006)

Οι συχνότεροι δείκτες μέτρησης της παγκοσμιοποίησης είναι οι παγκόσμιοι οικονομικοί δείκτες, σε συνδυασμό με την συγκριτική ανάλυση των δεικτών των διεθνών ροών του εμπορίου. Άλλοι δείκτες αφορούν τα μεγέθη των πολυεθνικών επιχειρήσεων και των ομίλων και τις θέσεις που κατέχουν στο διεθνές εμπόριο. Το χρηματοπιστωτικό σύστημα που σε μεγάλο βαθμό είναι παγκοσμιοποιημένο, μπορεί επίσης να δώσει την εικόνα των χρηματοροών και των κεφαλαίων τα οποία διακινούνται σε μια ποσότητα χρόνο σε παγκόσμιο επίπεδο. Ένας σύγχρονος δείκτης μέτρησης τέλος, είναι και η ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών και της πληροφορικής στις εθνικές οικονομίες, γεγονός που συνεπάγεται και την διεύρυνση των ψηφιακών άρα και των διεθνών συναλλαγών.(Samimi, Lin & Huang, 2011)

Παρακάτω παρουσιάζονται συνοπτικά οι σημαντικότεροι απο τους δείκτες αυτούς

5.1.1. Ο δείκτης ΚΟF

Ο δείκτης ΚΟF, αποτελεί έναν τρισδιάστατο γενικό δείκτη παγκοσμιοποίησης, ο οποίος αναλύει τρεις βασικούς άξονες παγκοσμιοποίησης σε κάθε χώρα δηλαδή:

- Τον οικονομικό, ο οποίος αφορά τις εμπορευματικές και κεφαλαιακές ροές, τις ροές υπηρεσιών, καθώς και τις διάφορες πληροφορίες και αντιλήψεις που σχετίζονται με τις αγοραίες ανταλλαγές και συναλλαγές.
- Τον πολιτικό, ο οποίος αφορά την διάχυση των κυβερνητικών πολιτικών
- Τον κοινωνικό, ο οποίος εκφράζεται ως η διάχυση των ιδεών, της πληροφορίας, των εικόνων και των ανθρώπων.

Σύμφωνα με τον ΚΟF, ως παγκοσμιοποίηση ορίζεται η διαδικασία κατάργησης των εθνικών συνόρων και πρόσδεσης της χώρας στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα. Ο δείκτης ΚΟF, σήμερα περιλαμβάνει 180 χώρες και παρουσιάζει μια επικαιροποιημένη έκδοση ενός αρχικού δείκτης, με την χρήση πρόσφατων στοιχείων. Μέσω της μελέτης των κεφαλαιακών και εμπορευματικών ροών, των εισαγωγών και των εξαγωγών, εξάγονται συμπεράσματα και για τον βαθμό προστατευτισμού της αγοράς, την χρηματιστηριακή στρατηγική, και τις κεφαλαιακές κινήσεις. Παράλληλα, για την μελέτη της πολιτικής κατάστασης, λαμβάνεται υπόψη ο αριθμός ξένων πρεσβειών ανα χώρα, ο αριθμός και η συμμετοχή σε διεθνείς οργανισμούς, καθώς και ο αριθμός ειρηνευτικών αποστολών του ΟΗΕ. Όσον αφορά τις κοινωνικές πτυχές, στον δείκτη αντανακλώνται οι έρευνες που αφορούν την διάχυση των πληροφοριών και της τεχνολογίας μεταξύ χωρών, των ιδεών, των εικόνων και των ανθρώπων.(Μπιτζένης, 2014).

Για να εξαχθεί ο δείκτης ΚΟF, λαμβάνονται υπόψη 23 μεταβλητές, με βαθμονόμηση από το 1 έως το 10, με την κάθε μεταβλητή να σταθμίζεται με συντελεστή ειδικού βάρους. Όσο μεγαλύτερο είναι το ποσοστό της κάθε μεταβλητής, τόσο μεγαλύτερη είναι και η διαδικασία παγκοσμιοποίησης για την συγκεκριμένη χώρα.

Rankings for the year 2019

Rank	Country	Globalization Index, overall	Rank	Country	Globalisation Index, de facto	Rank	Country	Globalisation Index, de jure
1	Netherlands	90,91	1	Switzerland	90,38	1	Sweden	92,82
2	Switzerland	90,45	2	Netherlands	90,12	2	Luxembourg	92,80
3	Belgium	90,33	3	Belgium	89,68	3	United Kingdom	92,25
4	Sweden	89,44	4	Ireland	87,58	4	Finland	91,74
5	United Kingdom	89,31	5	Austria	87,19	5	Netherlands	91,69
6	Germany	88,73	6	Germany	86,57	6	Belgium	90,97
7	Austria	88,61	7	United Kingdom	86,37	7	Germany	90,89
8	Denmark	87,80	8	Singapore	86,26	8	France	90,61
9	Finland	87,68	9	Sweden	86,06	9	Spain	90,57
10	France	87,63	10	Denmark	86,03	10	Switzerland	90,52
11	Spain	85,87	11	Malaysia	85,08	11	Austria	90,03
12	Ireland	85,75	12	France	84,66	12	Denmark	89,58
13	Norway	85,40	13	Norway	84,24	13	Czech Republic	88,79
14	Portugal	85,22	14	Finland	83,52	14	Portugal	88,62
15	Czech Republic	84,85	15	Hungary	82,49	15	Estonia	88,29
16	Canada	84,25	16	Portugal	81,81	16	Slovak Republic	87,66
17	Hungary	83,83	17	Canada	81,43	17	Italy	87,11
18	Greece	83,65	18	Spain	81,18	18	Canada	87,02

19	Singapore	83,47	19	Greece	81,00	19	United States	86,62
20	Luxembourg	82,98	20	Czech Republic	80,91	20	Norway	86,57
				United Arab				
21	Italy	82,92	21	Emirates	79,71	21	Romania	86,57
22	Slovak Republic	82,71	22	Qatar	79,65	22	Greece	86,31
23	Estonia	82,58	23	Australia	78,94	23	Malta	85,92
24	United States	82,28	24	Italy	78,74	24	Poland	85,76
25	Lithuania	81,83	25	Cyprus	78,40	25	Lithuania	85,67
26	Cyprus	81,64	26	Croatia	78,07	26	Hungary	85,16
27	Croatia	81,49	27	Lithuania	78,00	27	Croatia	84,91
28	Australia	81,38	28	United States	77,94	28	Cyprus	84,88
29	Malaysia	81,30	29	Slovak Republic	77,76	29	Slovenia	84,79
30	Slovenia	80,22	30	Estonia	76,88	30	Japan	84,02
31	Latvia	80,19	31	Serbia	76,82	31	Ireland	83,91
32	Poland	80,02	32	Bulgaria	76,57	32	Latvia	83,90
33	Bulgaria	79,56	33	Latvia	76,48	33	Australia	83,76
34	Romania	79,44	34	Korea, Rep	76,42	34	Chile	82,95
35	Korea, Rep	78,76	35	Slovenia	75,65	35	Bulgaria	82,55
36	Japan	78,45	36	Thailand	75,27	36	Mauritius	81,34
37	Serbia	78,11	37	Jordan	75,08	37	Korea, Rep	81,09
38	Malta	78,03	38	New Zealand	74,93	38	Israel	80,93
39	New Zealand	77,09	39	Poland	74,28	39	Iceland	80,73
40	Israel	76,58	40	Ukraine	74,10	40	Singapore	80,67
41	Chile	75,84	41	Luxembourg	73,79	41	Uruguay	79,62
	United Arab							
42	Emirates	75,78	42	Japan	72,89	42	Costa Rica	79,51
43	Qatar	75,73	43	Romania	72,32	43	Serbia	79,50
44	Europe and C. Asia	74,87	44	Israel	72,23	44	New Zealand	79,25

45	Ukraine	73,93	45	Bahrain	71,91	45	Europe and C. Asia	78,51
46	High income	73,54	46	South Africa	71,08	46	Mexico	78,19
47	Jordan	73,49	47	Kuwait	70,87	47	Panama	77,56
48	Uruguay	73,41	48	Russian Federation	70,73	48	Malaysia	77,53
49	Thailand	73,30	49	Europe and C. Asia	70,33	49	Peru	77,33
50	Mauritius	72,11	50	Malta	70,14	50	Georgia	76,92
51	Russian Federation	72,03	51	Montenegro	69,92	51	Albania	76,87
				Hong Kong SAR,				
52	Costa Rica	71,85	52	China	69,75	52	North Macedonia	75,48
53	Iceland	71,71	53	Brunei Darussalam	69,64	53	High income	74,34
54	Mexico	71,45	54	North America	69,63	54	Ukraine	73,75
55	Georgia	71,36	55	High income	69,55	55	Argentina	73,72
56	Panama	71,03	56	Morocco	69,37	56	Turkey	73,62
57	Montenegro	70,95	57	Lebanon	68,80	57	Russian Federation	73,33
							United Arab	
58	Turkey	70,64	58	Chile	68,72	58	Emirates	72,52
59	Morocco	70,47	59	Saudi Arabia	68,43	59	Tunisia	72,32
60	North America	70,27	60	Vietnam	67,73	60	Montenegro	72,18
61	South Africa	70,20	61	Turkey	67,65	61	Bosnia and Herz.	72,15
62	Argentina	70,10	62	Uruguay	67,21	62	Jordan	71,91
63	North Macedonia	69,92	63	Argentina	66,47	63	Qatar	71,82
64	Kuwait	69,74	64	Georgia	66,05	64	Armenia	71,60
65	Bahrain	68,83	65	Fiji	65,78	65	Morocco	71,57
66	Peru	68,65	66	Belarus	65,62	66	Thailand	71,33
67	Armenia	68,36	67	Egypt, Arab Rep	65,47	67	Azerbaijan	71,15
68	Bosnia and Herz.	68,19	68	Armenia	65,12	68	Moldova	70,78
69	Egypt, Arab Rep	68,05	69	North Macedonia	64,62	69	Egypt, Arab Rep	70,63
70	Tunisia	67,80	70	Mexico	64,55	70	Dominican	70,22

71	Lebanon	67,60	71	Bosnia and Herz.	64,50	71	Republic North America Trinidad and Tobago	69,92
72	Saudi Arabia	67,60	72	Panama	64,50	72	Paraguay	69,85
73	Moldova	67,55	73	Moldova	64,32	73	South Africa	69,62
74	Belarus	67,25	74	Costa Rica	64,19	74	Brazil	69,31
75	Azerbaijan	67,20	75	Kazakhstan	63,74	75	Belarus	69,25
	Hong Kong SAR,							
76	China	66,83	76	Philippines	63,63	76	El Salvador	69,06
77	Albania	66,34	77	Azerbaijan	63,44	77	Guatemala	69,05
78	Philippines	66,08	78	Tunisia	63,28	78	Kuwait	68,68
79	Vietnam	65,26	79	Mongolia	63,06	79	Philippines	68,64
	Dominican							
80	Republic	65,14	80	Senegal	63,06	80	Cuba	68,47
81	El Salvador	64,92	81	Mauritius	62,89	81	Kyrgyz Republic	68,04
82	Mongolia	64,86	82	Iceland	62,69	82	Colombia	67,72
83	Brazil	64,78	83	China	62,36	83	Seychelles	67,63
84	Kazakhstan	64,64	84	Barbados	62,11	84	San Marino	67,11
85	China	64,57	85	Cambodia	61,11	85	Saudi Arabia	67,07
86	Colombia	63,92	86	India	61,07	86	China	66,78
				Mid. East and N.				
87	Brunei Darussalam	63,90	87	Africa	60,89	87	Mongolia	66,77
88	Oman	63,45	88	Oman	60,81	88	Lebanon	66,66
89	Barbados	63,37	89	El Salvador	60,79	89	Oman	66,34
	Mid. East and N.						Mid. East and N.	
90	Africa	63,31	90	Indonesia	60,74	90	Africa	66,14
91	Indonesia	63,03	91	Brazil	60,31	91		65,91

92	Cuba	62,87	92	Colombia	60,21	92	Nicaragua	65,91
	Trinidad and			Dominican				
93	Tobago	62,80	93	Republic	60,05	93	Bahrain	65,83
94	Seychelles	62,74	94	Peru	59,98	94	Kazakhstan	65,54
95	Kyrgyz Republic	62,53	95	Honduras	59,22	95	Botswana	65,33
96	India	62,48	96	Ghana	59,11	96	Indonesia	65,32
	Upper middle						Upper middle	
97	income	61,77	97	Namibia	58,68	97	income	65,12
98	Senegal	61,63	98	Sri Lanka	58,54	98	Jamaica	64,94
				Upper middle				
99	World	61,59	99	income	58,52	99	Barbados	64,63
100	Paraguay	61,59	100	World	58,46	100	Ecuador	63,91

Πίνακας 5-1 Κατάταξη χωρών, σύμφωνα με τον δείκτη KOF, για το 2018 (<https://kof.ethz.ch/en/forecasts-and-indicators/indicators/kof-globalisation-index.html>)

5.1.2. Ο δείκτης A.T Kearney/Foreign policy

Ένας πολύ σημαντικός επίσης δείκτης, είναι ο AT Kearney, ο οποίος διερευνά και παρακολουθεί σημαντικά ζητήματα που αφορούν την παγκοσμιοποίηση σε 62 προηγμένες αγορές σε όλο τον κόσμο. Ο δείκτης μελετά 84 πόλεις από όλες τις ηπείρους. Ο υπολογισμός του δείκτη γίνεται με την συμμετοχή 5 διαστάσεων: της επιχειρηματικής δραστηριότητας, του ανθρώπινου κεφαλαίου, της ανταλλαγής πληροφοριών, της πολιτιστικής εμπειρίας και της πολιτικής συμμετοχής.

Πιο συγκεκριμένα, ο δείκτης AT Kearney, ταξινομεί τις πόλεις με βάση τα επίπεδα οικονομικής, κοινωνικής, τεχνολογικής και πολιτικής εξέλιξης σε σχέση με τον υπόλοιπο κόσμο. Οι μεταβλητές που συμμετάσχουν στον δείκτη, επικαιροποιούνται συνεχώς ώστε ο δείκτης να είναι όσο το δυνατόν πιο αντιπροσωπευτικός και ακριβής στην απεικόνιση του. Στον παρακάτω πίνακα, εμφανίζονται οι δέκα πρώτες πόλεις σε ζητήματα παγκόσμιας ολοκλήρωσης, σύμφωνα με τον δείκτη AT Kearney¹².

Figure 1
**Top 10 in the 2021
Global Cities Index**

City	2021 rank	2020 rank	Δ 2020–2021
New York	1	1	—
London	2	2	—
Paris	3	3	—
Tokyo	4	4	—
Los Angeles	5	7	+2
Beijing	6	5	-1
Hong Kong	7	6	-1
Chicago	8	8	—
Singapore	9	9	—
Shanghai	10	12	+2

Source: Kearney 2021 Global Cities Report

Πίνακας 5-2 Οι δέκα πιο παγκοσμιοποιημένες πόλεις σύμφωνα με τον δείκτη AT Kearney, 2019 (<https://www.kearney.com/global-cities/2019>)

¹² (<https://www.kearney.com/global-cities/2019>)

5.1.3 Ο δείκτης Ernst & Young

Ο δείκτης αυτός, υπολογίζεται από το τμήμα Πληροφοριών, του περιοδικού Economist, για λογαριασμό του χρηματοπιστωτικού κολοσσού, Ernst & Young. Ο δείκτης αυτός κατατάσσει, βάσει του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος, τις 60 μεγαλύτερες χώρες του κόσμου, ανάλογα τον βαθμό συμμετοχής τους. Ο δείκτης Ernst&Young, δεν είναι απόλυτος και σχετικός δείκτης αξιολόγησης, καθώς δεν εμφανίζει τα απόλυτα μεγέθη, αλλά την αξία των επενδύσεων, του εμπορίου, της τεχνολογίας, του ανθρώπινου κεφαλαίου και των πληροφοριών που ανταλλάσσει μια χώρα, σε σχέση με το ΑΕΠ της. Επομένως ο δείκτης αυτός, εμφανίζει τον βαθμό ολοκλήρωσης μιας οικονομίας, όπως τον αντιλαμβάνεται η ίδια η χώρα, η οικονομία ή η περιοχή.

Ο δείκτης αυτός, δημοσιεύτηκε πρώτη φορά το 2009, συνυπολογίζοντας τους εξής πέντε άξονες παγκοσμιοποίησης : το βαθμό διεθνοποίησης του εμπορίου, τις διεθνείς ροές κεφαλαίων, την ανταλλαγή πληροφοριών, τεχνολογικής καινοτομίας και πατεντών, την διακίνηση ανθρώπινου δυναμικού και την πολιτισμική ενσωμάτωση

Το 2012, ο δείκτης επικαιροποιήθηκε, με μεταβολές στον τρόπο υπολογισμού, έτσι ώστε να απεικονίζονται με μεγαλύτερη σαφήνεια, οι εξελίξεις που τρέχουν με ραγδαίους ρυθμούς, όσον αφορά την παγκοσμιοποίηση τα τελευταία χρόνια. Στον δείκτη λαμβάνονται πλέον υπόψη, το μερίδιο των βασικών εμπορικών εταίρων κάθε οικονομίας στο παγκόσμιο ΑΕΠ, το εμπόριο του τομέα πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών, το απόθεμα, ξένων επενδύσεων ως ποσοστό ΑΕΠ και ο συνολικός όγκος της διεθνούς τηλεφωνικής δραστηριότητας.

Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζεται η κατάταξη των χωρών σύμφωνα με τον δείκτη αυτό για το 2012

Rank	Country	Globalization Index
1	Χονγκ Κονγκ	7,81
2	Σιγκαπούρη	6,31
3	Ιρλανδία	5,63
4	Βέλγιο	5,49
5	Ελβετία	5,3
6	Ολλανδία	5,19
7	Σουηδία	4,96
8	Δανία	4,94
9	Ουγγαρία	4,75
10	Ηνωμένο Βασίλειο	4,74
11	Γερμανία	4,72
12	Σλοβακία	4,66
13	Φινλανδία	4,62

14	Γαλλία	4,58
15	Καναδάς	4,55
16	Ισραήλ	4,55
17	Ταϊβάν	4,55
18	Τσεχία	4,53
19	Αυστρία	4,51
20	Ισπανία	4,45
21	Νέα Ζηλανδία	4,44
22	Βουλγαρία	4,37
23	Νορβηγία	4,36
24	Αυστραλία	4,34
25	ΗΠΑ	4,33
26	Μαλαισία	4,28
27	Πολωνία	4,23
28	Χιλή	4,22
29	Πορτογαλία	4,21
30	Ιταλία	4,2
31	Ρουμανία	4,1
32	Ταϊλάνδη	4,07
33	Νότιος Κορέα	4,02
34	Φιλιππίνες	3,94
35	Ελλάδα	3,9
36	Βιετνάμ	3,83
37	Μεξικό	3,76
38	Περού	3,62
39	Σρι Λάνκα	3,62

40	Κολομβία	3,59
41	Σαουδική Αραβία	3,58
42	Αίγυπτος	3,56
43	Ιαπωνία	3,54
44	Κίνα	3,53
45	Βραζιλία	3,51
46	Τουρκία	3,46
47	Ουκρανία	3,31
48	Ρωσία	3,24
49	Εκουαδόρ	3,23
50	Πακιστάν	3,21
51	Αζερμπαϊτζάν	3,19
52	Νότιος Αφρική	3,19
53	Αργεντινή	3,17
54	Ινδία	3,17
55	Νιγηρία	3,16
56	Καζακστάν	3,12
57	Ινδονησία	2,98
58	Βενεζουέλα	2,88
59	Αλγερία	2,63
60	Ιράν	2,16

Πίνακας 5-3 Οι 60 πιο παγκοσμιοποιημένες χώρες σύμφωνα με τον δείκτη EY-2012

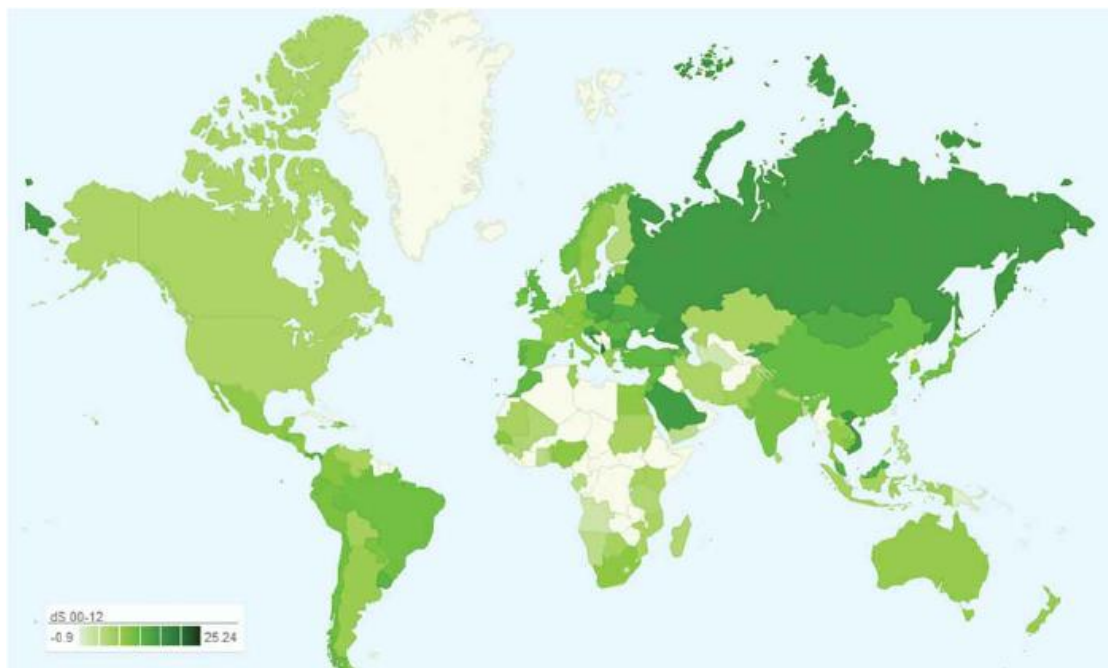
5.1.4. Ο δείκτης Maastricht Globalization Index

Ο δείκτης MGI, αποτελεί έναν πολύπλοκο δείκτη ο οποίος αναπτύχθηκε από το 2003 έως το 2010 από τους Martens & Raza, Martens Zywietz, Rennen Martens, Martens Amelung.

Ο δείκτης αποτελείται από 7 άξονες μελέτης, την παγκόσμια πολιτική, την οργανωμένη βία, το παγκόσμιο εμπόριο και την οικονομία, τον πολιτισμό, την τεχνολογία και το περιβάλλον, έτσι ώστε να καλυφθούν όλες οι μεταβλητές που

συνθέτουν την παγκοσμιοποίηση. Ο δείκτης ξεκίνησε να ερευνά τον βαθμό παγκοσμιοποίησης βάση των δεδομένων των ετών 2000-2008, ενώ είναι ο μόνος δείκτης που παρακολουθεί και την περιβαλλοντική διάσταση της παγκόσμιας ολοκλήρωσης, σε συνδυασμό με τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά των χωρών που συμμετέχουν.

Το 2012, ο δείκτης επικαιροποιήθηκε όσον αφορά τον αλγοριθμικό υπολογισμό των δεικτών, ενώ υποκαταστάθηκε ο υποδείκτης τηλεφώνου με τον δείκτη κινητό τηλέφωνο λόγω της ραγδαίας αύξησης χρήσης, ενώ το οικολογικό αποτύπωμα αντικατέστησε το οικολογικό έλλειμμα στην διαδικασία εισαγωγών εξαγωγών.

Εικόνα 5-1 World map of score changes between 2000 and 2012. (Figge Martins, 2014)

5.1.5. Ο δείκτης CSGR Globalization Index

Ο δείκτης CSGR, εκτιμά σε ετήσια βάση τρεις άξονες της παγκοσμιοποίησης, την οικονομική, πολιτική και κοινωνική της διάσταση, σε 62 χώρες από την περίοδο 1982 και έπειτα. Ουσιαστικά αποτελεί συμπληρωματικό δείκτη του KOF, έτσι ώστε να επιτευχθεί η βέλτιστη στάθμιση και έλεγχος των παραμέτρων. Υπολογίζεται δε με τον ίδιο τρόπο.

Οι δείκτες αυτοί, δημιουργήθηκαν έτσι ώστε να είναι συνεπείς με τον γεωγραφικό χώρο και τον χρόνο, από χώρα σε χώρα ενώ τα διαθέσιμα δεδομένα σταθμίζονται και

κανονικοποιούνται ώστε οι πληροφορίες που εξάγονται να είναι σαφείς, έγκυρες και χρήσιμες. Ο δείκτης αυτός βοηθάει στην συγκρισιμότητα των μεγεθών και στην διερεύνηση της σχέσης μεταξύ της παγκοσμιοποίησης και βασικών μεταβλητών, όπως η οικονομική ανάπτυξη, οι κοινωνικές ανισότητες και οι δημόσιες δαπάνες.(Caselli, 2022) (Πίνακας

5.1.6. Ο δείκτης TOP 100 COUNTRIES GLOBALIZATION INDEX

Ο δείκτης αυτός, εκτιμώντας στα στοιχεία του δείκτη KOF, αναλύει τον ρυθμό παγκοσμιοποίησης σε διάφορες χώρες στον κόσμο. Το 2017, ο δείκτης κατέγραψε την εξέλιξη της παγκοσμιοποίησης 50 χωρών στο TOP 50 INDEX. Ο δείκτης αυτός, βασίζεται σε τρεις άξονες, όπως και οι προηγούμενοι, το οικονομικό, το κοινωνικό και το πολιτικό. Μέσω αυτών, προσπαθεί να συνεκτιμήσει τις τρέχουσες οικονομικές ροές, τους περιορισμούς, τις ροές πληροφοριών, τα δεδομένα για τις ατομικές επαφές και για την πολιτιστική εγγύτητα

Ο δείκτης αυτός προσεγγίζει την παγκοσμιοποίηση, ως μια διαδικασία δημιουργίας, δικτύων σχέσεων μεταξύ φορέων σε πολυ κοινοτικές αποστάσεις, μέσω της ροής ανθρώπων, κεφαλαίων, αγαθών, πληροφοριών και ιδεών, η οποία αμβλύνει τα εθνικά σύνορα και δημιουργεί περίπλοκες σχέσεις αμοιβαίας αλληλεξάρτησης.¹³

Πίνακας 5-4 TOP-50 2018

¹³ (<http://globalsherpa.org/world-rankings/global-cities-index/>)

Belgium	90.47
Netherlands	90.24
Switzerland	89.7
Sweden	88.05
Austria	87.91
Denmark	87.85
France	87.34
United Kingdom	87.23
Germany	86.89
Finland	85.98
Norway	85.81
Hungary	84.2
Ireland	83.53
Canada	83.45
Czech Republic	83.41
Spain	83.31

Portugal	82.21
Italy	82.15
Luxembourg	82
Estonia	81.97
North America	81.7
Slovak Republic	80.74
Greece	80.31
Singapore	80.01
United States	79.95
Slovenia	79.76
Bulgaria	79.52
Australia	79.29
Malaysia	79.28
Croatia	79.04
Lithuania	78.78
Poland	78.72

New Zealand	78
Romania	77.88
Malta	77.51
Japan	77.3
Korea, Rep.	76.67
Israel	75.73
Cyprus	75.6
Latvia	75.42
Serbia	75.28
United Arab Emirates	74.4
Jordan	74.31
Chile	74.14
Qatar	73.21
Georgia	72.5
Uruguay	70.98
Turkey	70.87

Iceland	70.62
Ukraine	70.6

	Maastricht Index 2008	KOF 2010	A.T. Kearney/ Foreign Policy 2006	Warwick 2004	Ernst & Young, 2012	TransEurope 2002	Global Enabling Trade Index
1	Ireland	Belgium	Singapore	Singapore	Hong Kong	Ireland	Singapore
2	Belgium	Austria	Switzerland	Belgium	Singapore	Singapore	Hong Kong
3	Switzerland	The Netherlands	USA	Canada	Ireland	Hong Kong	Denmark
4	The Netherlands	Switzerland	Ireland	UK	Belgium	Sweden	Sweden
5	France	Sweden	Denmark	USA	Switzerland	Belgium	New Zealand
6	Austria	Denmark	Canada	Austria	The Netherlands	Switzerland	Finland
7	Kuwait	Canada	The Netherlands	Sweden	Sweden	Denmark	The Netherlands
8	UK	Portugal	Australia	Switzerland	Denmark	The Netherlands	Switzerland
9	Germany	Finland	Austria	France	Hungary	Finland	Canada
10	Denmark	Hungary	Sweden	Denmark	UK	UK	Luxembourg
11	Spain	Ireland	New Zealand	Ireland	Germany	Israel	UK
12	Israel	Czech Republic	UK	Germany	Slovakia	Austria	Norway
13	Italy	France	Finland	Italy	Finland	USA	Germany
14	Sweden	Luxembourg	Norway	Malaysia	France	Canada	Chile
15	Estonia	Spain	Israel	Finland	Canada	Malta	Austria
16	Saudi Arabia	Slovakia	Czech Republic	Australia	Israel	New Zealand	Iceland
17	Czech Republic	Singapore	Slovenia	The Netherlands	Taiwan	France	Australia
18	Jordan	Germany	Germany	New Zealand	Czech Republic	Germany	Japan
19	Republic of Korea	Australia	Malaysia	Russia	Austria	Hungary	United Arab Emirates
20	Norway	Norway	Hungary	Republic of Korea	Spain	Norway	France

πίνακας 5-6 Top-20 most globalized countries according various globalization indexes (Campus-Wide Information Systems, 2013)

Όπως γίνεται αντιληπτό από την μελέτη των παραπάνω δεικτών, η διαδικασία και η έννοια της παγκοσμιοποίησης, αποτελεί ένα πολυσύνθετο φαινόμενο στο οποίο υπεισέρχονται πολύπλοκες μεταβλητές, οι οποίες θα πρέπει να σταθμίζονται ορθά, ώστε να μπορούν οι πληροφορίες να αξιοποιούνται όπως πρέπει. Πέραν από την οικονομική ολοκλήρωση, υπάρχουν δεκάδες ακόμα θεμελιώδεις μεταβλητές, όπως η κοινωνική, πολιτική, περιβαλλοντική και πολιτιστική ολοκλήρωση η οποίες θα πρέπει να διερευνώνται ώστε να εξαχεται συμπέρασμα γύρω από το επίπεδο παγκοσμιοποίησης. Η πολιτική ολοκλήρωση και το κοινωνικό κράτος είναι μια από τις προκλήσεις του μέλλοντος γύρω από το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης.

5.2. Διεθνές εμπόριο, μακροοικονομικά μεγέθη και οικονομική μεγέθυνση

Η σχέση μεταξύ της διεύρυνσης των αγορών και της οικονομικής μεγέθυνσης, αποτελούν αντικείμενο ευρείας μελέτης παγκοσμίως, με την έρευνα να δίνει μέχρι σήμερα αμφίσημα αποτελέσματα για το εάν τελικά υπάρχει θετική ή αρνητική σχέση ανάμεσα στις δύο έννοιες. Το εμπορικό ισοζύγιο, καταγράφει τις συναλλαγές μιας χώρας με τις υπόλοιπες αγορές. Οι καθαρές εξαγωγές είναι συνώνυμες με το εμπορικό ισοζύγιο και όταν αυτές είναι θετικές τότε το εμπορικό ισοζύγιο παράγει πλεόνασμα, ενώ όταν είναι αρνητικές τότε προκύπτει έλλειμμα.(Blanchard, 2006)

Για να μπορούμε να δώσουμε απάντηση, στο εάν το διεθνές ωφελεί ή όχι την μακροοικονομία μιας χώρας θα πρέπει να μελετήσουμε τα βασικά μακροοικονομικά μεγέθη μια ανοικτής οικονομίας, η οποία έχει δηλαδή σημαντικές διεθνείς συναλλαγές και μιας κλειστής οικονομίας η οποία λειτουργεί υπό το καθεστώς φραγμών και περιορισμών στις εξωτερικές της συναλλαγές. Όπως γνωρίζουμε τα βασικά μακροοικονομικά μεγέθη μιας χώρας είναι η κατανάλωση (C), η επένδυση (I), οι δημόσιες δαπάνες (G) έτσι το ΑΕΠ μιας κλειστής οικονομίας δίνεται από τον τύπο

$$Y=C+I+G$$

Όμως σε μια ανοικτή οικονομία προστίθεται και το αποτέλεσμα των διεθνών συναλλαγών, δηλαδή εξαγωγές μείον εισαγωγές (EX-IM), επομένως η παραπάνω εξίσωση γίνεται

$$Y=C+I+G+(EX-IM)$$

Το (2012), οι Gries και Redin, παρουσίασαν την μελέτη που έκαναν πάνω στην σχέση ανοίγματος μιας οικονομίας στις διεθνείς συναλλαγές και της οικονομικής μεγέθυνσης σε 158 χώρες για το διάστημα 1970-2009. Το άνοιγμα της οικονομίας υπολογίστηκε ως το σύνολο εισαγωγών και εξαγωγών ως ποσοστό του ΑΕΠ με έτος βάσης το 2005, ενώ η οικονομική μεγέθυνση ως κατά κεφαλήν ΑΕΠ, εκφρασμένο σε ισοτιμίες αγοραστικής δύναμης με ίδιο έτος βάσης. Η μελέτη κατέληξε στο συμπέρασμα, ότι υπάρχει αμφίδρομη σχέση μακροχρόνια μεταξύ της μεγέθυνσης του ΑΕΠ και της διεθνοποίησης της οικονομίας, ενώ παράλληλα συμπεραίνεται ότι αυξάνεται ο βαθμός ευαισθησίας των όρων ανάπτυξης μιας οικονομίας που σημαίνει ότι η ανάπτυξη είναι πιο ευάλωτη σε σοκ από την διεύρυνση της οικονομίας.

6ο. Κεφάλαιο: Ωφέλειες και προβληματισμοί γύρω από την παγκοσμιοποίηση

6.1. Παγκοσμιοποίηση και κράτος

Οι απόψεις γύρω από την παγκοσμιοποίηση δίστανται, καθώς οι υποστηρικτές της, αποφαίνονται ότι η παγκοσμιοποίηση αφορά μόνο τεχνολογικές αλλαγές και οικονομικές μεταβολές οι οποίες δεν είναι ικανές από μόνες τους να διαλυθούν στις εθνικές οικονομίες και να τις μεταβάλουν είτε θετικά είτε αρνητικά (Σακελλαρόπουλος, 2001).

Παράλληλα, παρά την εξωστρέφεια της οικονομικής ανάπτυξης δεν μπορούμε να πούμε ακόμα ότι έχει λάβει διαστάσεις πλήρους αφομοίωσης των εθνικών οικονομιών. Εν αντιθέσει οι εγχώριες οικονομίες διατηρούν ακόμα σημαντικό επίπεδο αυτονομίας, μάλιστα όσο μικρότερο παραγωγικά και εμπορικά είναι ένα κράτος, τόσο και πιο εσωστρεφής είναι και η οικονομία του, με τις τιμές, τους μισθούς, τα παραγωγικά πρότυπα να διαφέρουν σε μεγάλο βαθμό και να εξαρτώνται από εσωτερικούς παράγοντες, ενώ τα ποσοστά των επιτοκίων και οι υψηλές αποδόσεις να δείχνουν βαθμό συγκέντρωσης στις πιο ανεπτυγμένες χώρες.

Άλλωστε η επιλογή της αναδιάρθρωσης των σχέσεων εργασίας-κεφαλαίου, οι διάφορες μακροχρόνιες πολιτικές δημοσιονομικής προσαρμογής, ελέγχου του δημόσιου χρέους και των δαπανών, αφορούν αποφάσεις των εθνικών κυβερνήσεων, ενώ παράλληλα η διατήρηση του ελέγχου διαφόρων βασικών λειτουργιών της οικονομίας μιας χώρας, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η διεθνοποίηση των συναλλαγών μέσω των τεχνολογικών εξελίξεων, οδηγεί στον περαιτέρω μετασχηματισμό, αναδιοργάνωση και ψηφιοποίηση του κράτους και όχι στην κατάργηση του όπως υποστηρίζουν αντίθετες απόψεις. Επιπλέον, οι χώρες που αποτελούν τους ισχυρότερους παίκτες παγκοσμίως, όσον αφορά το διεθνές εμπόριο, διαθέτουν πολύ ισχυρές εγχώριες οικονομίες οι οποίες τους προσδίδουν και το αντίστοιχο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα(Χλέτσος, 2003)

Τέλος, η στρατηγική επιλογή της συμμετοχής σε διεθνείς οργανισμούς οι οποίοι οπωσδήποτε βασίζονται στην αρχή της αμοιβαίας κατανόησης και συνεννόησης προαπαιτούν την εκχώρηση δικαιωμάτων σε λειτουργικούς τομείς της οικονομίας με αντάλλαγμα την παρουσία στην διεθνή σκηνή και την ενίσχυση της επιρροής της εκάστοτε χώρας στο παγκόσμιο γίγνεσθαι (Reinicke, 1998)

Από την άλλη, μπορεί να μην το κράτος να παραμένουν κυρίαρχα στις διεθνείς ρυθμίσεις, όμως το μονοπώλιο το οποίο διατηρούσαν στις διεθνείς σχέσεις έχει πλέον ξεπεραστεί, από πολυεθνικές εταιρείες, όμιλους ψηφιακών τεχνολογιών, αλλά και ΜΚΟ, οι οποίες πλέον αποτελούν αναγνωρισμένους εταίρους των Ηνωμένων Εθνών (Ζοπουνίδης, [Παγκοσμιοποίηση και Όρια του Κράτους \(naftemporiki.gr\)](http://naftemporiki.gr))

6.2.Παγκοσμιοποίηση και κρίση του κράτους πρόνοιας, ο κύκλος της αμφισβήτησης

Διερευνώντας την σχέση μεταξύ της μεταβολής στο κεϋνσιανό μοντέλο πολιτικής και στο κράτος πρόνοιας και στην αυξανόμενη τάση της παγκοσμιοποίησης θα συναντήσουμε αμφίσημες και όχι σπάνια συγκρουόμενες θεωρίες και απόψεις γύρω από το θέμα.

Το «Κεϋνσιανό» μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης το οποίο χαρακτήρισε τις δεκαετίες μετά τον β' παγκόσμιο πόλεμο και έως τα μέσα της δεκαετίας του 1970 και το οποίο πήρε το όνομα του από τον διαπρεπή οικονομολόγο J.M.Keynes, προέβλεπε την προσπάθεια για εξασφάλιση πλήρους απασχόλησης, με αντίστοιχο μετριασμό των εργατικών διεκδικήσεων με αποτέλεσμα την αύξηση της παραγωγικότητας και της ανάπτυξης με συνδυασμό νέων συστημάτων μαζικής κοινωνικής ασφάλισης, σε μια αέναη διαδικασία δημιουργίας μιας ισορροπίας μεταξύ κεφαλαίου και εργασίας γνωστής και ως «Κευνσιανής Ισορροπίας» .

Το μοντέλο αυτό διαταράχθηκε και έγινε αντικείμενο αμφισβήτησης, την δεκαετία του 1970 με την πετρελαϊκή κρίση, στον στασιμοληθωρισμό και τα δημοσιονομικά ελλείμματα των ΗΠΑ, τα οποία έφεραν παγκόσμια κρίση και την αναγέννηση του οικονομικού φιλελευθερισμού ως νεοφιλελευθερισμού. Παρόλα αυτά, όμως, τα κράτη τα οποία είχαν αναπτύξει ισχυρά συστήματα πρόνοιας, λειτουργούν ως ανάχωμα στην κρίση και ουσιαστικά αμβλύνει τις όποιες κοινωνικές αντιδράσεις. Βέβαια, τις συνέπειες της περιόδου αυτής τις συναντούμε και πολύ αργότερα ακόμα και στις μέρες μας, οι οποίες εκφράστηκαν με διάφορους τρόπους (Σολδάτος, 2009)

Η αμφισβήτηση, που προήλθε από την κρίση της δεκαετίας του 1970 στο κεϋνσιανό μοντέλο, αφορούσε σε όλα τα συστατικά στοιχεία του κοινωνικού κράτους όπως :

- Την Κεϋνσιανή ισορροπία
- την αναδιανεμητική του λειτουργία

- τη θεσμική του οργάνωση
- τις ηθικές συνέπειες
- και τις διεθνείς προεκτάσεις του

Με βάση αυτήν την θεώρηση, η κρίση της κοινωνικής πολιτικής αφορά ένα πολλαπλό φαινόμενο με δύο θεμελιώδεις συνιστώσες, την δημοσιονομική, που αφορά την χρηματοδότηση των λειτουργιών του κράτους και την οικονομική η οποία αφορά την αποτελεσματικότητα της οργάνωσης του κράτους η οποία συνεπάγεται και την ενθάρρυνση των επενδύσεων και της δραστηριότητας του ιδιωτικού τομέα εν γένει (Ρομπόλης Χλέτσος, 1995).

Οι ιδεολογικές καταβολές του σύγχρονου κύκλου αμφισβήτησης του κοινωνικού κράτους, που έχει ανοίξει λόγω της ανάγκης της διεθνοποίησης των οικονομικών συναλλαγών και σχετίζεται με διάφορα επιχειρήματα περί δημιουργίας αντικινήτρων, την συρρίκνωση της παραγωγής, την υπέρμετρη φορολογία και το αρνητικό επενδυτικό κλίμα, λόγω του έντονου κρατικού παρεμβατισμού (Μελάς, 2002).

Η προσέγγιση αυτή, προϋποθέτει την συνεχή πίεση των μισθών και τον περιορισμό των κοινωνικών παροχών, ως αντιστάθμισμα του κόστους της ανταγωνιστικότητας, ώστε να μπορέσουν οι οικονομίες να εναρμονιστούν στον κύκλο της διεθνούς ανταγωνιστικότητας. Η θεώρηση αυτή, αντιμετωπίζει την εργασία μόνο ως κόστος παραγωγής και την φορολογία ως αιτία παρατεταμένης οικονομικής ύφεσης.

Η πλήρης απελευθέρωση της επενδυτικής δραστηριότητας με ταυτόχρονο περιορισμό του κράτους, στον περιορισμό των κρατικών ελλειμμάτων και την μεταβολή των στόχων της κρατικής πολιτικής, η νεοφιλελεύθερη αυτή προσέγγιση ενσωματώνει ως ενδογενές στοιχείο τις οικονομικές ανισότητες, αγνοώντας πέραν της ισορροπίας της αγοράς, την επίτευξη γενικότερων κοινωνικών ισορροπιών. Η λογική αυτή απλούστευση δεν ευσταθεί βέβαια, καθώς στο παρελθόν έχουν υπάρξει σημαντικές περίοδοι, έντονης οικονομικής ανάπτυξης και κοινωνικού κράτους.

Επιπλέον, υπάρχει και μια ισχυρή «ένσταση» έναντι στην κατάργηση του κοινωνικού κράτους, που θέτει υπόψη την επικινδυνότητα να ακυρωθεί η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, αν δεν υπήρχαν οι κατάλληλοι εκείνοι μηχανισμοί, κοινωνικής ισορροπίας και αναδιανομής του παγκόσμιου εισοδήματος. Το παγκόσμιο δε παραγωγικό σύστημα, πολλές φορές οδηγεί σε μετατροπές των δυνατοτήτων της τεχνολογίας και στην υπερεξειδίκευση της εργασίας με κίνδυνο ανατροπής του

κοινωνικού τρόπου παραγωγής. Ενώ, παράλληλα, ενισχύονται οι διεργασίες δημιουργίας εξωθεσμικών κέντρων εξουσίας, έξω από τους αντιπροσωπευτικούς θεσμούς, γεγονός που μειώνει την δυνατότητα έκφρασης των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων.(Κατηφόρης, 2003)

Η αβεβαιότητα αυτή και οι ανασφάλειες που δημιουργούνται από την νέα τάξη πραγμάτων στην παγκοσμιοποιημένη κοινότητα, επιβάλλουν περισσότερο παρά ποτέ άλλοτε όχι μόνο την συνέχιση της ύπαρξης του κράτους και ιδιαίτερα του κράτους πρόνοιας, αλλά επιπροσθέτως την ενίσχυση των δομών και των υποδομών κοινωνικής πρόνοιας, των ελεγκτικών μηχανισμών καταπολέμησης των ανισοτήτων, της διαφθοράς και της αισχροκέρδειας, έτσι ώστε να αυξηθεί η εμπιστοσύνη της κοινωνίας των πολιτών απέναντι στο κράτος και τις επιχειρήσεις και η προοπτική της βιώσιμης ανάπτυξης στα επόμενα χρόνια.

Τα παραπάνω βέβαια, προαπαιτούν την αύξηση των δημοσίων δαπανών στους κρατικούς προϋπολογισμούς, γεγονός το οποίο συνεπάγεται αύξηση των εσόδων του κράτους. Αυτό με την σειρά του για να επιτευχθεί θα πρέπει να υπάρχει ισχυρό αλλά δίκαιο φορολογικό σύστημα, καταπολέμηση της διαφθοράς και της αισχροκέρδειας, ενίσχυση της εμπιστοσύνης και του επενδυτικού κλίματος τα οποία θα επιφέρουν με την σειρά τους οφέλη στα δημόσια ταμεία.

6.3. Η αλλαγή του διεθνούς οικονομικού περιβάλλοντος, οι συνεχείς κρίσεις και το αβέβαιο μέλλον

Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2009-2012, άλλαξε θεμελιωδώς το σκηνικό στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα, διαψεύδοντας τις προσδοκίες για αχαλίνωτη κερδοσκοπία χωρίς συνέπειες, μέσα από ένα συνεχώς διερευνώμενο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Μια κρίση που ξεκίνησε ως κρίση στεγαστικών δανείων, διοχετεύεται μέσω των πιστωτικών ιδρυμάτων στις οικονομίες όλου του κόσμου και σε αδύναμες χώρες όπως η Ελλάδα, κατέληξε να γίνει δημοσιονομική και κρίση ρευστότητας.

Η αντίδραση της παγκόσμιας οικονομικής κοινότητας ήταν καθυστερημένη, όμως άμβλυσε τις καταστροφικές συνέπειες και πρόλαβε τα χειρότερα, μέσω της δημιουργίας μηχανισμών σταθεροποίησης από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, την

παγκόσμια και την Ευρωπαϊκή τράπεζα, την Ευρωπαϊκή Ένωση και άλλες ομοσπονδίες και ενώσεις κρατών.(Χαρδούβελης, 2011)

Η δεύτερη κρίση της δεύτερης δεκαετίας του 21^{ου} αιώνα, ήταν η πανδημία του COVID-19, η οποία ξεκίνησε από την Κίνα και λόγω των ροών ανθρώπων, εμπορευμάτων και κεφαλαίων, μεταδόθηκε τάχιστα σε όλο τον κόσμο με ολέθριες συνέπειες για την δημόσια υγεία και την ανθρωπότητα. Τρία χρόνια μετά, με δεκάδες εμβολιαστικές επιλογές και προσπάθειες, ο άνθρωπος σε όλο τον πλανήτη βιώνει ακόμα ενεργά τις συνέπειες της υγειονομικής αυτής κρίσης, η οποία επηρέασε σημαντικά πολλούς τομείς της οικονομίας, του εμπορίου και των διεθνών συναλλαγών, άλλες φορές αρνητικά αλλά και αρκετές φορές θετικά σε διάφορες κατηγορίες προϊόντων όπως τα μέσα ατομικής προστασίας και υγιεινής.

Και πάλι η παγκόσμια κοινότητα αντέδρασε για να αντιμετωπίσει την πολυεπίπεδη αυτή κρίση, με την δημιουργία κανόνων ασφαλείας για τις μεταφορές μετακινήσεις των ανθρώπων, με την δημιουργία προστατευτικών μέσων και μηχανισμών, με την έρευνα και την δημιουργία εμβολίων αλλά και την υποστήριξη των πληγέντων εισοδημάτων με διάφορες παρεμβάσεις.(pwc, 2020)

Η Τρίτη κρίση η οποία φαίνεται ότι έχει αρχίσει και πλήττει κυρίως την Ευρώπη αλλά σιγά σιγά εξαπλώνεται παγκοσμίως, είναι η ενεργειακή κρίση λόγω του πολέμου Ρωσίας Ουκρανίας και των διπλωματικών προστριβών με τα υπόλοιπα κράτη. Η εξάρτηση κυρίως της Ευρώπης ενεργειακά από την Ρωσία τείνει να γίνει γκιλοτίνα τον φετινό χειμώνα καθώς οι στρόφιγγες κλείνουν και τα ενεργειακά αποθέματα στις χώρες αδειάζουν με κίνδυνο για Μπλακ άουτ μέσα στο ψύχος. Η ενεργειακή αυτή κρίση έχει πλήξει σημαντικά και την βιομηχανία με την αύξηση του κόστους ενέργειας και παραγωγής, γεγονός που μεταφέρει το κόστος στα εμπορεύματα αλλά και στις υπηρεσίες που λαμβάνει ο τελικός καταναλωτής.

Εδώ η παγκόσμια κοινότητα, δείχνει αναποφάσιστη ακόμα ως προς το ποιόν δρόμο μπορεί να επιλέξει, γεγονός το οποίο όσο καθυστερούν οι αποφάσεις τόσο δυσμενέστερες προβλέπονται οι συνέπειες για τους πολίτες και τους καταναλωτές της Ευρώπης αλλά και σημαντικού μέρους του πλανήτη. (Οικονομικός Ταχυδρόμος, 2022)

Οι τρεις αυτές κρίσεις του 21^{ου} αιώνα, αποτελούν τα καλύτερα παραδείγματα εάν θέλουμε να εξάγουμε συμπεράσματα για την επιρροή της παγκοσμιοποίησης στην

πορεία των εξελίξεων ανα κράτος και οικονομία και πώς διαχέονται οι συνέπειες θετικές κι αρνητικές από κάθε σημαντικό γεγονός σαν κυματισμός σε όλα τα μήκη και πλάτη του πλανήτη.

6.4. Swot analysis πλεονεκτήματα, μειονεκτήματα, απειλές και ευκαιρίες από την παγκοσμιοποίηση.

Στο σημείο αυτό, είμαστε πλέον σε θέση να δημιουργήσουμε μια SWOT analysis, γύρω από το Διεθνές Εμπόριο και την Παγκοσμιοποίηση, έτσι ώστε να εξετάσουμε κατά πόσον αυτή έχει ωφέλειες και πλεονεκτήματα, αδυναμίες, προκλήσεις, ευκαιρίες και απειλές για την ανθρωπότητα σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η SWOT analysis παίρνει το όνομα της από τα αρχικά των εννοιών Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats και καταρτίζεται σε σχήμα πίνακα με τέσσερα τετράγωνα. Το κάθε τετράγωνο αφορά μία από αυτές τις έννοιες και μέσα σε αυτό καταγράφονται βασικές έννοιες και λέξεις κλειδιά που ανταποκρίνονται στην επικεφαλίδα. Με την μέθοδο αυτή, έχουμε την δυνατότητα στην συνέχεια να εξαγάγουμε συμπεράσματα, να σχολιάσουμε και να προτείνουμε απόψεις και λύσεις γύρω από τα διερευνώμενα θέματα

Στον παρακάτω πίνακα, παρουσιάζονται μετά την ολοκλήρωση της μελέτης μας τα βασικότερα σημεία που προκύπτουν από αυτήν γύρω από το διεθνές εμπόριο και την παγκοσμιοποίηση, έτσι ώστε στην συνέχεια να οδηγηθούμε στα τελικά μας συμπεράσματα.

Ωφέλειες-δυνατά σημεία	Αδυναμίες
Διάχυση πληροφορίας-γνώσης Εξέλιξη τεχνολογίας Διακίνηση εμπορευμάτων, ανθρώπων, ιδεών Μεγέθυνση οικονομίας Διακίνηση φυσικών πόρων Αντιμετώπιση ελλειμμάτων α' υλών Δημιουργία οικονομιών κλίμακας Ανάπτυξη παγκόσμιου πολιτισμού, κουλτούρας	Διατήρηση Μερκαντιλιστων απόψεων Άνοιγμα ψαλίδας μεταξύ αναπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών Μη ορθολογική διαχείριση πόρων Μόλυνση περιβάλλοντος σε παγκόσμιο επίπεδο Ισοπέδωση ιδιαιτεροτήτων, πολιτισμών και τοπικής κουλτούρας και ταυτότητας Διάχυση αρνητικών συνεπειών τοπικών και εγχώριων κρίσεων
Ευκαιρίες	Απειλές
Ανάπτυξη τεχνολογίας Διεύρυνση γνώσης και καινοτομίας Αντιμετώπιση καταστροφών Άμβλυνση ανισοτήτων Πολιτική ορθότητα Οικονομίες κλίμακας, βιώσιμη ανάπτυξη	Αναθεωρητισμός Άκρατος καπιταλισμός-ιμπεριαλισμός Κοινωνικές και εισοδηματικές ανισότητες Μεγέθυνση οικονομικού έναντι κοινωνικού ατόμου Εξάρτηση από ισχυρά οικονομικά κέντρα Ελευθερία παραγωγής Στενότητα φυσικών πόρων Εξάπλωση ασθενειών

Πίνακας 6-1 SWOT ANALYSIS για το διεθνές εμπόριο και την παγκοσμιοποίηση

Ωφέλειες - δυνατά σημεία.

Διακίνηση εμπορευμάτων, ανθρώπων και ιδεών.

Η παγκοσμιοποίηση του διεθνούς εμπορίου βοηθάει τόσο στην διακίνηση εμπορευμάτων. Μέσω του ηλεκτρονικού εμπορίου και το μαζικών εισαγωγών

και εξαγωγών προϊόντων μεταξύ χωρών σε όλων τον κόσμο. Όσο και διακίνηση ανθρώπινου δυναμικού.

Από τις αρχές του 19ο αιώνα παρατηρείται έντονα το φαινόμενο της μετανάστευσης ανθρώπων ,έχοντας σαν στόχο την αποφυγή θρησκευτικής και πολιτικής πίεσης που τους ασκούνταν στις χώρες τους. Αλλά και ως κυρίαρχο σκοπό την αύξηση των εισοδημάτων τους, μιας και η μισθοι και οι συνθήκες επιβίωσης ήταν καλύτερες σε τρίτες χώρες. Το φαινόμενο αυτό δεν φαίνεται να έχει σταματήσει τον 20ο αιώνα ,καθώς τα ποσοστά μετανάστευσης ολοένα και αυξάνονται μέχρι και σήμερα. Όλο αυτό βοηθάει σημαντικά τις χώρες που υποδέχονται τους μετανάστες ,διότι εκτός από την αύξηση εργατικών προσώπων έχουν και αύξηση εργατικών “μυαλών” καθώς και την μεταφορά ιδεών και απόψεων τρίτων χωρών.

Απειλές

Εξάπλωση ασθενειών.

Με την ραγδαία εξάπλωση του διεθνές εμπορίου σε παγκόσμιο επίπεδο εκτός από οφέλη και ευκαιρίες, μπορεί να επιφέρει και σημαντικές απειλές παγκοσμίως. Μια σημαντική απειλή που είναι αυτή που αντιμετωπίζουμε τα τελευταία 2 χρόνια σε όλο τον κόσμο ,η εξάπλωση ασθενειών. Έμπρακτο παράδειγμα αποτελεί η εξάπλωση του κορωνοϊου σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα σε όλη την παγκόσμια κοινότητα. Μέσα από την ελεύθερη διακίνηση ανθρώπων και εμπορευμάτων χωρίς το επαρκή έλεγχο , ευκολία διακίνησης αγαθών καθώς και τα αλληπάλληλα κύματα προσφύγων και μεταναστών συμβάλουν και βοηθούν σημαντικά στην εξάπλωση ασθενειών και ιών που μπορεί να εξελιχθούν σε πανδημία.

7ο. Συμπεράσματα-Προτάσεις

Από την βιβλιογραφική ανασκόπηση, την έρευνα και την SWOT ANALYSIS, που δημιουργήσαμε στην τελευταία ενότητα της εργασίας μας, μπορούμε πλέον να εξάγουμε κάποια βασικά συμπεράσματα για τον ρόλο και την επίδραση του διεθνούς εμπορίου και της παγκοσμιοποίησης στην εξέλιξη της ανθρωπότητας, κυρίως τους δύο τελευταίους αιώνες.

Το διεθνές εμπόριο ξεκίνησε ως μια προσπάθεια των πιο πλούσιων χωρών, να μεταφέρουν πρώτες ύλες, εμπορεύματα αλλά και ανθρώπους από τις εξαρτημένες από αυτές χώρες προς την δική τους και στην συνέχεια τα βιομηχανικά τους προϊόντα να τα εξάγουν σε όλες τις χώρες του κόσμου, που μπορούσαν να καταναλωθούν βεβαίως. Η σχέση αυτή ήταν αρχικά κυρίως αποικιοκρατική, με το πέρασμα των χρόνων όμως πολλές χώρες κατάφεραν να χειραφετηθούν και να γίνει η σχέση καθαρά εμπορευματική και πλάι όμως βασισμένη στις μερκαντιλιστικές θεωρίες. Από το τέλος του 18^{ου} αιώνα και μετά κυρίως, οι θεωρίες αυτές υποχώρησαν και την θέση τους πήραν οι φιλελεύθερες απόψεις γύρω από το εμπόριο που η βασική τους θέση ήταν πως όλα τα κράτη θα πρέπει να εμπορεύονται διεθνώς ότι παράγουν και είναι πλεονασματικό για την δική τους οικονομία.

Μέσα από αυτήν την διαδικασία το διεθνές εμπόριο γιγαντώθηκε και μέσα από τις εμπορευματικές σχέσεις, αναπτύχθηκαν στο έπακρο και οι σχέσεις των κρατών αφού εκτός από εμπορεύματα αυξήθηκε και η διακίνηση, ιδεών, πληροφοριών και ανθρώπινου δυναμικού.

Βέβαια, ο άκρατος φιλελευθερισμός σε πολλές περιπτώσεις φανέρωσε τις αδυναμίες και τα μειονεκτήματα του, καθώς άφηγε σχετικά απροστάτευτες τις κοινωνίες από φαινόμενα κερδοσκοπίας τα οποία συνήθως προέκυπταν σε καταστάσεις κρίσεων και ανισορροπίας ή εντέλει τις προκαλούσαν. Για τον λόγο αυτό, κυρίως μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, αναπτύχθηκαν θεωρίες γύρω από το κοινωνικό κράτος, το οποίο θα επιβάλει κάποιους περιορισμούς και κάποιες δικλείδες ασφαλείας γύρω από τις επιθυμίες και τις κερδοσκοπικές προσδοκίες των επιχειρηματιών και των κεφαλαιούχων, ώστε εκτός από την ισορροπία της αγοράς να επιτυγχάνεται και κοινωνική ισορροπία.

Οι θεωρίες αυτές για πάνω από 30 χρόνια δούλεψαν πολύ ικανοποιητικά, όμως μετά την πετρελαϊκή κρίση του 1973, υπήρξε κύκλος της αμφισβήτησης γύρω από αυτές

και εμφανίστηκαν νέο κύμα «νεοφιλελεύθερων» θεωρητικών οι οποίοι έθεσαν ως υπέρτατο αγαθό τον νόμο της αγοράς για την εύρυθμη λειτουργία της παγκόσμιας οικονομίας. Η εμπειρία όμως έχει δείξει ότι καμία αγορά χωρίς ρυθμίσεις από θεσμούς και ελεγκτικούς μηχανισμούς δεν μπορεί να λειτουργεί ανεξέλεγκτα χωρίς να εκτροχιαστεί εις βάρος των καταναλωτών και της κοινωνίας.

Στην σύγχρονη εποχή στην αυγή του 21^{ου} αιώνα, τρεις διαφορετικές κρίσεις δείχνουν να τρομοκρατούν την παγκόσμια κοινότητα, η χρηματοπιστωτική, η υγειονομική και πλέον η ενεργειακή. Και στις τρεις περιπτώσεις, οι κρίσεις προκλήθηκαν ή γιγαντώθηκαν μέσα από την παγκοσμιοποιημένη κοινότητα και στις τρεις περιπτώσεις οι κοινωνίες των εθνών και οι παγκόσμιοι οργανισμοί έδρασαν από κοινού ώστε να επιλύσω τα προβλήματα και να αμβλύνουν τις συνέπειες.

Από τις περιπτώσεις αυτές εξάγεται το βασικότερο συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει και η μελέτη μας. Η παγκοσμιοποίηση μέσα από το διεθνές εμπόριο, έχει προσφέρει και μπορεί να προσφέρει στην ανθρωπότητα παγκοσμίως σημαντικότερα οφέλη σε πάρα πολλούς τομείς, όπως η πληροφορία, η τεχνολογία, η γνώση, ο πολιτισμός, ο ρυθμός ανάπτυξης και άλλα. Από την άλλη όμως η φύση των δικτύων μπορεί μέσα από διαδικασίες ντόμινο να προκαλέσει μόχλευση σε διάφορα τοπικά ή περιφερειακά ζητήματα, να τα γιγαντώσει και να προκαλέσει παγκόσμιες κρίσεις και συνέπειες.

Επομένως θα πρέπει οι παγκόσμιοι οργανισμοί, οι θεσμοί, οι κυβερνήσεις και οι ομοσπονδίες των κρατών, να βρίσκονται πάντα σε εγρήγορση. Να επικοινωνούν, να προτείνουν, να πληροφορούνται και να συνδέονται με τέτοιο τρόπο ώστε να υπάρχει πάντα ένα άγρυπνο μάτι στις διαδικασίες της παγκόσμιας ολοκλήρωσης το οποίο δεν θα λειτουργεί ως ο κακός αστυφύλακας, αλλά κυρίως ως τροχονόμος ο οποίος θα ρυθμίζει την «κυκλοφορία» των παραμέτρων της παγκοσμιοποίησης έτσι ώστε να γίνεται όσο το δυνατόν πιο εύρυθμα και αποτελεσματικά. Με τον τρόπο αυτό θα αποφεύγονται δυσλειτουργίες, θα επιλύονται άμεσα ζητήματα και θα θεραπεύονται αδυναμίες το οποίο θα έχει ως αποτέλεσμα την όσο το δυνατόν πιο ομαλή μετάβαση στην νέα εποχή.

Η εποχή αυτή θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από παρεμβάσεις υπέρ της βιώσιμης ανάπτυξης, της προστασίας του περιβάλλοντος, την προστασία των ευάλωτων ομάδων. Θα πρέπει να εγγυάται την πολιτική ορθότητα και ομαλότητα, τα ανθρώπινα

δικαιώματα, την προστασία των ιδιαιτεροτήτων, των πολιτισμών και της κουλτούρας του εκάστοτε λαού.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α.ΕΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Bergsten C. F, (2001) "Fifty Years of Trade Policy: The Policy Lessons", The World Economy; Vol 24, Blackwell Publishing, pp. 1-13.

Blackhurst R., (1997) "The WTO and the Global Economy", The World Economy, Vol 20, Blackwell Publishing, pp. 527-544.

Baldwin R., Gros D., Laeven L.: —*Completing the Eurozone Rescue: What More Needs to Be Done?* Center for Economic Policy Research, June 2010.

Ben Lockwood, Michela Redoano, (2005), The CSGR Globalization Index: an Introductory Guide, Center for the Study of Globalization and Regionalisation Working Paper 155/0

Crespi, G., Criscuolo, C., Haskell, J. (2008). Productivity, Exporting, and the Learning – by – Doing Hypothesis: Direct Evidence from UK Firms. *Canadian Journal of Economics*, 41 (2), 619 – 638.

Caselli, Marco. (2022). ON THE NATURE OF GLOBALIZATION AND ITS MEASUREMENT . SOME NOTES ON THE A.T. KEARNEY /FOREIGN POLICY MAGAZINE GLOBALIZATION INDEX AND THE CSGR GLOBALIZATION INDEX.

Campus-Wide Information Systems, 2013, Top-20 most globalized countries according various globalization indexes

Dickens Peter, The Internationalization of Economic Activity, Guilford Press, 1992.

Darvas Z.: —Greece: Quo vadis? Bruegel, September 2011
<http://bruegel.org/2011/09/greece-quo-vadis/>

Feldstein, Martin 1998, Refocusing the IMF, Foreign Affairs

Figge L. Martins P, 2014 Globalization continues: The Maastricht Globalization Index revisited and updated 68

Gries, TRedin, M.2012, Trade openness and economic growth:a panel causality analysis, International Conferences of RICE, KIE, and APEA

Hofmann, P. (2013). *The impact of international trade and FDI on economic growth and technological change*. Springer.

Hudec, R. E. (1987), "Participation of Developing Countries in the GATT Legal System", Trade Policy Research Center, London.

Krugman Paul R, Maurice Obstfeld, Διεθνής Οικονομική, Θεωρία και Πολιτική, τόμος Α', Εκδόσεις Κριτική Επιστημονική Βιβλιοθήκη 1995.

Kumar, N., Siddharthan, N.S. (1994). Technology, firm size, and export behavior in developing countries: the case of Indian enterprises. *The Journal of Development Studies*, 31 (2), 289 – 309.

Kahn, D.S., 2010, Greece's economy at a crucial crossroads, Kathimerini

Molsberger, J. (2001), "Welthandelsordnung, Globalisierung und wirtschaftspolitische Autonomie", in: C. D. Classen (ed.): In einem vereinten Europa dem Frieden der Welt dienen... ", Berlin, pp. 533-550

Martens, P. and Amelung, B. (2010), "On the correlation between globalization and vulnerability in times of economic crisis – a statistical analysis for Europe", *Globality Studies Journal*, Vol. 17, pp. 1-15.

Martens, P. and Raza, M. (2008), "An updated Maastricht globalization index", ICIS Working Paper No. 08020, Maastricht University, Maastricht.

Martens, P. and Raza, M. (2010), "Is globalization sustainable?", *Sustainability*, Vol. 2 No. 1, pp. 280-293.

Martens, P. and Zywiets, D. (2006), "Rethinking globalization: a modified globalization index", *Journal of International Development*, Vol. 18 No. 3, pp. 331-350.

Reinicke W.H. (1998), *Global Public Policy: Governing without Government?* Washington D.C., Brooking Press.

Senti R., (1994) *GATT-WTO: Die neue Welthandelsordnung nach der Uruguay-Runde*, Institut für Wirtschaftsforschung der ETH Zürich.

Senti, R. (2000), "WTO. System und Funktionsweise der Welthandelsordnung", Zürich.

Samimi, P., Lim, GC., Buang, A. (2011). *Globalization Measurement: Notes on Common*

Globalization Indexes, Is. 7, December 2011. (Retrieved 21/12/2016). Retrieved from

Jackson, J.H. (1998), "The World Trade Organization: Constitution and Jurisprudence", London.

United Nations Review of maritime transport 2011. (2011). United Nations Conference on Trade and Development. New York and Geneva.

Vernon, R. (1966). International investment and international trade in the product cycle. *The Quarterly Journal of Economics*, 190 – 207.

Winham R. G. (1986) "International Trade and the Tokyo Round Negotiations", Princeton, N.J.

Άλλες πηγές

[Βασικά Οικονομικά: Οι Μερκαντλιστές και η λατρεία του χρήματος - Ελεύθερη Αγορά \(eleutheri agora.gr\)](#), προσπελάστηκε στις 1/5/2022

[World Trade Organization - Homepage - Global trade \(wto.org\)](#) προσπελάστηκε στις 7/5/2022

[WTO | GATT documents](#), προσπελάστηκε στις 8/5/2022

(<http://latino.foxnews.com/latino/news/2014/12/23/eurasian-economic-union-is-born-burdened-by-russian-crisis/>), προσπελάστηκε στις 9/5/2022

https://www.huffingtonpost.gr/entry/e-epidrase-tes-pandemias-toe-koronoioe-sto-ekonomiko-emporio-tes-elladas_gr_5e846510c5b6871702a76151), προσπελάστηκε στις 15/5/2022

<http://bigbusiness.gr/index.php/epixeiriseis/emporio/51913-enisxyetai-o-rolis-tis-elladas-sto-diethnes-diametakomistiko-emporio>, προσπελάστηκε στις 7/6/2022

www.imf.org), προσπελάστηκε στις 9/06/2022

[/www.oecd.org](http://www.oecd.org), προσπελάστηκε στις 12/6/2022

<https://www.kathimerini.gr/politics/561389704/pos-allaxan-tin-ellada-40-chronia-stin-eyropi/> , προσπελάστηκε στις 25/6/2022

<https://kof.ethz.ch/en/forecasts-and-indicators/indicators/kof-globalisation-index.html> , προσπελάστηκε στις 1/7/2022

<https://www.kearney.com/global-cities/2019> , προσπελάστηκε στις 3/7/2022

<http://globalsherpa.org/world-rankings/global-cities-index/> προσπελάστηκε στις 8/7/2022

[Παγκοσμιοποίηση και Όρια του Κράτους \(naftemporiki.gr\)](#), προσπελάστηκε στις 20/7/2022

[Ενεργειακή κρίση: Η Ευρώπη μπορεί να αντέξει έναν κακό χειμώνα - Οικονομικός Ταχυδρόμος - ot.gr](#), προσπελάστηκε στις 7/9/2022

B. ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Ελληνική Βιβλιογραφία

Αλογοσκούφης, Γ. (2012). Διεθνής Οικονομική: Συγκριτικό Πλεονέκτημα. <https://internecon.files.wordpress.com/2012/03/lect-3-intecon.pdf>

Βάμβουκας, Γ. (2016). Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις. Εκδόσεις Μπένου. pp 55-75

Βενιάμης, Θ. (2016). Ετήσια έκθεση 2015-2016. Αθήνα: Ένωση Ελλήνων Εφοπλιστών

Γεωργακόπουλος Θ. κ.ά. Εισαγωγή στη πολιτική οικονομία. Εκδόσεις Α. Σταμούλης, Πειραιάς 1989.

ICAP, 2018, Κλαδική μελέτη για τα προβλήματα της Ελληνικής Οικονομίας

Κατηφόρης, Γ.(2003) «Μελλοντικές προοπτικές-οικοδομώντας στην ανοιχτή μέθοδο συντονισμού και στα λοιπά μέσα»-εισήγηση στο Διεθνές συνέδριο «Ο εκσυγχρονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Μοντέλου-Πολιτικές και εργαλεία της Ε.Ε.», Ευρωπαϊκό Κέντρο Δημοσίου Δικαίου: Αθήνα.

Κότιος, Α.,2004, Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου και Διεθνής Εμπορική Πολιτική στον 21ο αιώνα, Εκδόσεις Σάκκουλα

Κωστελέτου, Ν. (n.d). Κλασική θεωρία του διεθνούς εμπορίου: θεωρία απόλυτου και συγκριτικού πλεονεκτήματος

ΜΑΡΓΑΡΙΤΟΥ, ΚΩΣΤΑΣ (2015). Η ΕΥΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ Η ΥΨΗΛΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΡΩΣΙΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ. ΑΘΗΝΑ: Ι.ΣΙΔΕΡΗΣ. σελ. 23-46, 75-126, 127-140, 141-146. ISBN 9789600806823.

Μποζίνης, Η. (2006). Εφαρμογές και Επιπτώσεις των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών στις Διεθνείς Οικονομικές και Πολιτικές Σχέσεις: Ηλεκτρονική Οικονομική Παγκοσμιοποίηση & Ηλεκτρονική Δημοκρατική Διακυβέρνηση, Διδακτορική Διατριβή, ΠΑΜΑΚ,Θεσσαλονίκη.

Μπιτζένης, Α. (2009). Παγκοσμιοποίηση, Πολυεθνικές, Επενδύσεις και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση Στο Νέο Παγκόσμιο Οικονομικό Σύστημα, εκδ. Σταμούλη.

Παπαδιοδώρα Γ.Β.,(2002), Διεθνές Εμπόριο-Οι εξωτερικές συναλλαγές της Ελλάδας, Εκδόσεις Ζυγός.

Παπαδόπουλος Αθαν.(1999) ΗΠΑ-ΕΥΡΩΠΗ, Οικονομικός Ταχυδρόμος

Πουλιδάκης Χ, (2020) Μερκαντιλισμός-προστατευτισμός, online αρθρο στο Μερκαντιλισμός – Προστατευτισμός | OffLine Post

Πουρναράκης Ευθύμιος (1990), Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις. Θεωρία και Πολιτική, Εκδόσεις Παπαζήση

PWC, 2020, Οι επιπτώσεις της πανδημίας στις ελληνικές επιχειρήσεις, Έκθεση

Ρομπόλης,Σ. Χλέτσος Μ.(1995), Η Κοινωνική Πολιτική μετά την Κρίση του Κράτους Πρόνοιας, Θεσσαλονίκη, Παρατηρητής.

Σατλάνης Χ.(2007), Σκιαγραφώντας και Αποκωδικοποιώντας τον ΠΟΕ ως έννομη τάξη, Εκδόσεις Παπαζήση

Στάγκος, Π. Ν. (1991) "Τα panel της G.A.T.T." , Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη.

Σακελλαρόπουλος Θ.(2001), Υπερεθνικές Κοινωνικές Πολιτικές την Εποχή της Παγκοσμιοποίησης, Αθήνα, Κριτική.

Σολδάτος, Θ, 2009,Η ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ 1929 ΚΑΙ Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΣΤΟ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ, ΕΠΟ11

Τούντας Ευ.(2017), Η θέση της Ελλάδας στους διεθνείς οικονομικούς οργανισμούς: προκλήσεις και προοπτικές,, Διδακτορική Διατριβή

Τσούνης, Ν. (2015). Θεωρία Διεθνούς Εμπορίου. Αποθετήριο Κάλλιπος – Ελεύθερα Ηλεκτρονικά Ακαδημαϊκά Συγγράμματα.

Χαραλάμπης Δ.(1998), Δημοκρατία και Παγκοσμιοποίηση, Εκδόσεις Εξάντας

Χριστοδουλάκης Νικ. (1998), Οι προκλήσεις για την Ελληνική Οικονομία, Ναυτεμπορική, ένθετο Παγκοσμιοποίηση

Χολέβας Γ.(1997), Διεθνείς Εμπορικές Σχέσεις-Διεθνές Εμπόριο, Εκδόσεις Interbooks

Χαρδούβελης, Γκίκας Α. 2011, Το χρονικό της διεθνούς και συνακόλουθης ελληνικής και ευρωπαϊκής κρίσης: Αίτια, επιπτώσεις, αντιδράσεις, προοπτική, Introbook.